

6/2016

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
JUNIJ - ROŽNIK

GLASMAHER
OPTIKA

SERVIS DVOGLEDOV IN STRELNIH DALJNOGLEDOV

Pleteršnikova 1, 8250 Brežice
maher.glasmaher@gmail.com

041 699 385

popravilo ♦ servis ♦ čiščenje ♦ nastavitve slike

Prodaja vrhunskih izdelkov

- Optike: Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta ...
 - Puške: Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, Merkel, Haenel, CZ, Heym ...
 - Strelivo: RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB ...
 - Oblačila: Chevalier, Pinewood, X Jagd, Jagdhund
- Izvajamo vsa puškarska dela.

Puškarnstvo Špendal, d.o.o.

Gramozna pot 9
1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307
email: puskarstvo@siol.net
www.guns-spendal.si

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brdiševa ulica 13,
1231 Ljubljana-Črnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnootika@siol.net
www.tehnootika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Akcijska cena: **199,00 €**

NIKON Prostaff 3-9x40 NP
Akcijska cena: **190,00 €**
Cene veljajo do razprodaje zaloge

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

MEDO šport www.medo-sport.si

TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

MEDOŠPORT GROSUPLE, Cesta Toneta Kralja 2, 1290 GROSUPLE, tel.: 01/787 37 00, fax: 01/787 37 02
MEDOŠPORT ČRNOMELJ, Ulica na Utrdbah 24, 8340 ČRNOMELJ, tel.: 07/306 24 70
e-mail: medosport@biros.si

POPUSTI! MOŽNA PRODAJA TUDI NA OBROKE! AKCIJE

YILDIZ BILAH SANAYI

STEYR MÄNNLICHER

VSI MODELI V VSEH MOŽNIH KALIBRIH!

STEYR MÄNNLICHER ROA Sabatti Črna Zrcalna YILDIZ ALPA RUGER

MEDO šport www.medo-sport.si

TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

MEDOŠPORT GROSUPLE, Cesta Toneta Kralja 2, 1290 GROSUPLE, tel.: 01/787 37 00, fax: 01/787 37 02
MEDOŠPORT ČRNOMELJ, Ulica na Utrdbah 24, 8340 ČRNOMELJ, tel.: 07/306 24 70
e-mail: medosport@biros.si

AKCIJE

ZA PRIPRAVNIKE POPUST NA POSAMEZNE ARTIKLE!

FLISI LOVSKE OBLEKE KLOBUKI KRAVATE

NA ZALOGI SE VELIKO OSTAJE LOVSKE OPREME IN PRIPOMOČKOV!

Povsem vodotesen **LOVSKI DALJNOGLED**
Dobra vidljivost v mraku **SANJU 8x42 WPR**
Polnjen z nitrogenom
Gumirano ohišje
10-letno jamstvo
Ugodna cena: 187,00 €

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUŽA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCIX., št. 6
junij – rožnik

Lovec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o.,
Maribor
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Arpad Köveš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Bojan Avbar, Franc Černigoj,
Leo Fabiani, Boštjan Pokorny*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite
po e-pošti v Wordovem formatu,
uradne dopise pa podpisane in žigo-
sane naknadno tudi po navadni pošti.
Fotografije sprejemamo v formatu
jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji
(velikost 1-2 MB; 300 dpi); lahko
tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše
tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed
5 €, od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d. d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: I. Kneze

IZ VSEBINE:

M. Toš:	Slovenski lovci smo prisluhnili klicu domovine	280
IZ DNEVNEGA TISKA		282
MNENJA IN PREDLOGI		284
S. F. Kropce:	Kdo vodi lovsko družino?	284
M. Toš:	In vendar se vrti!	286
B. Pokorny, K. Flajšman, D. Konjevič, K. Severin,		
I. Jelenko Turinek:	Hipoplazija sklenine zob parkljarjev	287
M. Hafner:	Mufloni na Gorenjskem – 50 let upravljanja (v dveh skupinah kolonij)	292
M. Zakošek Pipan,		
T. Plavec:	Težko pričakovani porod psice	297
M. Žiberna:	Kragulj daje prednost naravnemu lovu	299
PO LOVSKEM SVETU		301
S. Žerjav:	Sestanek članic FACE	301
T. Vrščaj:	63. Generalna skupščina CIC	302
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska ...	305
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		306
F. Černigoj:	Stric Krlutov iz Šembida	306
LOVSKA ORGANIZACIJA		308
J. Škrlič:	IV. LUO Notranjske obeležil 40-letnico razstav lovskih trofej	308
I. Kuljaj:	Božje milosti sv. Jere na Trdinovem vrhu	309
V. Tomat:	Nič več lovski pripravniki	310
B. Avbar:	Znanje je zaklad	311
F. Rotar:	Manj delegatov na občnem zboru KLZ	312
M. Janc:	Liga LZS v kombinacijskem streljanju 2016	313
B. Kovač:	Bazenska lovška razstava LGB v Vuhredu	314
B. Avbar:	Lovstvo – enakost spolov	314
P. Novak:	Delovno srečanje v Andrejcih	316
F. Rotar:	Za čistejša koroška lovišča	316
V. Andrejašič:	Prva žrtev ZTO v LD Kojnik - Podgorje	317
M. Hernaus:	Tekma s kroglo v LD Šentjur	317
A. Opeka:	Pogozdovali golosek na gori čarovnic	317
B. Avbar:	Brda – srečanje treh lovskih družin	318
J. Leban - Drolč:	Tradicionalni štirideseti pohod ob dnevu upora	319
MLADI IN LOVSTVO		320
B. Ačko:	Z lovcem skupaj do novega znanja	320
N. Šuštarčič,		
M. Plavec:	Naravoslovni dan v gozdu	320
JUBILANTI		321
LOVSKI OPRTNIK		322
F. Ekar:	V škofjeloški Aleji odlesj tudi kip dr. Jožeta Ranta	322
M. Jernejc Kodrič:	Bober je že na Ljubljanskem barju!	323
B. Kovač:	Tudi letos čistilna akcija	324
B. Ačko:	Čistilna akcija LD Slovenska Bistrica	324
M. Toš:	Bodo v Pesniški dolini izginile tudi poslednje oaze?	324
Š. Vesel:	V kraški vdorni jami našel še živega jelena	325
J. Marhl:	Še ena pašna površina več	326
S. Gabrijel:	Po sedemdesetih letih spet na Frati	326
A. Raspet:	Veleslalom za pokal velikega petelina	327
V SPOMIN		328
LOVSKA KINOLOGIJA		328
I. Trček:	Pokazali svoje podedovane naravne lovške zasnove	328
K. Kovačec:	PNZ zasnov jamarjev LKD Ptuj - Ormož	329
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	329

SLIKA NA NASLOVNICI:
Jerebica – *Perdix perdix*
Foto: K. Schneider

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17. 9. 2004
in št. 81/14. 11. 2014

Srna	
srnjak, lanščak:	1. 5.–31. 10.
srna, mladici obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
mladica:	1. 5.–31. 12.
Navadni jelen	
jelen:	16. 8.–31. 12.
košuta:	1. 9.–31. 12.
teleta:	1. 9.–31. 1.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 1.
Damjak	
damjak:	16. 8.–31. 12.
košuta:	1. 9.–31. 12.
teleta:	1. 9.–31. 1.
junica, lanščak:	1. 7.–31. 1.
Muflon	
oven, lanščaki obeh spolov in jagnjeta obeh spolov:	1. 8.–28. 2.
ovca:	1. 8.–31. 12.
Gams	
kozal, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:	1. 8.–31. 12.
Kozorog	
kozal, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:	1. 8.–31. 12.
Divji prašič	
merjasec:	1. 1.–31. 12.
svinja:	1. 7.–31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:	1. 1.–31. 12.
Poljski zajec	
	1. 10.–15. 12.
Kuna belica, kuna zlatica	
	1. 11.–28. 2.
Jazbec	
	1. 8.–31. 12.
Lisica	
	1. 7.–15. 3.
Sakal*	
	1. 7.–15. 3.
Rakunasti pes (enok)	
	1. 8.–31. 3.
Navadni polh	
	1. 10.–30. 11.
Alpski svizec	
	1. 9.–30. 10.
Pižmovka	
	1. 1.–31. 12.
Nutrija	
	1. 1.–31. 12.
Fazan	
	1. 9.–28. 2.
Poljska jerebica (gojena)	
	1. 9.–15. 11.
Raca mlakarica	
	1. 9.–15. 1.
Soja	
	1. 8.–28. 2.
Sraka	
	1. 8.–28. 2.
Siva vrana	
	1. 8.–28. 2.
Medved in volk	
Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvze- mu osebkov vrst rjavega medveda (<i>Ursus arctos</i>) in volka (<i>Canis lupus</i>) iz narave	

Slovenski lovci smo prislubhnili klicu domovine

Letos, prav ta mesec, mineva 25 let od razglasitve samostojne slovenske države, ki je nastala na podlagi demokratične odločitve večine Slovenk in Slovencev ter državljanov nekdanje SR Slovenije na plebiscitu decembra 1990. Samostojna slovenska država je bila svečano razglašena na Trgu republike 25. junija 1991. Dan za tem so enote JLA in zvezne Milice začele uresničevati odlok ZIS (Zveznega izvršnega sveta) o zavarovanju državne meje na območju Republike Slovenije. Začela se je vojna za Slovenijo, oboroženi spopad po razglasitvi državne samostojnosti, v katerem so sodelovali pripadniki enot Teritorialne obrambe in organov za notranje zadeve RS ter enote JLA in milice zveznega sekretariata za notranje zadeve. Dejanski vzrok za slovensko osamosvojitveno vojno, kot nekateri poimenujejo desetdnevni vojaški junijsko-julijski konflikt leta 1991 v Sloveniji, pa je bilo ostro nasprotovanje jugoslovanskega državnega in partijskega vodstva ter vrhovnega poveljstva oboroženih sil nekdanje skupne države SFRJ težnjam republike Slovenije po decentralizaciji in demokratizaciji SFRJ.

Slovenska skupščina je ustavni zakon o samostojnosti sprejela 25. junija 1991. Na mejnih prehodih so jugoslovanske table in zastave zamenjali s slovenskimi in postavljeni so bili mejni prehodi proti Hrvaški. Isti večer se je v Beogradu sestal Zvezni izvršni svet. Sprejel je odlok o zavarovanju državnih meja v Sloveniji, s čimer sta imeli JLA in zvezna policija odprto pot za oboroženo akcijo proti Sloveniji. Vojaško-policijska akcija je bila v prvi fazi uperjena proti slovenskim mejam in letališču Brnik. Kot je zapisal brigadir Janez J. Švajncer, so proti mejnim prehodom z Italijo 26. junija prve krenile oklepne enote reškega korpusa. Med potjo so naletele na nebranjene barikade in na spontan, ponekod zelo odločen nastop domačinov, zlasti v Vrhpolju. Neoboroženi prebivalci pohoda tankov niso mogli preprečiti, odločno pa so se zoperstavili agresiji, kar je bilo pozneje značilno za vso Slovenijo. Mlada država Slovenija je v desetdnevni vojni zmagala, saj so bili 4. julija 1991 v slovenskih rokah vsi mejni prehodi. Enote JLA so se vračale na Hrvaško in v vojašnice. Slovenija je dovolila umik tankovski koloni z Brnika in oklepni koloni pred Dravogradom. V Mariboru je bil pri napadu JLA na policijsko vozilo ubit policaj Robert Hvalc. Dovoljen je bil umik oklepni koloni JLA iz Gornje Radgone, ki je za seboj pustila ruševine in izropan mejni prehod. Več o vojnih dogodkih, spopadih in posledicah si lahko preberete v različni literaturi, ki je izšla doslej.

Sedmega julija so se na Brionih sestali predstavniki Slovenije, SFRJ in Evropske skupnosti. Sprejeta je bila t.i. Brionska deklaracija, s katero je bil uveden trimesečni moratorij za slovensko osamosvajanje. Kljub temu sta Slovenska vojska in Policija ohranili popolno suverenost na slovenskem ozemlju, zato je Predsedstvo SFRJ 18. julija sprejelo odločitev, da se JLA v treh mesecih z orožjem in opremo umakne iz Slovenije. Zadnji vojaki so Slovenijo zapustili iz koprškega pristanišča v noči s 25. na 26. oktober. Po nepopolnem pregledu je imela JLA 44 mrtvih in 146 ranjenih, slovenska stran pa 19 mrtvih in 182 ranjenih. Ubitih je bilo tudi dvanajst tujih državljanov. Ne vemo pa, koliko slovenskih vojakov je bilo ubitih ob poskusih bega iz JLA. Ujetih je bilo 4.693 pripadnikov JLA

(arhiv Bojan Cerar)

Če bi Šentilj padel ...

in 252 zveznih policistov. V vojnih dneh je bilo 72 večjih in manjših spopadov. Uničenih, poškodovanih ali zajetih je bilo 31 tankov, 22 oklepnih transporterjev, šest helikopterjev JLA ter po pregledu v JLA 6.787 kosov pehotnega orožja, 87 kosov artilerijskega in 124 protiletalskega. Če bi slovensko vojno leta 1991 določili po vzroku, je bila to izrazito značilna osamosvojitvena vojna. Trajala je od 27. junija do 7. julija 1991 in z njo je bila potrjena slovenska neodvisnost od SFRJ. To je bil hkrati prvi oboroženi spopad v Evropi po drugi svetovni vojni, ki se je v nadaljevanju razplamtel v krvavo bratomorno vojno ob razpadu Jugoslavije vse do leta 1995. Januarja 1992 je Slovenijo priznala Evropska skupnost, naša država pa je maja istega leta postala tudi članica Združenih narodov.

Vsaka vojna je dogodek, ki se globoko zaje v zavest posameznika in družbe. Vojni čas je čas velikih osebnih travm in preizkušenj, ki jih ljudje dojemamo različno. To sem doživljal tudi na svoji koži, ko sem kot častnik v TO opazoval borce in sledil njihovim razmišljanjem. Zdaj, ko so vse bitke mimo,

Odkritje spominske plošče na Metnem vrhu

Foto: M. Molan

smo lahko vsi generali, takrat pa nam ni bilo lahko. In zdaj je že čas, da to priznamo in da prenehamo z miti in lažnimi heroji (z vso preživeto ikonografijo in gradnjo novih kultov osebnosti), ker tega pač ni bilo. Bila je desetdnevna vojna, ki je terjala žrtve (katera vojna pa jih ne?) in ki se je k sreči končala tako, kot se je. Tudi zaradi dobre takratne diplomacije, mednarodnih okoliščin in predvsem odločnosti ljudi. Izkazali smo se enotni in močni kot narod kot še nikoli v zgodovini! In na to moramo ostati ponosni, tudi četrto stoletja kasneje.

Zdaj v LZS pripravljamo posebno spominsko publikacijo, v kateri bomo skušali v kontekstu znanih dejstev celoviteje predstaviti vlogo in pomen lovcev v vojni za Slovenijo. Slovenski lovci smo domovini znali stopiti v bran, ko ji je bilo najtežje. Bili smo na njenih branikih, skupaj z drugimi branitelji samostojnosti in tako smo opravili častno dejanje. Za zgodovino, za naše zanamce, ki naj spoznajo tudi ta del preteklosti. Prihodnje leto bo naša organizacija stara 110 let in tudi zaradi te tradicije smo morali storiti to častno domovinsko dejanje. Publikacija ne bo znanstvena monografija, tudi ne bo ponujala enciklopedičnega znanja in informacij, bo pa jasen pregled dogajanja na podlagi podatkov, ki smo jih zbrali na terenu in dobili od članstva. Nekaj spominskih zapisov bo naravnost pretresljivih, objavljeni bodo prvič in iz njih boste lahko razbrali preproste, človeške resnice o vojni, spopadih, ranjenih in mrtvih. Izid vsake knjige je velik kulturni dogodek, če je to specifična vsebina, omejena na ožjo interesno skupino ljudi, pa je še toliko večji in pomembnejši. Z zgodovinsko sporočilnostjo, ki jo želimo prinesiti med vas, dragi lovski tovariši, med vaše najbližje, pa tudi med širšo strokovno javnost, bomo vnovič obudili zgodovinski spomin. Naj bo to hkrati tudi nov prispevek za krepitev domoljubja, o katerem slovenski lovci ne govorimo tja v en dan, saj smo zanj v preteklosti dejansko veliko naredili. Spomnimo se samo drznih, vizionarskih misli ob ustanovitvi SLK oz. SLD na začetku 20. stoletja, ki so jih izrekle slovenske lovske legende. Dr. Ivan Lovrenčič in Ivan Hribar še posebej.

Publikacija *Lovci v vojni za Slovenijo 1991* bo mozaični zbornik pričevanj, spominov, dokumentov in razprav. V njej bodo sodelovali različni avtorji, kar je za bralce še zanimivejše. To ne bo znanstveno zgodovinsko delo, ker zanj nismo imeli ne časa ne sredstev. Naš namen je ob 25-letnici vojne za Slovenijo objektivno predstaviti vlogo in prispevek lovcev in lovske organizacije v tem prelomnem času. Če gledamo iz zgodovinske razdalje, so dogajanja še vedno relativno blizu, a ravno dovolj daleč, da bodo njihovi udeleženci lahko še s svežim in zanesljivim spominom pa tudi veliko objektivneje kot morda takoj po končani vojni leta 1991 rešili pred pozabo mnogo tistega, česar znanstveniki, zgodovinarji, sociologi in drugi raziskovalci pri poznejših poglobljenih obravnavah te tematike ne bodo našli v pisnih virih. In ne pozabimo – nesporna zgodovinska resnica je, da je bila slovenska osamosvojitve vrhunec v stoletnih prizadevanjih po lastni državi Sloveniji. To je bila krona slovenskega uporništvu v 20. stoletju, ki ima zgodovinske nastavke daleč nazaj, če hočete, tudi pri programu za Zedinjeno Slovenijo iz leta 1848 v pomladi narodov. Je torej rezultat dolgotrajnejšega zgodovinskega razvoja. Ko govorimo in pišemo o tem prelomnem času, je treba nujno omeniti predvsem odgovornost vseh pričevalcev, avtorjev, kronistov in drugih – ki so sodelovali v tem veličastnem projektu –, do zgodovine. Zdajšnji spomin je namreč še dokaj svež. Čeprav mnogih takratnih udeležencev tudi v zeleni bratovščini ni več med živimi. Dve desetletji ali celo samo desetletje pozneje bi bilo lahko za marsikaj že prepozno in bi šlo v pozabo. Za vedno in za vse rodove. Zato se je treba spominjati! Dobrega in slabega – v duhu znanega reka Simona Wiesenthala, da »upanje živi, dokler se ljudje spominjajo!«

Dr. Marjan Toš

Zlatovranka – Coracias garrulus je edina predstavnik ptic iz reda vpijatov, ki živi v Evropi in, razveseljivo, spet tudi v Sloveniji.

Foto: M. Vogrin

ZLATOVHRANKA PRIDE TUDI K LEDAVSKEMU JEZERU

Wwww.pomurje.si, 2. 4. 2016 (Ciril Kosednar) – Na Goričkem je nekoč gnezdila večja populacija zlatovranke. Kasneje so različni človekovi posegi v okolje, predvsem intenzivno kmetijstvo, to pisano ptico pregnali iz teh krajev. Postavljanje gnezdilnic in t. i. lovnih prež v zadnjih letih pa je pripomoglo, da je spet začela gnezdit v dolini Ledave na območju Nuskove. Zato so konec marca podobno akcijo izvedli tudi v Ropoči in na Pertoči, na travnikih severno do Ledavskega jezera. Poleg nameščanja gnezdilnic za »sekundarne duplarje« na Goričkem in v Slovenskih goricah, štetja redkih vrst ptic na Goričkem in ob Muri ter nameščanja gnezdilnih podstavkov za belo štokljo je nameščanje lovnih prež za zlatovranke na Goričkem najpomembnejša naravovarstvena akcija pomurske sekcije Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (Dopps) ter Javnega zavoda Krajinski park Goričko (JZ KPG) je pojasnil Gregor Domanjko, predsednik pomurske sekcije Doppsa. Lovne preže so poleg žic na električnih daljnovidnih najpomembnejša mesta, s katerih zlatovranke na travnikih ali na robovih njiv lovijo svoj plen. Preže, gnezdilnice in mozaično košeni travniki so pripomogli, da je par zlatovrank v letu 2014 na Goričkem ponovno gnezdil, kar pa je bilo v Sloveniji spet prvo gnezdenje te vrste po desetih letih. Lani zlatovranka pri nas ni

gnezdila, ornitologi pa verjamejo, da bo ponovno letos. Travniki nad Ledavskim jezerom so pomembno območje mokrotnih, ekstenzivno uporabljenih travnikov na Goričkem, primerljivi so s travniki nad Rogašovci in blizu Motvarjevca oziroma Kobilja. Na teh travnikih in v mejicah ob Ledavi se pojavljajo ali gnezdiyo redke in ogrožene vrste ptic, kot so bičja trstnica, kobiličar, trstni cvrčalec, kozica, rjavi srakoper in kosec. Na njih se zelo rada prehranjuje bela štokljo, občasno pa tudi črna. Lovne preže oziroma lesení drogoví v obliki črke T so bili prvotno namenjeni zlatovrankam, a z njih lahko lovijo tudi druge vrste ptic, kot so postovke, kanje in srakoperji. Omenjene lovne preže nadomeščajo osamelá drevesa in mejice, ki so naravni objekti, s katerih ptice laže lovijo večje žuželke, manjše sesalce in plazilce. Za postavitev takih namenskih prež na travnikih na Pertoči so se naravovarstveniki po dogovoru z lastniki travnikov odločili zato, ker imajo na drevséh že nameščene gnezdilnice za zlatovranke in ker so nedaleč od teh travnikov v preteklosti že gnezdile. Tokrat je v akciji sodelovalo dvanajst prostovoljcev Doppsa iz Pomurja, Notranjske in Lenarta ter zaposleni v JZ KPG. Postavili so 38 lovnih prež. Večino so jih postavili na novem območju, v Serdici pa so nekaj starih dotrajanih zamenjali z novimi. Če bi prizadevanja za ohranitev zlatovranke na Goričkem tudi letos pripomogla h gnezdenju te ptice, potem bi postala »kvalifikacijska vrsta« za območje Natura 2000 – Goričko, s čimer bi dobili možnost črpanja dodatnih evrop-

skih sredstev. Dolina Ledave nad jezerom do avstrijske meje postaja z zlatovranko zanimivejša za obiskovalce iz Slovenije in tujine, ki na Goričko prihajajo opazovat ptice oziroma želijo prosti čas preživeti v ohranjeni naravi.

NOV NAPAD MEDVEDKE, KI JE RANILA 12-LETNIKA

Slovenske novice, 10. 4. 2016 (Milan Glavonjič) – Pomladansko sestradani medvedki s tremi mladiči – domnevajo, da je ista, ki je sredi marca v zgodnjem jutru v skednju razkosala privezано šestletno brejo kobiló na Sinovici –, so se v začetku aprila znova cedile slíne. Središču Sodražice se je približala na sto korakov in na domačiji nad Bistrico planila na kozo, ki se ni mogla ubraniti njenim ostrim krempljem in zobem. Ne le lačna, tudi hudo nevarna ista kosmata družina že od jeseni lomasti po sodraških vaseh, večkrat se potika na Ribniškem. Ko se ji tam izmuzne pojedina, v zavetju gozdov in neobljudenih travnikov odhlača proti Bloški planoti, od tam pa čez Slemena navzdol do Velikih Lašč. Žrtev domnevno prav omenjenih medvedov bi skoraj postal tudi dvanajstletnik iz Zamosteca: presenetili so ga sredi novembra lani na poti domov iz Sodražice, tik za zadnjo razsvetljeno hišo na koncu pločnika, ko je že zavil na poljsko pot. Odnese! jo je z globokimi praskami, a veliko hujša je bila njegova duševna stiska. V Zamostecu srečujejo medvedko s

tremi, dvema in enim mladičem, triletnega samca, mlajšo medvedko. Kdo jih bo vse preštel!? »On dan so po vlaki proti gozdu, streljaj od hiš, korakali medvedka in njena trojica. Odžejali so se v Bistrici, nato prečkali vas,« je sosedom razlagala Olga Benčina iz zaselka Podgora v naselju Zamostec. Prestrašena, kako ne bi bila, je poklicala policijo, tako kot nekaj dni prej njen sin Brane v bližnjih Žimaricah. »Vrtim telefonske številke, a nič ne zaleže. Res je, da so lovci kmalu prišli, a še niso ukrepali. In ne bodo, ko je zver v teh krajih več vredna kot človek.«

VEČINO ODŠKODNINE JE ŽE PORABIL ...

Delo, 14. 4. 2016 (Mihael Korsika) – Peter Zalar, ki je zaradi medvedkinega napada pred devetimi leti postal tetraplegik, bi moral državi vrniti del prisojene odškodnine, vendar, kot je povedal, je večino denarja že porabil za nakup medicinskih pripomočkov, prilagojenega avtomobila in za plačilo oskrbe. »Kako je tožnik porabil denar, ni izkazano, niti ni pomembno,« je v pravdi dejalo pravobranilstvo. Pri tem je državna pravobranilka poudarila, da so po pravnomočnosti sodbe in še pred nakazilom denarja Zalarja oziroma njegovega zastopnika opozorili, da bo država na vrhovno sodišče vložila zahtevek za revizijo. »In da bomo v primeru uspeha na vrhovnem sodišču razliko med dosojeno in izplačano odškodnino terjali nazaj,« je še pojasnila. Sodišče je 13. aprila

letos odločilo, da mora Zalar v petnajstih dneh dostaviti dokazila, zakaj je dejansko porabil denar. Višje sodišče je leta 2013 potrdilo prvostopenjsko sodbo, po kateri je Petru Zalarju s Hruškarij pri Cerknici zaradi posledic medvedkinega napada pripadlo 253.000 evrov odškodnine in 910 evrov mesečne rente. Kmetijsko ministrstvo je odškodnino že izplačalo. Po sodbi vrhovnega sodišča pa mora država Zalarju plačati 180.939 evrov odškodnine z zakonskimi zamudnimi obrestmi in mu izplačevati mesečno rento 670 evrov, so pojasnili na pravobranilstvu.

BOBER OSVAJA OZEMLJE, S KATEREGA JE BIL IZRINJEN

Delo, 24. 4. 2016 (Bran Maselj) – Obglodana drevesa in drča, ki vodi naravnost v vodo, so zanesljivi znaki, da je brežine reke ali potoka naselil bober. Na naših rekah in pritokih je spet že kot doma. Kar v resnici je. Potomci tistega, ki so ga naši predniki iztrebili morda že v 17. stoletju ali najpozneje konec 18., se vračajo v Slovenijo. Največji naš glodavec je zdaj naravovarstveno zavarovan in se mu ni

treba bati pohlepa industrije tako kot v 19. stoletju, ko so ga skoraj iztrebili v Evropi, Sibiriji in Severni Ameriki, kjer so njegovo dlako uporabljali pri izdelovanju klobučevine. Po drugi svetovni vojni so evrazijske bobre, kolikor jih je še ostalo, sicer začeli varovati, toda našli so jih le še v Franciji, na Finskem, Češkem, v Nemčiji in Belorusiji. Iz sosednje Hrvaške pa je priplaval tudi v Slovenijo. Z roba izumrtja se jim je uspelo razširiti po Evropi (kanadski bober je spet uspešno poselil ameriško celino). V hrvaški Posavini so leta 1997 naselili 84 bobrov z Bavarskega, leto pozneje pa so se po Savi navzgor začeli razširjati v Slovenijo. Že naslednjo zimo so ustanovili prvo naselbino v spodnjem toku Krke. Zdaj naseljujejo porečja Krke, Sotle, Drave, Mure in Save. Pri nas je, kot omenjeno, izginil že veliko prej, v časih, ko je bil verjetno vir dragocenih beljakovin za ljudstvo, ki v cerkvenih in kraljevih gozdovih ni imelo pravice do lova na divjad. Najdbe pri izkopavanju kolišč na Ljubljanskem barju pričajo, da je šlo bobrovo meso, še posebno sploščeni tolsti rep, v slast že koliščarjem. Bobrovino, zlasti izvleček bobrovih žlez, so pozneje uporabljali kot zdravilo in sestavino pri izdelavi parfumov.

MEDVED RAZBIJA PANJE, TRGA ELEKTRIČNE PASTIRJE

Slovenske novice, 25. 4. 2016 (Boštjan Fon) – Kosmata zver, ki je dobila ime po njej ljubimci iz čebeljih panjev, je spet dvignila temperaturo v bohinjskem koncu. Panji padajo kot za stavo, nazadnje je medved tik pred zadnjim aprilskim vikendom potolkel čebelnjak v bližini Nomnja, last Uroša Vidmarja, ki si ga deli s prijateljem Dragom Kotnikom. »Najprej je želel splezati na polkna in je polomil nekaj strešne kritine, potem je šel nad steno v ospredju čebelnjaka,« je povedal Kotnik, ki se je s čebelarjenjem začel ukvarjati leta 1980, in je opisal: »Prišel je od strani, nato se je naslonil na kol, ki drži ogrado, in hkrati pretrgal vode električnega pastirja. Rdeče utripajoče lučke je kar razbil, se vidi, da mu gredo na živce in je bil jezen. Prišel je do treh panjev, enega je razklal na pol z eno potezo, druga dva je raztrgal. Zanimivo pa je, da je požrl le med, čebeljo zalego, ki je vir beljakovin, pa je potacal, čeprav večinoma medvedji raje pojedjo zalego.« Vidmar in Kotnik sta prepričana, da je bil to isti kosmatinec, ki je že razbijal panje pri sosednjem čebelnjaku.

»Premer šape ima 15 centimetrov. Pri najinem čebelnjaku je bil že v sredo, 20. aprila, so bile vidne sledi.« Letos se je spravlil že nad enajst čebeljakov v bohinjskem kotu. Prvega je razbil v Bitnjah, potem je bil dvakrat na Rovtarici, pa dvakrat v Radovni in štirikrat na območju Nomnja in Podkorit in potem še dvakrat. »Zanimivo, lastnik enega razbitih čebeljakov je en panj, ki je ostal cel, odnesel na lovsko prežo in ga namestil zgoraj, pa je medved splezal na prežo in ga seveda dobil v svoje šape. Enemu pa je iztrgal panj iz čebelnjaka in ga odnesel precej stran v gozd, kjer ga je pozneje razbil in pojedel vsebino.« Vidmarjev čebelnjak je že bil medvedova tarča, kar je vidno po odtrganih delih vrat ter sledih medvedjih šap na njih. »Tule, v bližini čebelnjaka, gre medvedja pot z Jelovice do Nomnja, potem čez Savo in nato gor na Pokljuko. Vendar imam občutek, da tale naš kosmati ljubitelj medu in čebelje zalege, potem ko se je spustil dol v dolino, ni šel naprej. Klati se tukaj okoli. Navadil se je na električnega pastirja, ki ga imamo večinoma vsi čebelarji postavljenega okoli čebeljakov, in ga to sploh ne ustavi. Se mi zdi, da se je specializiral za vdore v čebelnjake in zna nastati kar precej velik problem,« je povedal Dragom Kotnik.

Foto: J. Torman – Diana

Kdo vodi lovsko družino?

Naslov bralcu odpre kar nekaj nadaljnjih vprašanj. Hote ali nehotе vsak pomisli na lastno lovsko družino (LD). Mogoče kdo dobi idejo za razmišljanje o lastni LD in s tem postavlja nje različnih vprašanj. Čeprav prispevek ni namenjen temu, je včasih vseeno prav, da se zazremo v lastno ogledalo in pomislimo, kako poteka delo v LD, kaj je narobe, kaj je mogoče izboljšati. Če si postavimo slednje vprašanje, ni nič narobe, prav nasprotno; dobro se je na tej točki ustaviti in razmisliti, še bolje pa je, če to storijo člani upravnega odbora skupaj in analizirajo obstoječe stanje. Pri tem se je treba odmakniti od čustev in starih zamer. LD ni ambulanta za otroške bolezni, čeprav včasih le vplivajo na medsebojne odnose in delo.

V prispevku želim predstaviti poglobljeno ugotovitve krajše raziskave, ki je bila opravljena s pomočjo aplikacije *Lisjak*. To je pomembno informacijsko orodje lovske organizacije in mu očitno še ne dajemo dovolj pomena, še manj pa uporabljamo podatke iz tega sistema.

Spomnimo se: delovanje spletne aplikacije Lovskoinformacijskega sistema (LIS) sega v leto 2004; torej ga uporabljamo že dobrih dvanajst let. Začetki so bili očitno nekoliko povezani s »porodnimi težavami«, a dandanes imamo v tej aplikaciji kar osem vsebinskih zavihkov, ki so pomoč pri delu LD. Vesel sem, da se aplikacija pojavlja/navaja kot vir tudi v različnih diplomskih nalogah, na različni stopnji študija študentov, s čimer se promovira lovska organizacija. V različnih člankih zasledim tudi zahvale lovcev, ki skrbijo za bogato vsebino v njej.

Včasih pa sem zaskrbljen, ker te aplikacije ne jemljemo dovolj resno in vanjo ne vpisujemo vseh podatkov, čeprav je bila namenjena temu. Če bi bila aplikacija skrbno urejena in bi imeli vnesene vse po-

datke, bi bila to velika »zlata jama«. Iz nje bi lahko črpali zelo veliko podatkov in jih uporabljali bolj v pomenu sporazumevanja (komuniciranja) z javnostjo, kjer smo včasih še nekoliko šibki.

V prejšnjih prispevkih sem se velikokrat skliceval na podatke iz *Lisjaka*. S podatki smo javnosti predstavljali naše delo in tudi opozarjali na pomembnost lovske organizacije v družbi kot ene izmed pomembnih nevladnih organizacij (NO). Pomembni segmenti so odstrel, letni načrt lovišča, škoda in vse do kinologije, kulture in članstva.

Tokrat sem se bolj posvetil članskemu delu aplikacije, natančneje sem si želel odgovoriti na v naslovu postavljeno vprašanje: »Kdo vodi LD v Sloveniji?« Pri iskanju odgovora sem uporabljal podatke iz aplikacije *Lisjak*, pripravil zbir podatkov s 36 spremenljivkami za vsakega posameznega starešino LD. Celoten zbir lahko razdelim na naslednje segmente:

- demografski podatki starešine, pri čemer me je zanimalo: spol, starost, starost ob vstopu v lovsko organizacijo, doba/staž v lovski organizaciji, izobrazba, poklic, usposobljenost starešine glede na opravljena usposabljanja oziroma izobraževanja v lovski organizaciji, dobljena priznanja,

- funkcije v LD, območni lovski zvezi (OLZ), združenju upravljavcev lovišč (OZUL), Lovski zvezi Slovenije (LZS), staž v funkciji starešine,

- naloge, ki jih opravlja zdaj ob funkciji starešine.

Hkrati sem želel ugotoviti, kako je urejen članski del aplikacije *Lisjak* pri starešinah, njihovi elektronski naslovi in vodenje seznama članov upravnega odbora (UO).

Podatke iz aplikacije sem črpal v obdobju od februarja do začetka aprila 2016 in tako obdelal vseh 411 starešin LD (velja za oba spola), ki so upravljavke lovišč. Podatki so vzeti iz članskega dela in

odražajo stanje vnesenih podatkov v aplikacijo. Vnašal sem jih v program *SPSS for Windows* in jih s pomočjo navedenega programa tudi analiziral. Ugotovitve so nanizane v nadaljevanju. Zavedam se, da je mogoče pridobiti še več soodnosnosti (korelacij) med posameznimi podatki, kar pa že presega okvir za objavo v glasilu *Lovec* in bo to zato podrobneje predstavljeno v kateri izmed diplomskih nalog na fakulteti.

V obravnavanem obdobju so vse LD, razen ene, vodili starešine, torej moški. V LD se lovke očitno zelo malo odločajo za vodenje ali skoraj zanemarljivo, čeprav smo imeli po podatkih iz *Lisjaka* na dan 1. 2. 2016 v lovskih organizacijah 437 lovk. Povprečna starost starešin je 55,79 leta, kar predstavlja prvi stolpec v *grafu 1*. Najmlajši starešina je star 29 let, najstarejši pa 83. Pri pregledu podatkov o njihovi starosti ob vstopu v lovsko organizacijo ugotovimo, da so vanjo vstopali med 16. in 71. letom starosti. Povprečno so v lovski organizaciji 27,53 leta, in sicer v razponu od 2 do 54 let. Večina izmed njih je prevzela svojo prvo funkcijo, ko so imeli v povprečju 11,07 leta lovskega staža, v in sicer v razponu od 1 do 47 let. Za funkcijo smo vzeli prvo funkcijo, ki je bila navedena v aplikaciji, in sicer smo šteli vse od funkcije referentov za različna področja naprej. V povprečju so na različnih funkcijah 16,36 leta, in sicer v razponu od 1 do 52 let. V vlogi starešine so v povprečju do 6,11 leta, in sicer v razponu od 1 do 45 let.

Navedeni podatki sprožajo

sklepanje. Povprečje v vlogi (funkciji) starešine niti ni problematično, vendar je po mojem 45 let vztrajanja v funkciji starešine vendar le več kot sedaj določena meja za pokojninsko dobo. Če je vse v koraku s časom, potem je lahko to celo dobro, če pa vzamemo drugo skrajnost, se postavlja vprašanje glede napredka. Nadaljnje razmišljanje prepuščam bralcem. Konec koncev, ne glede na število let vztrajanja v funkciji, je pač v društveni dejavnosti izraz volje večine, kar je treba spoštovati.

Pri pregledu podatkov o **poklicu starešin** ugotovimo, da kar pri 53,8 % starešin poklic ni naveden, torej ta podatek manjka pri več kot polovici starešin. Očitno je stanje vpisa pri članih LD podobno. V rubriki »poklic« so vpisane aktivnosti ali dejavnosti, ki v bistvu sploh niso poklic. Izmed vseh navedenih poklicev prevladujejo: strojni tehnik – 14, gozdar – 11, kmetovalec – 10, pravnik – 6. Vsi drugi poklici so navedeni v številu, ki so manjši kot pet.

V rubriki **strokovna izobrazba** podatek ni vnesen v 42,8 % primera. Kot prikazujejo podatki iz *preglednice 1*, opazimo, da ima največ starešin navedeno srednješolsko izobrazbo, in sicer 21,7 %. Sledijo poklicna šola (13,6 %) in nato univerzitetna izobrazba (10,5 %). Kot sem pojasnil na začetku, navajamo podatke takšne, kot so vneseni v aplikaciji. Glede na manjkajoče podatke je lahko prava podoba tudi nekoliko drugačna. Naš pristop je bil, da obravnavamo podatke celotne »populacije« in ne zgolj »vzorca«. Čeprav

Graf 1:

je v tem segmentu vnesenih podatkov več kot tretjina, jih lahko upoštevamo, saj predstavljajo več kot samo skromen vzorec.

Preglednica 1: *Stopnja strokovne izobrazbe starešin*

Stopnja izobrazbe	%
ni podatka	42,8
osnovna šola	0,2
poklicna šola	13,6
srednja šola	21,7
višja šola	5,4
visoka šola	3,9
univerzitetna	10,5
specializacija	1
strokovni mag.	0,2
znanstveni mag.	0,2
doktorat	0,5

Zanimalo nas je, katera **lovska odlikovanja** imajo **starešine**. Upoštevali smo samo lovska odlikovanja po *Pravilniku o podeljevanju lovskih odlikovanj in priznanj*, ki ga je izdala LZS. Poudariti moramo, da v aplikaciji Lisjak te podatke vnaša LZS, torej na tretji ravni, in ne LD, ki ureja članski del s temeljnimi podatki, kamor sodijo funkcije v LD in osebni podatki. Največ starešin ima znak za lovske zasluge (27 %), zlati znak za lovske zasluge (16,3 %), red za lovske zasluge III. stopnje (13,4 %), red za lovske zasluge II. stopnje (17 %), red za lovske zasluge I. stopnje (2,9 %). Nobenega lovskega odlikovanja pa nima 20,9 % starešin. V navedenih podatkih nismo navajali priznanj LD, OLZ/LZ in kinoloških odlikovanj ter priznanj.

Za uspešno komuniciranje uporabljamo elektronsko pošto, vsaj na relaciji LZS-LD in do starešin. Elektronsko pošto oziroma e-naslov ima vpisanih 87,8 % starešin, kar pri 12,2 % starešin pa opazimo to rubriko prazno. Pri pregledu elektronskih naslovov ugotovimo, da starešine v določenem številu uporabljajo za svoj e-naslov kar elektronski naslov LD ali pa naslov svojih družinskih članov. Vpisani elektronski naslov pa ne pove ravno veliko o »elektronski pismenosti« naših starešin.

Pregledali smo podatke o funkcijah starešin v okviru

OLZ/LZ, OZUL-a in LZS. Upoštevali smo podatek vpisa, in sicer smo šteli, da je aktiven v navedenih organizacijah, če je aktiven še zdaj ali pa je opravljal katero funkcijo v okviru teh organizacij v preteklosti. Tako ugotovimo, da je 55,2 % starešin, ki so opravljali ali še opravljajo funkcijo v okviru OLZ, 44,8 % pa na OLZ niso bili nikoli aktivni. Manj aktivni so ali pa so bili v okviru OZL-a, saj ima takšno delovanje vpisano le 20,9 % starešin. Funkcije v okviru LZS ima ali je imelo 10,9 % starešin. Tako ugotovimo, da so starešine najpogosteje v večini vključeni v delovanje OLZ, če ne drugače, pa kot člani UO.

Preglednica 2: *Dozdajšnje funkcije starešin v lastni LD*

Funkcije v LD	DA	NE
tajnik	21,7	87,3
blagajnik	11,4	88,6
gospodar	18,2	81,8
informatik	13,6	86,4

Preglednica 2 predstavlja podatek o funkcijah v LD pred prevzemom funkcije starešine. Pri tem ugotovimo, da jih je pred tem 21,7 % opravljal naloge tajnika LD, 18,2 % naloge gospodarja, 13,6 % naloge informatika in 11,4 % naloge tajnika. Katere naloge še opravljajo starešine ob funkciji predsednika/starešine, pa izvemo, da v 70,3 % opravljajo samo to funkcijo. V 22,9 % primerih opravljajo še naloge mentorja ali naloge referentov za različna področja, v 5,6 % primerov opravljajo naloge informatika, v 0,5 % tudi naloge gospodarja, v 0,7 % pa celo več nalog od navedenih, kamor ne sodijo naloge članov UO. Članov nadzornega odbora (NO) je bilo 11,9 % starešin in 9,5 % predsednikov ali članov disciplinske komisije (DK).

Več kot tretjina oziroma 37,7 % starešin je tudi vodnikov lovskih psov. Zanimalo nas je, katera usposabljanja imajo starešine opravljene/vpisane v aplikaciji. Vnos usposabljanj v glavnem vnašajo usposobljene članice ZLD/LZ, ki usposabljanje organizirajo ali izvajajo, in LZS. Podatki so verodostojni od leta 2004

naprej, pred tem pa so zanesljivi le v toliko, kolikor so jih vnašale članice same. Kakor pa ugotovljamo, niso vnese na določena usposabljanja ali funkcije pred uvedbo aplikacije Lisjak.

Od starešin, ki so v navedenem obdobju opravljali funkcijo starešin oziroma jo še opravljajo, je eden, ki je lovski tehnik, 20 ali 4,9 % je lovskih mojstrov, 181 ali 44 % ima izpit za mentorja, 189 ali 46 % ima osnovno usposabljanje in s tem izpit za usposobljeno osebo, 325 ali 79,1 % pa se je udeležilo drugih oblik usposabljanja. Pod slednje smo šteli vsa usposabljanja, ki so bila organizirana. Kakorkoli obračamo številke in podatke, ugotovimo, da imamo še kar nekaj starešin, ki so opravili zgolj lovski izpit.

Izpit za lovskega čuvaja ima 163 starešin ali 39,8 %. Glede na pričakovane ali že sprejete spremembe *Pravilnika o izvajanju lovske čuvajske službe ...* starešine ne bodo smeli več opravljati naloge lovskega čuvaja v času, ko bodo opravljali funkcijo predsednika/starešine LD. Zdaj kar 109 starešin (26,5 %) poleg svoje funkcije opravljajo še lovskočuvajsko službo po pogodbi z upravljavcem lovišča, kar je kar dobra četrtnina predsednikov/starešin. Po omenjeni omejitvi kljub vsemu in glede na število lovskih čuvajev LD ne bi smelo biti nobenih težav glede zagotavljanja lovskočuvajske službe v predpisanem obsegu.

Skušali smo pridobiti podatek o številu članov UO v LD in kasneje opraviti tudi primerjavo, koliko številčen je UO glede na število članov LD. Iz aplikacije *Lisjak* je mogoče ugotoviti, da kar v 62,3 % primerih ni mogoče razbrati pravega števila članov UO. V navedenem odstotku so razvidne zgolj funkcije starešine, blagajnika, tajnika, gospodarja, referentov, informatika in potem še pri katerem članu navedba, da je »član UO«. V preostalih primerih pa je ob navedbi funkcije posameznika navedeno tudi, da je član UO, iz česar je mogoče ugotoviti število članov UO LD. Torej: da je starešina član UO, je

skoraj pravilo, kar velja tudi za blagajnika, tajnika, gospodarja. Za informatika in različne referente za posamezna področja pa je urejeno različno in iz sedanjih podatkov ni mogoče zanesljivo odgovoriti na to vprašanje. Od preostalega odstotka LD ugotovimo, da je največ sedem članov UO, ampak tukaj pišemo o 11,9 % LD. Pri številu članov UO gre za razpon kontrole glede na število članstva v LD.

S prispevkom smo želeli poudariti pomembnost pravih vnosov podatkov v aplikacijo Lisjak ter na podlagi vnesenih podatkov prikazati nekaj dejstev glede na konkretno skupino oziroma funkcijo v LD. Vloženega je veliko dela, uporabnost podatkov pa je zaradi neenotnosti/nenatančnosti vnašanja podatkov bore slaba. A konec koncev je tudi dobro, da zdaj vsaj vemo, kako do sledni smo pri tem delu!

Pri pregledu podatkov še nekaj ugotovitev:

– **funkcije niso zaključene**
– **ni razvidno, kdo v LD je član UO,**

– **starešine opravljajo tudi nezdružljive funkcije (DK, NO)!**

– **nevpisani oz. nepopolni so podatki za obdobje pred letom 2004**

– itn.

V preteklosti je LZS organizirala veliko različnih usposabljanj; tudi za blagajnike, tajnike, lovske čuvaje in podobno. Nujno bo treba organizirati usposabljanje tudi za vodstvene funkcije v LD oziroma usposabljanje po programu za **predsednika/starešino LD**. Zagotovo bo tudi to koristno.

In povsem na koncu: **kdo je (na splošno) pri nas starešina LD?**

– moški,

– star 55 let,

– pri 27 letih je vstopil v lovsko organizacijo,

– prvo funkcijo je prevzel po enajstih letih staža v lovski organizaciji,

– šestnajst let je opravljal različne funkcije,

– v funkciji starešine je šest let,

– ne vemo, kaj je po poklicu, ker ni podatka v Lisjaku,

- ima srednješolsko izobrazbo,
- ima znak LZS za lovske zasluge,
- ima vpisan elektronski naslov v Lisjaku,
- bil je v funkciji na OLZ/LZ,
- pred prevzemom funkcije je opravljal naloge tajnika LD,

- opravlja samo funkcijo starešine, brez drugih funkcij,
- je vodnik lovskega psa,
- udeležil se je različnih oblik usposabljanja.

Pa še povabilo: vnesimo podatke v LIS - *Lisjak*, lažje in boljše nam bo!

Mag. Srečko Felix Kropce

In vendar se vrti!

V naši stanovski reviji Lovec, št. 4/2016, smo lahko med drugim prebrali kratko notico izpod peresa lovskega pisca in kronista mag. **Franca Ekarja** z naslovom *Utrinek ob 20-letnici prve lovske razstave v samostojni Sloveniji*. Če tega ne bi napisal, bi sicer ne ravno častitljiva obletnica (kaj pa je dvajset let v zgodovini – nič) šla v pozabo in o tem dogodku mlajše generacije ne bi vedele ničesar. A je še kako dobro, da o tudi o njem vsaj nekaj malega vedo. Zakaj? Zato, ker to ni bila samo lovska razstava z naslovom *Narava – divjad – lovstvo*, ki je na prizorišče Gorenjskega sejma pritegnila veliko množico članov zelene bratovščine, pač pa tudi dogodek, v sklopu katerega smo lovci dobili dokument *Strategija razvoja slovenskega lovstva: Programske usmeritve Lovske zveze Slovenije*. Avtor strategije je ugledni gozdarski in lovski strokovnjak, pisec in publicist, mag. **Janez Černač** (nekdanji glavni urednik Lovca), ki je celotno besedilo strategije objavil v *Gozdarskem vestniku*, št. 54, na straneh 267–271, leta 1996. O tem dogodku je pisal tudi Lovec in mnogi takratni časopisi, saj je mag. Ekar kot takratni direktor poslovnega sistema Gorenjski sejem imel odlično organizirano službo PR in je znal kot lovec poleg glavnih sejmskih interesov izpostaviti tudi interese slovenskega lovstva. To mu moramo za vselej priznati in se mu za prispevek tudi javno zahvaliti.

Naj spomnim, da je bila razstava *Narava – divjad – lovstvo* organizirana v času od 9. do 18. februarja 1996. To je bila sicer že tretja lovska razstava na območju Slovenije; prva je bila leta 1972 na mariborskem sejmišču ob Dravi in druga leta 1980 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Obe sta bili še v nekdanji skupni jugoslovanski državi in obe z odličnimi odzivi mednarodne lovske javnosti. Enako lahko trdimo za kranjsko razstavo, le da je zaradi sodobnega, izrazito ekološko naravnane koncepta v delu lovske javnosti naletela na zamero, da je »*premalo lovska in da je bilo premalo razstavljenih trofej*«. A nezadovoljniji so ostali v manjšini, saj je razstava postregla z drugačnim pogledom na lovstvo in divjad, saj je prvič vsebovala sodobne ekološke poglede na lovstvo v pomenu kasnejšega trdnega sprejetega načela trajnostne rabe naravnih virov. V kontekstu kranjske razstave je bil 17. februarja 1996 še Občni zbor Lovske zveze Slovenije. Tedaj sem bil delegat Mariborske lovske zveze, ki je bila in je ostala številčno največja in najmočnejša območna lovska

zveza v Sloveniji in katere delegati smo skoraj enoglasno podprli novo strategijo in sodobnejše poglede v dobro lovske prihodnosti. Pri strategiji je mag. Janez Černač naletel na podporo mnogih kolegov, zlasti iz vrst mlajših lovcev in nelovcev, ki so mu znali strokovno svetovati, on kot pisec pa je po stari dobri maniri poslušanja modrih vse dobre rešitve spravil na papir. In nastal je dokument trajne vrednosti, ki ga z manjšimi spremembami lahko v marsikaterem pogledu uporabimo še dandanes. Čeprav vse le ni šlo tako gladko, je na koncu gradivo dobilo veliko podporo, kar je bila predvsem zasluga obeh takratnih najvišjih funkcionarjev LZS, to je **Bruna Skumavca** in **Petra Šulerja**. Oba sta vedela, kaj je bilo treba storiti in sta na nek način sledila vizionarskim pogledom za prihodnji razvoj lovstva. Poleg omenjenih se je tudi avtor strategije javno zavzemal za ustanovitev *zavoda za lovstvo*. Žal pa je ostalo vse zgolj pri razmišljanjih in zdaj se lahko vprašamo, ali bi nam nemara s takšnim zavodom bilo nekoliko bolje? Ne poznam odgovorov in si tudi ne drznem odgovarjati na tovrstna vprašanja, saj sem bil tudi sam med podporniki pobude, ki jo še vedno zagovarjam. In bi bil lahko pristranski. Zanimivo je, da na omenjenem občnem zboru sprejeta strategija s cilji in programski usmeritvijo slovenskega lovstva vse do danes ni bila nikoli preklicana. Kar tudi nekaj pove, kajne!?

Ob tem je treba resnici na ljubo izpostaviti, da so kasnejša vodstva LZS mnoge rešitve iz omenjene strategije iz leta 1996 uporabile pri snovanju lastnih programskih smernic. To je bilo zelo modro in se je pokazalo kot uporabno. In če se vprašamo, kje smo danes, lahko odgovorimo zelo na kratko. Naše lovstvo smo premalo vpeli v širši globalni koncept in ga ne znamo vselej predstaviti v javnosti; nočemo ali ne znamo na glas povedati, da nismo del težave, pač pa del rešitve; razglašamo se za del nevladnega civilnega na-

ravovarstvenega sektorja, kar smo tudi v praksi. Smo ena redkih organizacij, ki še pozna prostovoljno (beri: neplačano) delo. To je velikanska vrednota zdajšnje povsem materializirane globalne družbe! Rahlo smo pozabili na lovsko stroko, ki bi morala biti še aktualnejša in postati prepoznavna kot del rešitev globalnih ekoloških težav. Naše izobraževanje sicer daje rezultate, a smo naredili veliko premalo za večjo kakovost naših izobraževalnih programov. Eden od predsednikov je imel pogum in je pred leti priznal, da na primer »*izobražujemo lovske čuvaje na zalogo*«. Še dandanes mu za to oceno dvignem klobuk. Lovstvo bo moralo slej ko prej postati del fakultetnih programov. Skratka, slovenski lovci imamo orientacijo, vemo, kaj nam je storiti in kaj javnost pričakuje od nas. Upam, da se zdaj res zavedamo, da je za preživetje relikte, stereotipe, metode in oblike dela iz samoupravnega socializma konec in da je treba mnogim nesmiselom reči: »*Hvala in z bogom!*« Glede zavoda za lovstvo razprav sicer ni več slišati, a mnenja so še vedno deljena. In tako naj tudi ostane, saj različnost bogati in prispeva k razvoju. Strinjamo se lahko, da je vizija odgovor na vprašanje, kaj bomo počeli v prihodnosti. Čez deset, dvajset let. In še kasneje, ko bodo lovstvo vodili naši vnuki in pravnuki. Če bodo le imeli možnost in priložnost, da bi nadaljevali izjemno tradicijo slovenskega lovstva. Naša dolžnost je zdaj, torej danes, da jim to omogočimo.

Bomo torej še zmogli slediti strategiji in dosegati cilje, ali pa nas bosta pokopali lastna majhnost in predvsem nezmožnost odločnejšega prilagajanja novim razmeram? To je zdaj vprašanje! In tudi to je lahko bistvo sporočila izpod peresa mag. Franca Ekarja, ki je skupaj z Gorenjskim sejmom in svojo ekipo prinašal sodobnejše poglede na lov, lovstvo in lovsko organizacijo. In vendar se vrti – z nami in brez nas!

Dr. Marjan Toš

Hipoplazija sklenine zob parkljarjev

V aprilski številki glasila *Lovec* smo v prvem izmed serije prispevkov, ki temeljijo na opravljenih raziskavah izjemno velike in v svetu edinstvene zbirke čeljustnic prostoživečih parkljarjev, predstavili najbolj opazno in na videz dramatično obolenje čeljusti srnjadi, t.j. aktinomiokozo (Pokorny in sod., 2016). Obstajajo pa tudi druga obolenja zob/čeljustnic, ki so resda manj opazna in zanimiva, a imajo zelo veliko spoznavno vrednost. Med drugim lahko nudijo številne pomembne informacije o stanju (npr. onesnaženosti) življenjskega okolja in izpostavljenosti osebkom različnim dejavnikom stresa. Med takšna zobna obolenja sodi t.i. **hipoplazija sklenine**.

Kaj je hipoplazija sklenine?

Hipoplazijo sklenine (v nadaljevanju: hipoplazija) praviloma zaznamo kot številne **drobcene luknjice ali sklenjene črte, razporejene na lični (bukalni) in jezični (lingvalni) strani zob (slike 1, 3 in 4)**. Le-te nastanejo, ker se zaradi različnih težav v procesu rasti in razvoja zob tvori nepopolna sklenina.

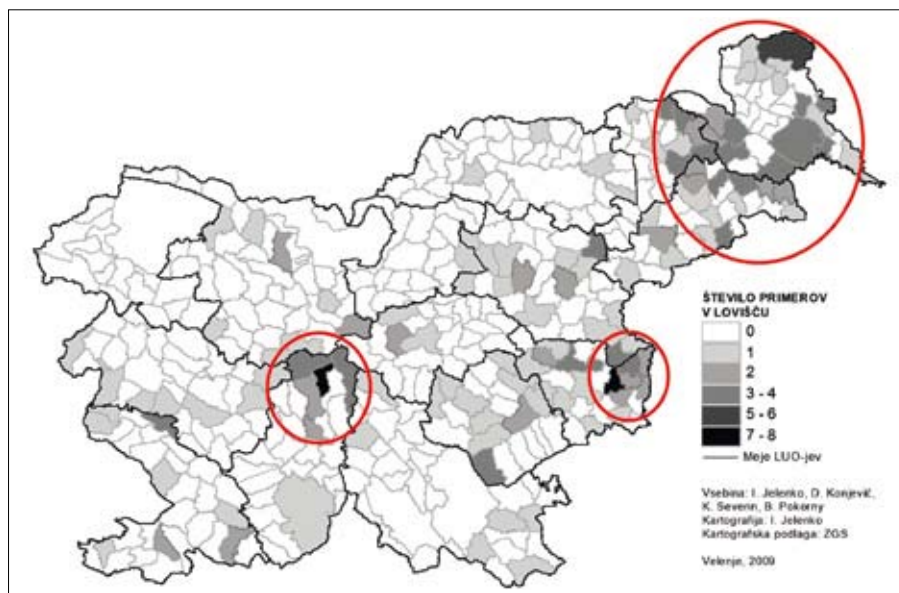
Praviloma gre za količinsko nezadostno tvorbo proteinske osnove (*matriksa*), zato je sklenina tanjša; so pa tudi primeri, ko je plast sklenine normalne debeline, vendar ni popolnoma mineralizirana, zato je porozna. V redkih primerih lahko sklenina tudi povsem manjka, a je v večini primerov vendarle prisotna, vendar je njena plast tanjša, neravne površine, zato je porozna oz. luknjičava. Hipoplazijo poleg nekaterih obolenj organizma povzročajo

predvsem različni dejavniki stresa, ki so lahko okoljskega (med njimi je najbolj proučen vpliv onesnaženosti s fluoridi) ali genetskega izvora. Če je hipoplazija genetskega izvora, je sklenina praviloma prizadeta po celotni površini zob(a), prizadeti so lahko mlečni in tudi stalni zobje (Miles in Grigson, 1990; Pokorny in Jelenko Turinek, 2016).

Okoljske motnje, ki prizadenejo proces tvorbe sklenine, so lahko sistemskega (prizadeti so vsi zobje, ki rastejo hkrati) ali lokalnega izvora (prizadet je samo posamezni zob ali del zoba). Pri prostoživečih parkljarjih so med najpogostejšimi vzroki za pojav hipoplazije poleg onesnaženosti okolja s fluoridi še podhranjenost, obremenjenost z zajedavci in obolelost organizma (zbrano v Miles in Grigson, 1990). Večina naštetih vzrokov na določeni osebek vpliva le v časovno omejenem intervalu, zaradi česar poškodbe sklenine niso enakomerno razporejene po celotni površini zob, temveč se pojavljajo le točkovno ali v obročih okrog zobne krone (*slike 1, 3 in*

Slika 1: Primeri hipoplazije sklenine predmeljakov srnjadi (foto: Jelenko Turinek)

Slika 2: Prostorsko pojavljanje hipoplazije sklenine zob srnjadi v letu 2007 (vir: Pokorny in Jelenko, 2011)

4). Oblika in videz poškodovane sklenine sta zelo spremenljiva in sta odvisna zlasti od jakosti dejavnika stresa, kateremu je bil osebek izpostavljen, in dolžine trajanja izpostavljenosti. Če je izpostavljenost kratkotrajna (do nekaj tednov), je viden le pas plitkih jamic, obdanih z belino oz. motno sklenino. Nasprotno so v primeru daljše izpostavljenosti močnejšemu dejavniku stresa jamice globlje in so med seboj zlite, zaradi česar nastanejo krožne (ciklične) brazde okrog zob(a). V najhujših primerih (močni dejavniki stresa, več mesecev trajajoča izpostavljenost) nastane širok pas nepopolne sklenine ali pa le-ta popolnoma manjka; v takih primerih je na poškodovanih mestih vidna zobovina umazano rjave barve.

Proces tvorbe sklenine je lahko moten

le v času njenega nastajanja. Če je zob že dorasel ali pa se še ni začel razvijati, dejavniki stresa ne vplivajo na sklenino. Zato je mogoče na podlagi analize, kateri zobje in celo kateri deli zob so prizadeti, natančno kronološko opredeliti obdobje, ko je bil osebek izpostavljen določenim dejavnikom stresa. Raziskave hipoplazije so zato zelo pomembne za *retrospektivno* (za nazaj) določitev izpostavljenosti osebkov različnim dejavnikom stresa, ki so (bili) v določenem okolju. Upoštevanje značilnosti nastanka hipoplazije je očitno, da je vzorec pojavljanja le-te na levi in desni polovici čeljusti skoraj popolnoma enak, kar smo lahko tudi sami opazili vedno, ko smo imeli na voljo levo in desno čeljustnico, npr. pri divjih prašičih (slika 4). Zato že s pregledom ene čeljustnice

Preglednica 1: Število primerov hipoplazije sklenine zob srnjadi po lovsko-upravljaljskih območjih v letu 2007.

LUO	Število (%)
Novomeško	13 (1,7 %)
Gorenjsko	10 (0,6 %)
Kočevsko-Belokranjsko	6 (0,6 %)
Notranjsko	20 (2,2 %)
Primorsko	12 (1,1 %)
Pohorsko	4 (0,3 %)
Posavsko	31 (4,3 %)
Pomursko	41 (3,5 %)
Savinjsko-Kozjansko	21 (1,3 %)
Slovenskogoriško	18 (2,5 %)
Triglavsko	0 (0,0 %)
Zahodnovisokokraško	7 (0,6 %)
Zasavsko	4 (0,5 %)
Kamniško-Savinjsko	1 (0,1 %)
Ptujsko-Ormoško	28 (2,5 %)
Skupaj	216 (1,4 %)

dobimo popolnoma zanesljive podatke o pojavnosti, razširjenosti in pogostnosti te spremembe zob v izbrani populaciji katerekoli živalske vrste.

Hipoplazija sklenine zob srnjadi v Sloveniji

Pri domačih parkljarjih je bila hipoplazija sklenine že opisana pri govedu in ovcah, pri prostoživečih prežvekovalcih pa pri moškarnem govedu (*Ovibos moschatus*) na Grenlandiji in Aljaski (Miles in Grigson, 1990). Pri srnjadi je bila v Evropi opisana predvsem kot spremljajoč pojav oz. znak zobne fluoroze, ki nastane v okolju, onesnaženem s fluoridi (npr. Kierdorf in Kierdorf, 1989; Sedláček in sod., 2001). **V Sloveniji smo hipoplazijo doslej zabeležili na dokaj velikem številu čeljustnic srnjadi in divjih prašičev.** Tako smo v letu 2007 zaznali 216 primerov oz. 1,4 % izmed 15.347 pregledanih čeljustnic odrasle srnjadi, uplenjene na območju celotne Slovenije (Jelenko in Pokorny, 2009; Jelenko, 2011); podobno pogostnost (1–2 %) smo na manjšem številu pregledanih čeljustnic zaznali tudi v vseh naslednjih letih. V dveh primerih smo motnje v procesu tvorbe sklenine opazili pri mladičih na vseh treh mlečnih predmeljkih, ki se pri srnjadi oblikujejo že v procesu razvoja zarodka. To nakazuje, da je bila določenemu dejavniku stresa izpostavljena že srna, torej mati mladičev. V primeru srnjadi s stalnimi osebki (odrasli osebki in enoletni osebki, odvzeti v drugi polovici leta) je bila hipoplazija v večini primerov na vseh treh predmeljkih (P_2 , P_3 , P_4 ; slika 1) in tretjem meljaku (M_3). Glede na dejstvo, da je menjava vseh treh predmeljakov časovno usklajena z rastjo zadnjega meljaka, je enotnost pojavljanja hipoplazije na teh zobeh razumljiva in

Preglednica 2: Lovišča z največ primeri hipoplazije sklenine zob srnjadi v letu 2007

Lovišče	Število primerov	Lovišče	Število primerov
<u>Pomursko LUO</u>		<u>Savinjsko-Kozjansko LUO</u>	
LPN Kompas	8	Podsreda	4
LPN Fazan - Beltinci	4	Loče	4
Kobilje	4	Šentjur	2
Velika Polana	4	Hum, Celje	2
Ljutomer	4	<u>Posavsko LUO</u>	
Radenci	4	Artiče	7
Bogojina	3	Pišcece	4
Videm ob Ščavnici	3	Brestanica	4
Gornja Radgona	2	Sevnica	2
Negova	2	Bizeljsko	2
<u>Slovenskogoriško LUO</u>		Kapele	2
Velka	4	Globoko	2
Sveta Ana	4	Brežice	2
Dobrava	4	<u>Novomeško LUO</u>	
Voličina	3	Toplice	3
Benedikt	2	Otočec	2
<u>Ptujsko-Ormoško LUO</u>		<u>Notranjsko LUO</u>	
Tomaž pri Ormožu	4	Tomišelj	7
Juršinci	4	Brezovica	4
Cirkulane	3	Rakovnik - Škofljica	4
Kog Vinski vrhovi	2	Rakitna	2
Ivanjkovci	2	Cajnarje	2
Trnovska vas	2	<u>Zasavsko LUO</u>	
Desternik	2	Kresnice	2
<u>Primorsko LUO</u>		<u>Gorenjsko LUO</u>	
Brje, Erzelj	3	Pšata	2
Brkini	2	Udenboršt	2
Rižana	2		

dokazuje, da so bili osebkii izpostavljeni prevladujočemu dejavniku stresa zlasti pozimi in v zgodnji pomladi, tj. v času rasti teh zob. Vzroke bi morda veljalo iskati v večji izpostavljenosti zajedavcem, na kar opozarja prostorska razporeditev prisotnosti hipoplazije zob srnjadi v Sloveniji (*slika 2*), ki je najpogostejša v nižinskih loviščih, še zlasti tistih z večjimi površinami vlažnih travnikov v spodnjem toku Save, ob Muri, Dravi in na Ljubljanskem barju, torej v Posavskem, Pomurskem, Slovenskogoriškem, Ptujsko-Ormoškem in delu Notranjskega LUO. Nasprotno je hipoplazija zob srnjadi izjemno redek pojav v hribovitih predelih Slovenije, tj. v Triglavskem, Zahodnovisokokraškem, Kamniško-Savinjskem, Pohorskem, Kočevsko-Belokranjskem in večini Zasavskega LUO (*preglednici 1 in 2, slika 2*).

Iz *preglednice 2* je razvidno, da se hipoplazija zob srnjadi najpogosteje oz. kar praviloma pojavlja v nižinskih loviščih, še zlasti tam, kjer srnjad živi v velikih tropih. Zaradi večje možnosti prenosa zajedavcev to dodatno potrjuje hipotezo, da so lahko glavni vzrok za pojav omenjenega obolenja zob pri srnjadi, morda pa bi bil vzrok lahko tudi v večjem socialnem stresu znotraj velikih tropov.

Hipoplazija sklenine zob jelenjadi

V Sloveniji se hipoplazija – v nasprotju s srnjadjo – pri jelenjadi pojavlja le izje-

moma. Tako je bilo v letu 2008 ugotovljenih šest primerov oz. 0,3 % vse odrasle jelenjadi (Jelenko in sod., 2011), v letu 2009 pa trije primeri oz. 0,1 % (Kelher, 2013). Čeprav pri jelenjadi hipoplazija ni pogosta in se pojavlja povsem razpršeno, njena prisotnost vendarle kaže, da so vsaj določeni osebki v času rasti zob podvrženi različnim dejavnikom stresa. Tudi pri tej vrsti je bilo največkrat ugotovljeno sočasno pojavljanje hipoplazije na vseh treh predmeljakih ($P_2 - P_4$) in zadnjem meljaku (M_3) (slika 3, levo), v enem izjemnem primeru pa je bila zaznana na prvem mlečnem sekalcu, ki je bil pri osebku prisoten kot edini sekalec (slika 3, desno).

Hipoplazija sklenine zob divjih prašičev

V Sloveniji je med prostoživečimi parkljarji hipoplazija najpogostejša pri divjih prašičih, kjer se lahko pojavlja na prav vseh zobeh (slika 4). V letu 2008 je bila zaznana na kar 277 pregledanih spodnjih čeljusti te vrste izmed 5.997 (4,8 %). Pojavljala se je v vseh lovskopravljajevskih območjih (LUO), a je bila še posebno pogosta v Pomurskem, Ptujsko-Ormoškem, Pohorskem, Zasavskem in Gorenjskem LUO, pri čemer je v posameznih loviščih njena pojavnost presegala 50 %. Pri divjih prašičih se to obolenje praviloma pogosteje pojavlja osredotočeno, tj. znotraj sosednjih ali celo istih lovišč oziroma celo v posameznih tropih. Daleč najpogostejša je na drugem mlečnem sekalcu (i_2 ; >150 ugotovljenih primerov v letu 2008; slika 4, zgoraj), kar kaže na povečano izpostavljenost živali določenemu negativnemu dejavniku v prvih mesecih življenja (v času rasti i_2). Predvidevamo, da je pri tej vrsti najpomembnejši vzrok za pojav hipoplazije socialni stres v tropih zaradi zelo intenzivnih stikov med osebki, morda tudi zaradi pomanjkanja hrane, stres pa je lahko tudi genetskega izvora (Jelenko in Pokorny, 2011). V prihodnje bo treba razumevanju pojavljanja hipoplazije pri divjih prašičih nameniti dodatno pozornost.

Ali hipoplazija negativno vpliva na osebke in populacije?

Zanesljivega odgovora, če hipoplazija sklenine, ki je vendarle navidezno majhna sprememba v sestavi zob, neposredno vpliva na vitalnost osebkov, žal še ne poznamo. Zaradi pomanjkljive mineralizacije oz. tanjše sklenine bi sicer lahko pričakovali, da obraba obolelih zob poteka hitreje, kar bi lahko vplivalo na pričakovano življenjsko dobo osebkov. Tovrsten vpliv je že bil dokazan v primeru zobne fluoroze kot posebne oblike izjemno moč-

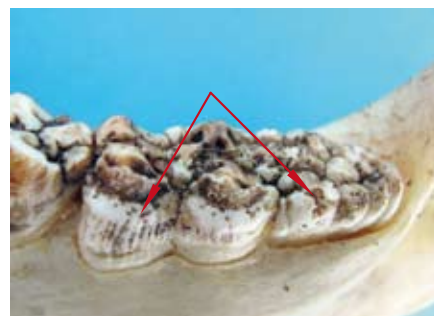

Slika 3: Primeri hipoplazije sklenine zob jelenjadi (foto: B. Pokorny)

ne hipoplazije, ki je posledica onesnaženosti okolja (Jelenko, 2011). Zobna fluorozna lahko povzroči skrajšanje pričakovane življenjske dobe populacij, ki so zelo izpostavljene fluoridom (Schultz in sod.,

1998; Weinstein in Davison, 2004). Tako so, npr., v narodnem parku Yellowstone (ZDA) ugotovili, da ima jelenjad, ki živi na območju vulkanske kaldere (geotermalna dejavnost povzroča večje naravne

Slika 4: Primeri hipoplazije sklenine različnih zob divjih prašičev (foto: B. Pokorny)

koncentracije fluoridov v okolju) zaradi zelo močne zobne fluoroze pričakovano življenjsko dobo deset do enajst let, jelenjad iz okolja brez naravnih izpustov fluoridov pa okoli šestnajst let (Garrott in sod., 2002). Vendar gre v tem primeru za ekstremno obliko hipoplazije, zato tako dramatičnih vplivov manj pomanjkljive mineralizacije sklenine, ki nastane zaradi drugih vzrokov (npr. zajedavci, socialni stres), ni pričakovati.

V Sloveniji se v zadnjih letih intenzivno ukvarjamo z določanjem razmnoževalnega potenciala srnjadi (npr. Flajšman in sod., 2014). Zato nas je zanimalo, ali večja izpostavljenost srnjadi dejavnikom stresa oz. pojav hipoplazije vpliva na ta pomemben populacijski parameter. V obdobju 2013–2015 smo namreč tudi v nekaterih loviščih, kjer je večja pogostnost hipoplazije zob srnjadi (**preglednica 2**), s pomočjo lovcev zbrali rodila srn in mladice; pri ocenjevanju starosti smo ugotovili, da so imele nekatere med njimi tudi hipoplazijo. Vendar posebnega vpliva na razmnoževalni potencial nismo opazili, saj samice s hipoplazijo niso bile neplodne in niso imele manj rumenih teles v jajčnikih (le-ta povedo, koliko mladičev bi lahko imele) od pričakovanja. Tudi povprečno število rumenih teles oz. povprečna potencialna velikost legla ni bila v loviščih s pogostejšim pojavljanjem hipoplazije (LPN Kompas, LPN Fazan Beltinci, Tomaž pri Ormožu, Loče, Pišece, Tomišelj, Rakovnik-Škofljica) v posameznih letih nič manjša od povprečja za Slovenijo. Nasprotno, v večini teh lovišč bi bila velikost legla celo precej večja od povprečja (**preglednica 3**). Slednje ne pomeni, da izpostavljenost stresu oz. pojav hipoplazije pozitivno vpliva na razmnoževalni potencial srn, temveč je le posledica dejstva, da je večina takih lovišč v kmetij-

Preglednica 3: Povprečna potencialna velikost legel (število rumenih teles v jajčnikih) mladice in srn v loviščih z večjo pogostnostjo hipoplazije v primerjavi s slovenskim povprečjem v obdobju 2013–2015.

Lovišče	Mladice			Srne 2+		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
LPN Kompas	1,5 (n = 2)	1,5 (n = 6)	1,8 (n = 4)	1,8 (n = 16)	1,9 (n = 20)	1,7 (n = 17)
LPN Fazan	1,3 (n = 3)	2,0 (n = 6)	1,7 (n = 7)	2,1 (n = 16)	2,2 (n = 13)	2,1 (n = 13)
Tomaž pri Ormožu	/	2,0 (n = 1)	1,5 (n = 2)	2,0 (n = 7)	2,1 (n = 14)	2,1 (n = 20)
Loče	2,0 (n = 1)	/	2,0 (n = 2)	2,3 (n = 4)	1,9 (n = 18)	1,9 (n = 13)
Pišece	/	/	1,7 (n = 6)	/	2,0 (n = 8)	2,1 (n = 16)
Rakovnik - Škofljica	/	2,0 (n = 1)	/	1,0 (n = 2)	2,2 (n = 6)	2,0 (n = 8)
Slovenija	1,16	1,58	1,55	1,85	1,93	1,90

ski krajini nižinske Slovenije (Prekmurje, Podravje, Posavje, Ljubljansko barje). Zaradi ugodnih življenjskih razmer ima srnjad v omenjenih delih Slovenije v povprečju precej večje telesne mase kot drugod (Jelenko in sod., 2011), znano pa je, da je velikost legel srn v tesni pozitivni soodvisnosti s telesnimi masami tako na ravni osebkov (znotraj populacij) kot tudi na ravni populacij (Flajšman in sod., 2013, 2014, 2016). Ugotovitev vsekakor kaže, da izpostavljenost tistim dejavnikom stresa, katerih posledica je pojav hipoplazije sklenine, pomembno negativno ne vpliva na razmnoževalni potencial srn oz. je le-ta zanemarljiv v primerjavi s pozitivnim učinkom večjih telesnih mas srnjadi v (nižinskih) območjih.

Izr. prof. dr. Boštjan Pokorny^(1, 2, 3), Katarina Flajšman⁽³⁾, doc. dr. Dean Konjevič⁽⁴⁾, izr. prof. dr. Krešimir Severin⁽⁴⁾, dr. Ida Jelenko Turinek⁽¹⁾

⁽¹⁾ ERICo Velenje, Inštitut za ekološke raziskave

⁽²⁾ Visoka šola za varstvo okolja Velenje

⁽³⁾ Gozdarski inštitut Slovenije

⁽⁴⁾ Veterinarska fakulteta Sveučilišča v Zagrebu

*Seznam navedenih virov in druge informacije so na voljo pri prvem avtorju prispevka (bostjan.pokorny@vsvo.si).

Prispevek ne bi nastal brez pomoči številnih lovcev, ki so zbirali rodila srn in mladice ter skrbeli, da so bile vse čeljustnice ustrezno označene. Zato se vsem upleniteljem, še zlasti pa gospodarjem in preostalim članom lovskih družin, ki pripravljate čeljusti, iskreno **zahvaljujemo** in vas hkrati **prosimo**, da to tako zavzeto počnete tudi v prihodnje.

Če želite vaša opažanja o pojavu hipoplazije ali drugih nepravilnosti (anomalij) čeljusti deliti z nami, bomo tega zelo veseli; informacije lahko posredujete na: bostjan.pokorny@vsvo.si, ida.jelenko@erico.si ali katarina.flajsman@gozdis.si.

Mufloni na Gorenjskem - 50 let upravljanja (v dveh skupinah kolonij)

Muflon je bil najverjetneje v neolitiku naseljen na otoke Korzika, Sardinija, Rodos in Ciper, od tam pa kot (podvrsta) evropski muflon v številne kraje po Evropi, med drugim tudi v Slovenijo. V Evropo naj bi prve muflone pripeljali leta 1840 v oboro Lainz pri Dunaju (Brehm, Amon et al., citira Simonič, 1965). Mottl pa trdi (citira Simonič, 1965), da so mufloni živeli v Evropi že prej, in sicer naj bi jih v letu 1732 s Sardinije v svoj zverinjak Belvedere na Dunaju pripeljal avstrijski general, diplomat in državnik francoskega rodu, princ Evgen Savojski. Leta 1752 so muflone iz Belvedera prepeljali v cesarsko oboro Lainz pri Dunaju, kamor so jih v kasnejših letih še dodatno izpuščali. Med letoma 1878 in 1906 so muflone naseljevali na Slovaškem, Češkem, Madžarskem, v Avstriji in Nemčiji, kasneje pa tudi preostalih evropskih državah. Pred drugo svetovno vojno je bilo največ muflonov v Nemčiji skupaj z Avstrijo, v letu 1965 pa na Češkem (Simonič, 1965).

V Sloveniji je prve muflone naselila Uprava gojitvenih lovišč Slovenije leta 1953 v dolino Kokre (Fabjan, 1965). V kasnejših letih je na Gorenjskem (ali v bližini Gorenjske – naselitve, ki so lahko vplivale tudi na razvoj kolonij na Gorenjskem) sledil niz naselitev, in sicer v letih 1961 in 1964 v dolini Vrsnik pri vasi Soča v spodnji Trenti (Fabjan, 1965; Simonič, 1968), v letih 1963 in 1964 v Hude konce - Kamniški vrh, leta 1965 v lovišče LD Solčava, leta 1968 na Mežaklo, leta 1970 v lovišče LD Most na Soči, leta 1970 v lovišča LD Selca, LD Škofja Loka, LD Jošt in LD Udenboršt, leta 1971 v lovišče LD Polhov Gradec (Krže, 1975). Iz drugih virov (Zbornik ZLD Gorenjske 1999) sta razvidni tudi naselitvi leta 1969 v lovišče LD

Bled in leta 1971 v lovišče LD Dobrča. Pretežni del muflonov, naseljen v okolje Gorenjske in severne Primorske, izhaja z Brionov, manjši del iz Italije in nepomembno število iz Avstrije. Hafner (2000) navaja, da se je iz navedenih naselitev na Gorenjskem oblikovalo osem kolonij, in sicer: kolonija 1 (Kriška gora, Tolsti vrh, Potoška gora), kolonija 2 (Dobrča), kolonija 3 (Kamniška Bistrica), kolonija 4 (Bohinj), kolonija 5 (Pokljuka, Mežakla), kolonija 6 (Šmarna gora), kolonija 7 (Jelovica), kolonija 8 (Dolomiti). Od teh kolonij se jih je danes ohranilo le še sedem (kolonije na Šmarni gori ni več), številčnost živali v večini preostalih kolonij pa se je precej zmanjšala. V času največje številčnosti muflonov na Gorenjskem (in s tem najvišjega odstrela), leta

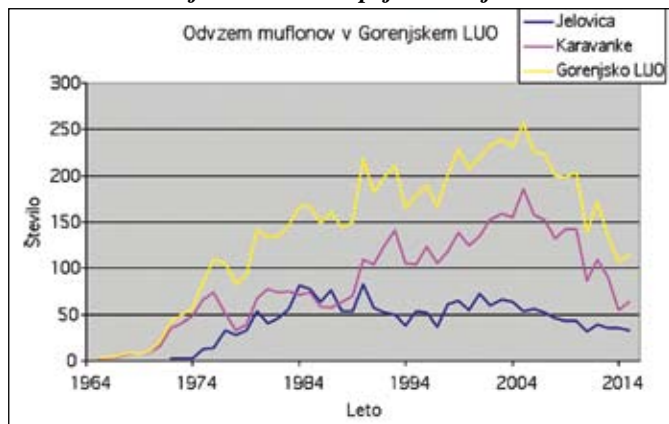
2006, je odvzem v Gorenjskem lovskoupravljavskem območju (LUO) v celotnem odvzemu muflonov v Sloveniji obsegal 33 %, zdaj (leto 2014) le še 18 %, ob tem se pojavljajo vprašanja o vzrokih tolikšnega zmanjšanja številčnosti in s tem odstrela v pičlih osmih letih.

V tem članku zato obravnavamo muflone na Gorenjskem, podrobneje v dveh skupinah kolonij, in sicer na Jelovici z obrobjem (v nadaljevanju: Jelovica) in v Karavankah in Kamniško-Savinjskih Alpah (v nadaljevanju: Karavanke). Srednje vrednosti kazalnikov upravljanja in stanja kolonij na ravni LUO ne povedo zadosti, če ne analiziramo podatkov za posamezne skupine kolonij, še posebno če so, podobno kot v našem primeru, medsebojno ločene/izolirane (avtocesta, reka Sava, železnica, mesta in naselja) in je onemogočeno medsebojno prehajanje živali. V prispevku zato želimo prikazati značilnosti dosedanjega upravljanja z vrsto v dveh skupinah kolonij.

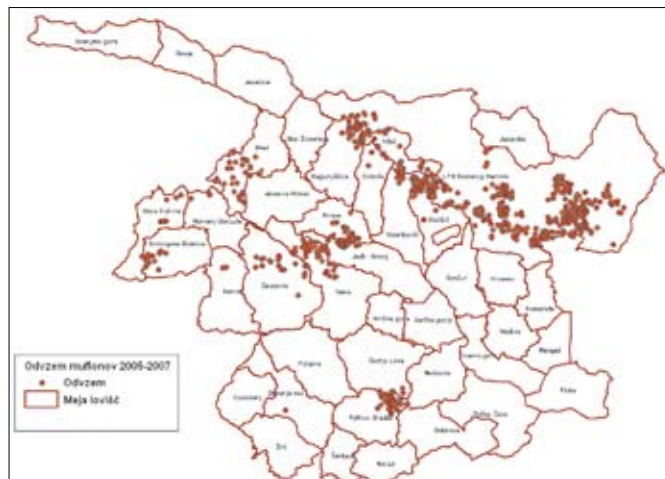
Na Gorenjskem se odvzem muflonov zmanjšuje že vrsto let

Grafikon 1 predstavlja dinamiko odvzema muflonov v obdobju petdesetih let, to je od naselitve oziroma odstrela prvih živali v letu 1965 pa do leta 2015. V njem je ločeno prikazana dinamika odvzema v skupini kolonij na Jelovici, v skupini kolonij v Karavankah in v Gorenjskem

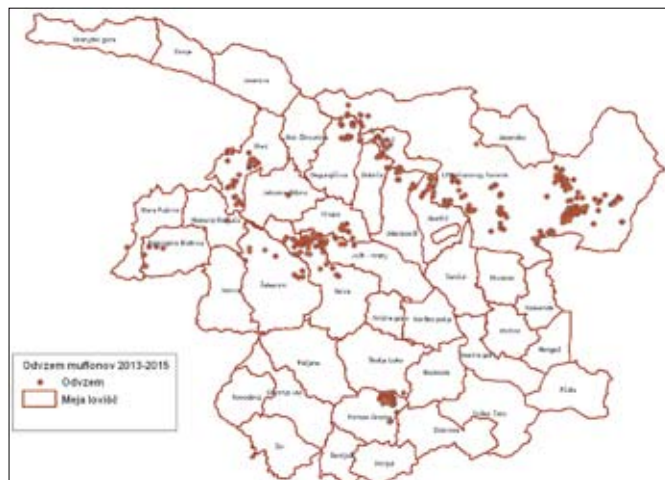
Grafikon 1: *Dinamika odvzema muflonov na Jelovici, v Karavankah in Gorenjskem LUO skupaj v obdobju 1965–2015*

LUO kot celoti (kjer sta poleg obeh navedenih skupin kolonij vključeni tudi kolonija v Dolomitih in nekdanja kolonija na Šmarni gori). V kolonijah na Jelovici se je odvzem do leta 1984 značilno večal, od leta 1984 do leta 2001 se pomembneje ni spreminjal in od leta 2001 naprej značilno blago zmanjševal. Če združimo po-

Slika 1: *Prostorska razporeditev odvzetih muflonov v obdobju 2005–2007 v Gorenjskem LUO*

Slika 2: *Prostorska razporeditev odvzetih muflonov v obdobju 2013–2015 v Gorenjskem LUO*

datke za obdobje 1984–2015, ugotavljamo značilno blago upadajoč odvzem. Prelomni leti v trendu sta 1984 in 2001. Odvzem v Karavankah se je značilno večal do leta 2005, nato se je naglo zmanjševal. Prelomno leto v trendu je 2005. Zmanjševanje odvzema muflonov po prelomnih letih je povezano z zmanjševanjem

krat (v nekaterih letih celo trikrat) večji od odvzema na Jelovici. V zadnjih letih se zaradi naglo upadajočega odvzema v Karavankah razmerje spet postopno izravnava. Za preostali del LUO (kolonija na Šmarni gori in Dolomitih) ugotavljamo do leta 1980 naraščajoč odvzem (koloniji sta se osnovali) nato se odvzem do okoli leta 2000 ni pomembneje spreminjal. Tedaj se je odvzem nekoliko zmanjšal (kolonija na Šmarni gori je prenehala obstojati, nekoliko se je skrčilo tudi območje muflonov v Dolomitih) in se v nadaljevanju do danes pomembneje ni spreminjal.

Zmanjšalo se je število kvadrantov z odvzetimi mufloni

Če na podlagi dinamike odvzema muflonov v daljšem časovnem obdobju lahko sklepamo na dinamiko številčnosti skupin kolonij, potem lahko tudi na podlagi prostorske razporeditve odvzema sklepamo na dinamiko velikosti območja aktivnosti skupin kolonij vsaj v letnem času, ko se opravlja odstrel. Natančnejše bomo zaokrožili celoletno območje aktivnosti skupin kolonij iz rezultatov opazovanj, ki so bila za muflone v Gorenjskem LUO uvedena leta 2011.

V času največje številčnosti so muflone v LUO odstreljevali v 108 kvadrantih, velikosti 100 ha, kar površinsko pomeni skupaj 10.800 ha in je slabih 5 % površine LUO. Tedaj so odvzem na območju Jelovice opravljali v okrog 32 kvadrantih (3.200 ha), v Karavankah v okrog 70 (7.000 ha), v preostalih šestih kvadrantih (600 ha) pa se je opravljal odvzem v preostalih delih LUO (Dolomiti). V naslednjih letih se je število kvadrantov z odvzetimi mufloni najprej zlagoma, nato pa naglo zmanjševalo; tako je v letu 2014, ko je bilo najmanjše, na ravni LUO znašalo le še 56 kvadrantov (5.600 ha) (52 % glede na leto 2005), kar je 2,5 % površine LUO, od tega na Jelovici 20 kvadrantov (2.000 ha) (62 %) in v Karavankah 31 (3.100 ha)

številčnosti muflonov v obeh skupinah kolonij. Če je bilo v drugi polovici sedemdesetih let in v osemdesetih letih, to je v obdobju razvoja kolonij, številčno razmerje odvzema med skupinami kolonij na Jelovici in v Karavankah precej izravnano, pa se je razmerje bistveno spremenilo v naslednjih letih zaradi naraščajočega odvzema v Karavankah in blago upadajočega odvzema na Jelovici. Od začetka devetdesetih let pa do leta 2013, to je celih triindvajset let, je bil odvzem v Karavankah dva-

(44 %). Zmanjšanje je bilo opaznejše v Karavankah. Zmanjševanje števila kvadrantov z zabeleženim odvzemom v obdobju 2005–2015 je statistično značilno v obeh skupinah kolonij in tudi na ravni LUO. Ocenjujemo, da se z zmanjševanjem števila živali v (sub)populaciji in zmanjševanjem števila kvadrantov z odvzemom zmanjšuje tudi obsežnost njenega območja aktivnosti. Posledično se verjetno zmanjšujejo tudi povezave med kolonijami, s čimer bi se lahko povečevala njihova izoliranost. Zmanjševanje števila kvadrantov z odvzemom zgolj za kolonijo v Dolomitih ni statistično značilno. V vseh letih proučevanega obdobja se je gibalo večinoma med petimi in osmimi kvadranti. Številčni odvzem muflonov in njegova prostorska razporeditev v obdobju 2005–2007 (največji odvzem) in 2013–2015 (najmanjši odvzem) so razvidni iz *slike 1* in *slike 2*.

Zmanjšala se je tudi gostota odvzema muflonov

Poleg zmanjševanja številčnega odvzema in števila kvadrantov z zabeleženim odvzemom se je značilno zmanjševala tudi gostota odvzema. V letih največje populacijske številčnosti je bila gostota odvzema v kvadrantih z zabeleženim odvzemom na ravni LUO 2,38 živali (muflonov)/100 ha, na Jelovici 2,03 živali/100 ha in v Karavankah 2,57 živali/100 ha. V zadnjih letih (2014, 2015)

znaša gostota odvzema v LUO 1,85 živali/100 ha (78 % glede na obdobje 2002–2006), na Jelovici 1,54 živali/100 ha (76 % glede na obdobje 1984–1988) in v Karavankah 1,56 živali/100 ha (61 % glede na obdobje 2002–2006). Najbolj se je zmanjšala v Karavankah. Za primerjavo navajamo, da se v preostalih delih LUO (kolonija v Dolomitih) v obdobju 2000–2015 gostota odvzema ni pomembneje spremenila.

Večji del obdobja so v spolnem razmerju odvzema prevladovali ovce

V nadaljevanju smo spolno in starostno sestavo odvzema ter preostale analize opravili za obdobje 1996–2015, to je za zadnjih dvajset let, in sicer za kolonije na Jelovici in v Karavankah. Spolno razmerje odvzema se je spreminjalo med posameznimi obdobji, in sicer zelo podobno v obeh skupinah kolonij (*grafikon 2*). V začetku proučevanega obdobja je bilo na Jelovici 53 % : 47 % v korist ovnov, v Karavankah pa je bilo izravnano (50 % : 50 %). V obdobju 1996–2011 se je delež samcev zmanjševal (značilno v Karavankah, nekoliko nad mejo statistične značilnosti na Jelovici); okoli leta 2011 je zato spolno razmerje odvzema znašalo na Jelovici okoli 47 % : 53 % v korist ovc, v Karavankah pa okoli 40 % : 60 % v korist ovc. V zadnjem obdobju štirih let se je delež samcev v odvzemu

naglo večal; leta 2015 je razmerje odvzema znašalo okoli 57 % : 43 % v korist samcev na Jelovici in okoli 55 % : 45 % v korist samcev v Karavankah. V celotnem proučevanem obdobju dvajsetih let (1996–

2015) je bilo spolno razmerje odvzetih živali na Jelovici 50 % : 50 %, v Karavankah in Kamniško-Savinjskih Alpah pa 45 % : 55 % v korist ovc, razlike med obema skupinama kolonij so značilne.

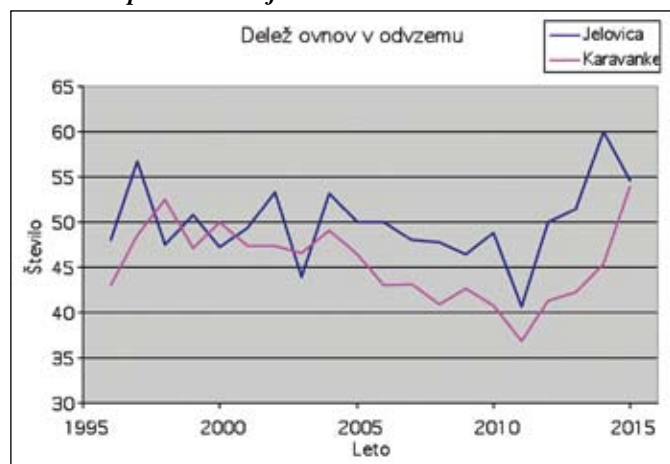

Slika 3: Na letnih pregledih odvzema med trofejmi muflonov prevladujejo enoletni in dveletni ovni, njihov skupni delež med samci dosega okoli 50 %. (Foto: Miran Hafner)

Slika 4: V obeh skupinah kolonij so med samci v odvzemu na tretjem mestu jagnjeta z deležem 18 % oziroma 25 %. (Foto: Miran Hafner)

Grafikon 2: Delež odvzetih samcev (ovnov) v obdobju 1996–2015 v obeh skupinah kolonij

Slika 5: V odvzemu je zelo malo trofej dozorelih močnih živali; verjetno jih je zelo malo tudi v (sub)populaciji. (Foto: Miran Hafner)

Na Jelovici v odvzemu pogostejši ovni 2+, v Karavankah pa razred mladih

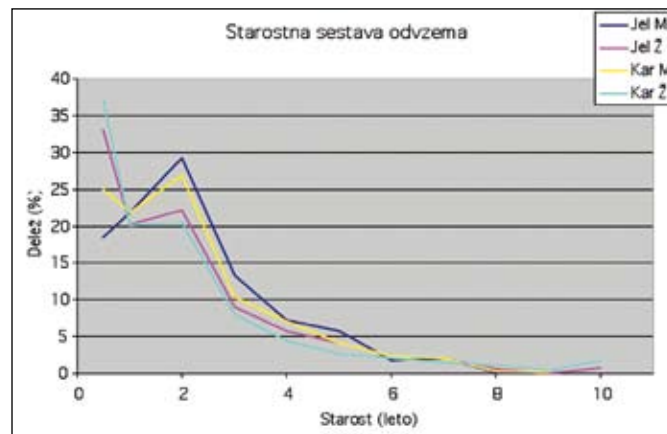
V povprečju vseh proučevanih dvajsetih let je na Jelovici v odvzemu znašal delež mladih 47 %, delež ovnov 2+ 30 % in ovc 2+ 23 % v Karavankah pa delež mladih 54 %, delež ovnov 2+ 24 % in ovc 2+ 23 %. Razlike v sestavi odvzema v celotnem proučevanem obdobju so med obema skupinama kolonij značilne, ključne razlike so v deležu mladih in v deležu ovnov 2+. Z izjemo prvih let proučevanega obdobja (1996–2001), ko je bil delež mladih v odvzemu v obeh skupinah kolonij podoben, je v naslednjih letih (2002–2015) statistično značilen večji delež mladih v odvzemu v Karavankah (56 %) v primerjavi z Jelovico (47 %). V prvih letih proučevanega obdobja je bil delež ovnov v obeh skupinah kolonij podoben (30 %, 32 %). V naslednjih letih se je v obeh skupinah kolonij značilno zmanjševal; zmanjševanje je bilo izrazi-

težje v Karavankah v primerjavi z Jelovico. V obdobju 2001–2015 se med obema kolonijama povprečni delež odvzetih ovnov statistično značilno razlikuje. Na Jelovici je znašal 30 %, v Karavankah pa le 21 %. Delež odvzetih ovc 2+ je bil v prvem obdobju 1996–2005 nekoliko manjši, vendar v obeh skupinah kolonij podoben (22 %, 21 %). V obdobju 2006–2015 se je v obeh skupinah kolonij najprej bolj povečal, dosegel je 30 %, nato pa zmanjšal na 20 %.

Večji posegi med enoletne in dveletne ovne, manjši med mlade in srednje stare ovce

Starostna sestava odvzetih živali je v celotnem obdobju 1996–2015 podobna pri ovnih na Jelovici in v Karavankah (razlikuje se le v deležu jagnjet moškega spola), prav tako je podobna tudi pri ovcah v obeh skupinah kolonij (razlike pri ovcah niso statistično značilne). V obeh skupinah kolonij so bolj posegali med enoletne in dveletne ovne, nato pa med

Grafikon 4: Starostna sestava odvzema (ločeno za samce in samice) v dveh skupinah kolonij (Jel M – samci (ovni) Jelovica, Jel Ž – samice (ovce) Jelovica, Kar M – samci (ovni) Karavanke, Kar Ž – samice (ovce) Karavanke)

jagnjeta in triletne ovne. V nadaljevanju se delež odvzetih živali v višjih starostih naglo zmanjšuje. Pri ovcah so bolj posegali med jagnjeta ženskega spola, v nadaljevanju pa manj med ovce v starosti od 1 do 4 let. Zato je v odvzemu nekakolico večji delež starejših živali v primerjavi z ovni (grafikon 4). V obeh skupinah kolonij se starostna sestava odvzema med ovni in ovci značilno razlikuje.

Če primerjamo zgolj starost dve- in večletnih živali (obdobje

1996–2015), ugotovimo, da je bila povprečna starost odvzetih ovnov iz razreda 2+ na Jelovici in v Karavankah zelo podobna, podobno velja tudi za povprečno starost odvzetih ovc razreda 2+. Medsebojna primerjava starosti ovnov in ovc iz razreda 2+ med obema skupinama kolonij pokaže, da so v Karavankah razlike statistično značilne (odstreljene ovce so starejše v primerjavi z ovni), medtem ko na Jelovici nismo zabeležili značilnih razlik v starosti odvzetih ovnov ali ovc.

V izgubah velik delež dosega ovc

Absolutne vrednosti izgub sicer niso velike, v njihovem trendu pa ugotavljamo v Karavankah stagniranje z velikimi nihanjmi med posameznimi leti, z višjimi vrednostmi v letih s hujšimi zimami. Na Jelovici ugotavljamo naraščajoč trend, nekaj več je bilo izgub v zadnjih letih tudi zaradi plenjenja velikih zveri. Razlike v sestavi izgub med obema skupinama kolonij so značilne. Ključna razlika je v deležu ovc 2+, ki znaša na Jelovici 31 %, v Karavankah pa 47 %. Razlike v deležih preostalih spolnih in starostnih razredov med obema skupinama kolonij pa niso velike. Tudi razlike v sestavi izgub (po vzrokih) so med obema skupinama kolonij statistično značilne. Pri obeh skupinah med vzroki sicer prevladujejo izgube zaradi bolezni in neznanega vzroka (70 % Jelovica, 67 % Karavanke), med preostalimi vzroki pa je na Jelovici večji delež izgub zaradi zveri (volk, ris) in prometa, v Karavankah pa zaradi klateških psov, pojavljajo se tudi izgube zaradi garij (*grafikon 3*). Spolno razmerje v izgubah je značilno večje v korist ovc v Karavankah (ovce : ovni indeks 309) v primerjavi z Jelovico (ovce : ovni indeks 164). Še posebno velika razlika je v razredu dve- in večletnih živali (Karavanke ovce : ovni indeks 537, Jelovica ovce : ovni indeks 188).

Povzetek najpomembnejših ugotovitev

- Odvzem muflonov se je na Jelovici do leta 1984 naglo večal, od leta 1985 do 2015 (30 let) pa blago zmanjševal. Odvzem v Karavankah se je naglo večal do leta 2005, nato se je tudi naglo zmanjševal (deset 10 let). V Dolomitih se odvzem od leta 2000 naprej ni pomembneje spreminjal.

- V drugi polovici sedemdesetih let in v osemdesetih letih je bilo številčno razmerje odvzema muflonov na Jelovici in v Karavankah precej izrav-

nano. Od začetka devetdesetih let pa do leta 2013 (23 let) je bil odvzem v Karavankah dvakrat (v nekaterih letih celo trikrat) večji kot na Jelovici.

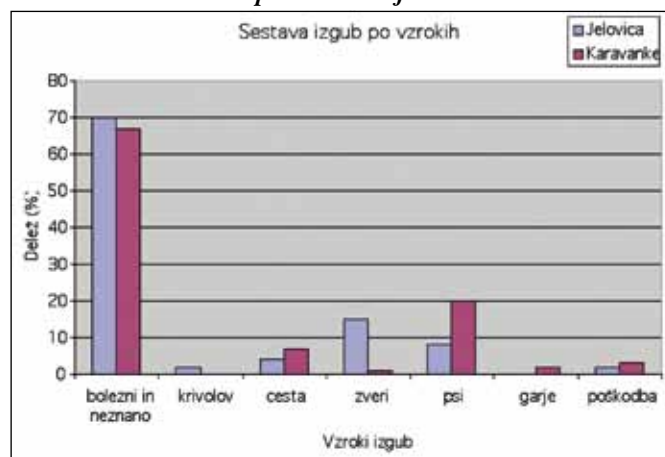
- Zelo se je zmanjšalo število kvadrantov z odvzetimi mufloni. Glede na leta največje številčnosti je zdaj na ravni Gorenjskega LUO 52 %, na Jelovici 62 % in v Karavankah 44 %. V Dolomitih se od leta 2000 naprej ni pomembneje spreminjalo.

- Zmanjševala se je gostota odvzema. Glede na leta največje številčnosti je zdaj na ravni Gorenjskega LUO 78 %, na Jelovici 76 % in v Karavankah 61 %. V Dolomitih se gostota odvzema od leta 2000 naprej ni pomembneje spreminjala.

- V začetku obdobja 1996–2015 je bilo spolno razmerje odvzema v korist ovnov ali pa je bilo izravnano z ovcami. Nato se je delež ovnov v odvzemu neprestano zmanjševal, v večini let je bilo razmerje odvzema vedno v korist ovc. Le v zadnjih letih je razmerje odvzema spet ponovno v korist ovnov.

- V obeh skupinah kolonij

Grafikon 3: Povprečna sestava izgub po vzrokih v obdobju 1996–2015 v obeh skupinah kolonij

prevladujejo med samci v odvzemu enoletni in dveletni ovni, delež dveletnih je večji na Jelovici. Med samicami v obeh skupinah kolonij v odvzemu prevladujejo jagnjeta ženskega spola in enoletne ter dveletne ovce. Delež jagnjet in jagnjet ženskega spola v odvzemu je večji v Karavankah.

- V Karavankah so odvzete ovce starejše v primerjavi z odvzetimi ovni. Na Jelovici nismo odkrili značilnih razlik v starosti odvzetih ovc in ovnov.

- V Karavankah je spolno razmerje izgub bistveno pomaknjeno v korist ovc v primerjavi z Jelovico. Še posebno velika razlika je v razredu dve- in večletnih živali.

Za postopno zmanjševanje števila muflonov na Jelovici v zadnjih tridesetih letih in naglo zmanjševanje v Karavankah v zadnjih desetih letih ne poznamo zanesljivih vzrokov. Verjetno pa jih je treba bolj kot v plenilstvu velikih zveri (ris, nekaj let tudi volk) na Jelovici, prisotnosti garjavosti v Karavankah ali pa zmanjšanju genske raznolikosti zaradi izoliranosti nekaterih kolonij (slednje bi bilo treba raziskati) iskati v dosedanjem upravljanju z obema skupinama kolonij. Na podlagi rezultatov nekaterih predstavljenih analiz bi lahko sklepali, da posegi v prejšnjih desetletjih, še posebno v Karavankah, niso bili najbolj trajnostno naravnani. Večinoma so ukrepi bolj kot k uravnoteženemu upravljanju z muflonjimi kolonijami sledili željam lovcev po večjem odstrelu živali naseljene in posledično lovno zanimive vrste in/ali zasledovali novejša zahteve po zmanjševanju številčnosti obstoječih (sub)populacij te tujerodne vrste z namenom omejevanja njihovega (potencialnega) vpliva na druge domorodne živali in rastline.

Miran Hafner,
spec., univ. dipl. inž. gozd.
miran.hafner@zgs.si

(Seznam virov je na voljo pri avtorju.)

Foto: W. Nagel

Težko pričakovani porod psice

Kaj storiti, kadar ne gre vse po načrtu?

V prejšnjih člankih (Lovec, 2/2016 in 4/2016) smo se lahko seznanili, kako poteka pasji spolni cikel, kako določiti najprimernejši čas parjenja in kako oskrbeti psico med brejostjo. Zdaj je pred nami najtežji, a hkrati tudi najlepši del razmnoževanja (reprodukcije) – težko pričakovani porod ali kotitev.

Kdaj ga lahko pričakujemo?

a) Pomagamo si s hormoni

Za natančno določitev dneva poroda je treba psico spremljati že v času pripusta oziroma semenitve. Najbolj natančno datum poroda določimo, če smo določili val LH, saj v tem primeru brejost traja 65 dni +/- en dan. Podobno, a malo manj uspešni smo, če najprimernejši čas pripusta določimo s pomočjo progesterona (Concannon, 2000).

Največkrat se zgodi, da imamo na voljo le podatke o dnevih pripusta, zato je za določitev datuma poroda treba opraviti dodatno diagnostiko. V tem primeru brejost lahko traja 63 +/- 7 dni od prvega pripusta (od 55 do 70 dni), saj se pri naravnem pripustu in semenitvi s svežim semenom psica lahko zabreji tri dni pred valom LH in sedem dni po njem. V takih primerih si lahko pomagamo z merjenjem ravni progesterona, ki je najvišja med 15. in 30. dnevom brejosti, v pozni brejosti pa začne upadati. Dan pred začetkom poroda se raven progesterona zmanjša na okrog 2 ng/ml. Najpogosteje ob zmanjšanju ravni tega hormona pod 2 ng/ml se pri večini psic zmanjša tudi njihova telesna temperatura (Smith, 2007). Zato lastnikom zadnja dva tedna (ali vsaj zadnji teden) pred predvidenim porodom svetujemo merjenje temperature 2- do 3-krat na dan (normalna temperatura pri psih je med 38,0 °C in 39,0 °C). Po navadi temperatura pade za 1,1–1,7 °C od 6 do 18 ur pred porodom. Pri majhnih pasmah (jazbečarji, nemški

lovski terier) lahko pade do 35 °C, pri srednjih (prepeličarji, španjeli, beagli) do 36 °C,

Fotografija 1: Do oteženega poroda (distocije) lahko privedejo plodovi dejavniki: prevelik plod oziroma njegov nenormalen položaj (A) ali različne oblike razvojnih motenj (B in C). Foto: T. Plavec

pri večjih (ptičarji, prinašalci, hanovrski barvar) do 37 °C. To zmanjšanje se ne pojavi pri vseh psicah oziroma ga lahko zgrešimo pri do 20 % psic. Če se temperatura zniža, je to po navadi zanesljiv znak prihajajočega poroda, ki mu sledijo očitni znaki poroda v času 24 ur (Johnson, 2009).

b) Pomagamo si z brisom

Če se je parjenje že zgodilo, psica pa se še vedno goni, lahko čas poroda določimo z dnevnim odvzemom brisov iz nožnice. Z mikroskopskim pregledom celic v brisu namreč lahko določimo natančen čas prehoda iz estrusa v diestrus, brejost pa bo po začetku diestrusa trajala še 57 +/- 2 dni (Concannon, 2000).

c) Pomagamo si z UZ, redkeje z RTG

Včasih smo si za določanje starosti plodov pomagali z rentgenom, vendar se je z razvojem boljših digitalnih rentgenskih aparatov izboljšala slika. Posledično se različne strukture plodov hitreje in bolje vidijo, zato lahko na podlagi tega plodove narobe ocenimo (menimo, da so starejši, kot dejansko so). Rentgen je tudi

Priprava na porod

Dva do tri tedne pred pričakovano kotitvijo (porodom) psici pripravimo primeren miren, varen in udoben prostor, kjer bo kotila (kakšen naj bo, je opisano v predhodnem članku (glej Lovec, 4/2016, str. 183–4).

Doma je priporočljivo imeti pripravljen šivalni material ali vsaj zobno nitko, s katero lah-

zaradi nevarnosti pojava razvojnih nepravilnosti (anomalij) pri mladičih neprimeren za uporabo v prvih dveh tretjinah brejosti, lahko pa ga uporabimo v zadnji tretjini (predvsem z namenom določanja števila plodov in njihove velikosti). Zato si za določanje ustreznega časa poroda pomagamo predvsem z UZ (Root Kustritz, 2006). Na podlagi velikosti plodu, velikosti njegove glave, pojava posameznih struktur na nekaterih organih lahko dokaj natančno ocenimo čas poroda pri psicah manjših in srednje velikih pasem (Beccaglia in Luvoni, 2012). Nekoliko težje je določanje pri zelo velikih pasmah, kjer so na srečo težji porodi (distocija) redkejši (Münnich in Küchenmeister, 2008).

ko podvežemo popkovo, če psica tega ne naredi sama; jod, s katerim razkužimo predel popka, in vanilijev sladole, ki bo psico med porodom prijetno osvežil ter ji vrnil izgubljeno energijo. Vedno imejte pri sebi tudi telefonsko številko vašega veterinarja, ki ga lahko v primeru zapletov ali vprašanj pokličete (Peterson, 2011).

Zakaj pride do poroda?

Fiziološko je čas za porod, ko se zmanjša delovanje hormonov, ki vzdržujejo brejost (progesteron in relaksin), in se poveča delovanje dejavnikov, ki spodbujajo maternično aktivnost (prostaglandin-PGF_{2α} in oksitocin). Proti koncu brejosti začne plod zaradi po-

manjkanja prostora izločati stresni hormon *kortizol*, kar vodi v zmanjšano izločanje progesterona ter večje nastajanje *estrogena* in izločanje *prostaglandina* iz posteljice. Posledično se 24 ur pred porodom zmanjša koncentracija *progesterona* v krvi na manj kot 2 ng/ml (Johnson, 2009).

Normalen porod poteka v treh stopnjah

Prva stopnja: psice urejajo gnezdo, so nemirne, neješeče, se tresejo in po navadi sopejo. V tem času se jim maternični vrat razširi in odpre, poveča se hitrost materničnih krčenj, njihovo trajanje in moč, kar navzven ni vidno. Lahko se pojavijo tudi bister, voden izcedek iz nožnice. Glede na zmanjšanje telesne temperature in obnašanje psice prva stopnja normalno traja 6 do 12 ur, lahko pa tudi 36 ur. Daljša je predvsem pri živčnih psicah ob prvem porodu oz. zunanjih dejavnikih, ki psico motijo pri normalni kotitvi (v takem primeru temperatura ostane nizka). V tej fazi pripravimo psico razgibati in ji omogočiti iztrebljanje ter uriniranje.

Druga stopnja: krčenje maternice je tako močno, da je opazno premikanje celotnega trebuha. Iz zunanjega spolovila se pokaže majhen zelenkast mehur, poln tekočine, ki mu sledi iztis mladiča. Po navadi se temperatura dvigne na normalno. Ta stopnja traja 3 do 12 ur, pri redkih psicah tudi do 24 ur. Pred rojstvom prvega mladiča se psica lahko napenja tudi do 4 ure, vendar če se neprestano zelo napenja več kot 30 minut, je treba o tem obvestiti veterinarja. Med rojstvom posameznih mladičev je po navadi premor od 30 minut do ene ure, lahko pa tudi do 4 ure (Linde-Forsberg in Eneroth, 2004).

Tretja stopnja: izločanje posteljice, ki jo psica izloči 5 do 15 minut po porodu vsakega mladiča. Pri tem samica mladiča očisti, pregrizne popkovernico in poje posteljico. Če ji ne uspe očistiti plodovih ovojnic, mora to opraviti lastnik. Tako se druga (porod mladiča) in

tretja stopnja (izločanje posteljice) med seboj izmenjujeta (Johnson, 2009).

Otežen porod

Otežen/težak vaginalni porod (=distocija) se pri psicah pojavlja v 5 do 6 % vseh brejosti (Johnson, 2009) oziroma le v 2 %, če izključimo najbolj rizične pasme, kjer je pojavnost največja (Bergström in sod., 2006). Distocija je pogostejša tudi pri starejših psicah (Johnson, 2009) in pri približno 60 do 80 % distocij je nujno potreben (urgenten) carski rez (Bergström in sod., 2006; Traas, 2008).

V švedski populaciji zavarovanih psov so preverili pogostnost distocije pri 103 najpogostejše zastopanih pasmah (brez angleških in francoskih buldogov ter bostonskih terierjev, kjer je pojavnost največja). Med prvimi dvajsetimi ni bilo nobene lovske pasme, v nadaljevanju so se pojavili labradorski prinašalec (na 39. mestu), različne oblike jazbečarjev (43., 58. in 61. mesto), škotski/gordon seter (56.), beagle (59.), zlati prinašalec (62.), mali münsterlandec (70.), nemški prepelčar (77.), angleški poenter (81.), angleški špringer španjel (87.), irski seter (91.), gladkodlaki prinašalec (92.) in koker španjel na 95. mestu (Bergström in sod., 2006; osebna komunikacija z raziskovalko). Torej lahko sklepamo, da so lovske pasme manj podvržene distociji.

Vzroki, ki privedejo do pojave distocije, so lahko odvisni od ploda (plodovi dejavniki) ali od matere (maternalni dejavniki) oziroma so kombinacija obeh. Plodovi dejavniki so: napačen položaj ploda (prečna ali medenična lega), prevelik plod, velika glava ploda, fizično deformiran plod (Fotografija 1B in C) ter splošna oteklost ploda (pogosto pri pasmah s skrajšanim obraznim delom/sploščenim nosom – brahicefalične pasme). Preveliki plodovi (legla z majhnim številom plodov) in velike glave se pojavljajo predvsem pri brahicefaličnih in miniaturnih pasmah (Smith, 2007; Davidson, 2014). Prej omenjene lovske pasme ne

sodijo v to rizično skupino in imajo v povprečju več kot štiri mladiče (Bergström in sod., 2006).

Maternalni dejavniki vključujejo obstrukcijo (zamašitev) porodnih poti zaradi zaceljenih zlomov medenice, tumorjev ali zarastlin nožnice, motenj v okolju in živčnosti psice. Primarna odsotnost učinkovitih krčenj maternice med porodom (*uterina inercija*) je najpogostejši maternalni vzrok distocije, ki se pojavi kar v 60 % težkih porodov. Pojavlja se pri majhnih leglih, velikih leglih (več kot osem mladičev), ob pomanjkanju kalcija, glukoze in hormona *oksitocina* ter pri zasuku maternice. Učinkovito krčenje maternice se lahko zaustavi zaradi presnovnih ali anatomskih vzrokov; značilno je, da se porod normalno začne, a se normalen potek ustavi zaradi izčrpanja maternice (sekundarna uterina inercija). Primarna in sekundarna odsotnost materničnih krčenj sta najverjetneje delno dedni (Smith, 2007; Davidson, 2014).

Kdaj je nujno poklicati veterinarja?

Veterinarja moramo nujno poklicati, če:

- zaznamo podaljšano brejost, če je znan datum ovulacije (merjenje hormonov),
- je psica breja 72 dni po parjenju in se porod še ni začel,
- opazimo zelen ali črn izcedek iz nožnice pred porodom prvega mladiča,
- psica počiva več kot tri ure med posameznimi mladiči,
- psica skoti mrtvega mladiča,
- visoko breja psica je na videz bolna in izčrpana (Smith, 2007),
- je znana zgodovina predhodne distocije oziroma podvrženost k distociji (značilne pasme),
- je minilo več kot 24 ur po padcu telesne temperature pri visoko breji psici,
- psica ne preide iz prve stopnje poroda v drugo v več kot dvanajstih urah (telesna temperatura, izločanje prozorne tekočine ± vidno krčenje mišic na trebuhu),

– je delno poležen del mladiča viden navzven več kot 10 do 15 minut (*fotografija 1A*),

– neprestano, nepojemajoče in neproduktivno napenjanje traja več kot 20 do 30 minut,

– je porod videti končan, preden je skoteno celotno leglo (glede na predhodno rentgensko določitev števila plodov ali ultrazvočno oceno, ki je glede števila plodov manj zanesljiva) (Johnson, 2009).

Dokazano je, da trajanje poroda vpliva na verjetnost preživetja mladičev. Umrljivost mladičev je manjša (5,8 %), če druga stopnja poroda traja 1 do 4,5 ure in več, če traja od 5 do 24 ur (13,7 %). Mladiči bodo po vsej verjetnosti poginili, če bo druga stopnja daljša od 24 ur. V takem primeru lahko tudi psica utрпи precejšnjo škodo (Smith, 2007).

Veterinar bo v primeru distocije opravil temeljit splošni in ginekološki pregled psice, jo pretipal in ultrazvočno pregledal, s čimer bo določil vitalnost in frekvenco srčnih utripov plodov (plodov srčni utrip manj kot 160 udarcev/minuto kaže na stres pri plodu in potrebo po carskem rezu), morebitne razvojne nepravilnosti ter ustreznost posteljice. Po potrebi bo veterinar opravil tudi rentgensko slikanje, na podlagi katerega bo lahko ocenil število, velikost, lokacijo in vitalnost plodov, velikost medenične odprtine glede na velikost glave plodov ter morebitne spremembe v predelu medenice (zlomi, tumorji). Na podlagi ugotovitev se bo odločil za zdravljenje z zdravili oziroma za kirurški poseg (Pretzer, 2008).

Doc. dr. Tanja Plavec,
dr. vet. med.,

tanja.plavec@vf.uni-lj.si
Klinika za male živali,
Veterinarska fakulteta,
Univerza v Ljubljani

Asist. dr. Maja Zakošek
Pipan, dr. vet. med.,

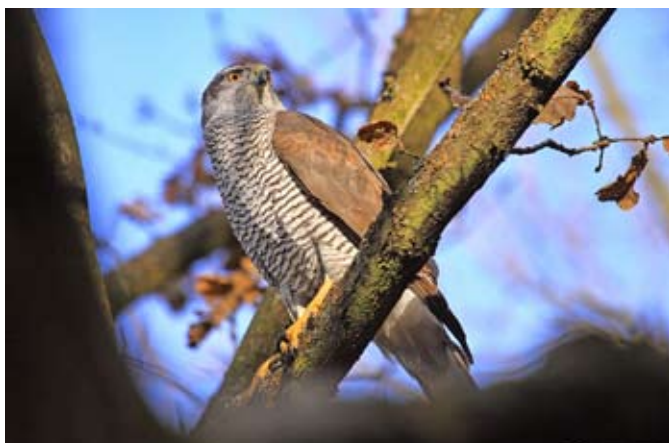
maja.zakosekipipan@vf.uni-lj.si
Klinika za reprodukcijo in
velike živali,
Veterinarska fakulteta,
Univerza v Ljubljani

(Spisek virov je na voljo pri avtoricah.)

Kragulj daje prednost naravnemu lovu

Ob tej ujedi ljudje pogosto pomislijo na kokoši (lovci pa na fazane in jerebice), a te ptice so na njegovem jedilniku redkeje, kot bi kdo menil. Poleti se mlad kragulj (*Accipiter gentilis*) včasih res precej približa

goča, da spretno krmari med krošnjami, debli in grmovjem. Samec je občutno manjši od samice; po navadi je dolg okrog pol metra in dvakrat toliko meri čez peruti. Taka velikostna razlika povečuje možnost preživetja mladičev,

naseljem, vendar so v primestnih okoljih njegov plen predvsem podgane. Sicer pa kragulj lahko ulovi vse sesalce do velikosti zajca, med pticami pa do velikosti fazana. Pri lovu se zanaša predvsem na presenečenje, zato po navadi plen bliskovito napade iz zasede. Če se mu izmuzne, se izkaže za zelo vztrajnega in se za njim, če se plen zateče v gosto podrastje, odpravi celo »peš«.

Za lov v gozdu, kjer se zdrži večino časa, je odlično prilagojen. Ima dokaj kratke, zaobljene peruti, zato pa je njegov rep dolg, kar mu omo-

ki ju par vzreja družno, saj preprečujejo tudi njuno medsebojno prehransko tekmo-

vanje: samica lovi večji plen, samec pa manjšega.

Kragulj je eden večjih gozdnih pernatih plenilcev in njegova vloga je zelo pomembna; je končni plenilec in zaključuje prehransko verigo v gozdnem ekosistemu. Raziskava, ki je bila pred nekaj leti objavljena v reviji *Nature*, priča, da je na

območjih, kjer živi kragulj ali podoben plenilec, biotska pestrost veliko večja. Če se šoje, vrane, srake, golobi, podgane in druge živali, ki so njegov siceršnji plen, pretirano razmnožijo, se poruši naravno ravnovesje. Ko se številčno povečajo populacije živali, ki jih pleni, se lahko zmanjšajo populacije drugih živali (tudi rastlin), kar lahko povzroči celo lokalno izginotje določenih vrst. Če kragulj redči populacije posameznih živali, le-te med seboj opazno manj tekmujejo za prehranske in druge vire, kar v končni posledici omogoča sočasno sobivanje več vrst.

Medtem ko po videzu kragulju podobne kanje lahko vidimo skoraj na vsakem koraku, je opazovanje kragulja veliko trši oreh. Podpisani sem si ga lahko dodobra ogledal nekega

postavljaj tudi kosce piščančjega mesa, dokaj redno zahajati tudi kragulj.

Medtem ko sva tiho sedela, ogrnjena z odejo, da ne bi preveč ozebla, so prihajali detli in šoje, velike sinice in brglezi, nekam plaho je poskušala kaj izmakniti tudi taščica. O kragulju, za katerega sem upal, da bo prišel na spregled, pa kar nekaj časa ni bilo ne duha ne sluha. A se je čez čas le prikazal; njegov prihod so glasno najavile sinice, ki so z

na sosednjem štoru, in nadaljeval z obedom. Čez čas se je, očitno sit, umaknil nazaj v zavetje gozda. Kmalu so si na plano spet upali priti tudi prej pobegli ptiči.

Matejevi zimski posnetki kragulja so nastali prav na omenjenem krmišču. V povezavi s tem lahko razkrijem eno od njegovih poklicnih ukan: blizu enega od štorov, kjer je

zimskega dne, ki sem ga z **Matejem Vraničem** prebil na gozdni jasi nedaleč od Velenja. Tam je Matej, avtor fotografij v tem prispevku, tako kot že toliko zim prej, opazoval ptice. Z njim sem preživel dan, skrit v majceni kolibi, ki jo je fotograf postavil v ta namen. Poleg nje je uredil zimsko krmišče za ptice pevke; hrano je potresel po drevesnih štorih in z njo napolnil nekaj krmilnic. Poleg malih pernatih gostov je začel v »samopostrežno restavracijo«, kamor je redno

Vse foto: M. Vranič

glasnim oglašanjem pobegnile od krmilnice. Takoj nato so se v kritje razbežali še preostali ptiči.

Kragulj je priletel na enega od štorov sredi jase, se najprej dobro razgledal, nato pa začel kljuvati kos napol zmrznjenega piščančjega mesa. Lačno je goltal odtrgane kosce, tu in tam za trenutek postal, se spet razgledal po okolici in pozorno prisluhnil, potem pa spet nadaljeval s hranjenjem. Ko je dodobra obral tudi kosti, se je kratko spreletel še do kosa mesa, nastavljenega

kragulj kljuval piščančje bedro, je Matej postavil ogledalo. Ko je po okolici razgledujoči se plenilec v njem opazil samega sebe, se je zelo našopiril, saj hrane očitno ne bi delil s tekmečem ... Skrb, da bi mu tako zimsko krmljenje prešlo v navado, je odveč. Matej zatrjuje, da se takoj, ko se dnevne temperature okolice dvignejo in postane lov enostavnejši, vrne k svojemu običajnemu in naravnemu prehranjevanju z lovom, ki mu vedno daje prednost.

Marjan Žiberna

Sestanek članic FACE

V Beogradu je bil od 6. do 8. aprila, na povabilo Lovske zveze Srbije vsakoletni sestanek članic Skupnosti evropskih lovskih zvez – FACE, ki so se ga udeležili predstavniki dvaindvajsetih držav.

Srečanja sva se udeležila s predsednikom mag. **Ladom Bradačem**. Začelo se je v sredo zvečer s tri ure in pol dolgo zaprto sejo UO, ki je nadomestila že za konec marca načrtovano redno sejo, ki je odpadla zaradi znanih tragičnih dogodkov terorističnega napada na bruseljsko letališče. Glavna tema zasedanja je bila ocena stanja potem, ko so lani decembra zaposleni v tej mednarodni lovski organizaciji izrazili nestrinjanje z vodenjem ter seznanitev z rezultati zunanje presoje te problematike in iskanje mogočih rešitev na podlagi ocen. Pri tem smo upoštevali dejstvo, da bodo v evropskem parlamentu že v naslednjih mesecih odločili o treh direktivah, ki neposredno vplivajo na lov in lovstvo. Zato je še kako pomembno dobro delovanje in sprotno ter hitro odzivanje zaposlenih strokovnjakov FACE. Po dolgi izmenjavi mnenj se je obliko-

Vodstvo Zdrženja evropskih lovskih zvez (FACE), od leve: generalni sekretar Filippo Segato, predsednik Michel Ebner, podpredsednik Srečko Žerjav in Dragan Šormas, predsednik Lovske zveze Srbije, kjer je potekalo zasedanje.

val kompromisni predlog, naj v času do generalne skupščine pisarno vodi zunanji strokovni koordinator.

Naslednji dan tridnevnega zasedanja je bila v zgradbi Narodne skupščine Srbije odprta seja upravnega odbora, kjer je, kot je v navadi, svoje poročilo najprej predstavil predsednik združenja. Navedel je aktivnosti, ki jih je opravil

v času od generalne skupščine in predstavil tudi svoj pogled na stanje v pisarni po odhodu treh ključnih strokovnjakov. Zakladnik je v svojem poročilu predstavil rezultat poslovanja v minulem letu, ki je bil, predvsem zaradi zmanjšanega števila zaposlenih, pozitiven. Navzoče je seznanil tudi s pobudo našega območja, da bo v času do naslednjega zasedanja upravnega odbora ožja skupina

proučila način/ključ za določanje višine letnih članarin in pripravila podlage za nov izračun. Prav tako je predstavil informacijo, katere države so že poravnale članarino za tekoče leto in katere še ne. Generalni sekretar je poročal o poteku dela v nastali situaciji in o iskanju novih ustreznih kadrov ter prilagoditvah trenutne organizacije. Njegova ocena je bila, da delo v uradu kljub vsemu poteka bolj ali manj tekoče. Poročal je tudi o zadnjih dogajanjih glede orožne direktive in o delu ter rezultatih izvedeniških delovnih skupin. Nato je bila predstavitev nosilcev aktivnosti glede Manifesta FACE o biotski raznovrstnosti (biodiverziteti), stanju sklada za raziskave in zadnjih dogodkih, povezanih z velikimi zvermi. Francoski podpredsednik **Alain Durand** je predstavil študijo o gospodarskih in socialnih učinkih lova v Franciji. Na nacionalni ravni namreč lovstvo prispeva kar 2,1 milijarde evrov dodane vrednosti. Za primerjavo je navedel podatka za tenis in športni ribolov, ki skupaj prispevata le eno milijardo oziroma 920 milijonov evrov. Tako lov v Franciji omogoča

Skupna fotografija udeležencev letnega sestanka FACE pred Narodno skupščino Srbije, kjer je zasedalo enaindvajset predstavnikov te evropske lovske organizacije.

zaposlitev 25.800 osebam, kar pomeni, da vsakih 70 aktivnih francoskih lovcev omogoči eno stalno službeno mesto. Vsak francoski lovec na leto v ta namen porabi povprečno 2.162 evrov. Številke so izredno visoke in pomembne tudi na nacionalni ravni, zato bi bilo smiselno opraviti podobno raziskavo za našo državo. Podrobneje so se seznanili z zadnjimi dogajanji glede zbiranja podpisov proti predlogu za prepoved trofejnega lova in uvoza lovskih trofej na območje EU, pri čemer je FACE izdal posebno deklaracijo s svojim stališčem.

Na seji sem kot eden od podpredsednikov podal informacijo o srečanju članic našega območja/regije in sprejetih sklepih glede podatkov, navedenih v članku o nelegalnem lovu ptic selivk v Sredozemlju, objavljenih v glasilu DOPPS-a, ki so naperjeni predvsem na druge zveze, in o obisku v Albaniji, kjer nameravajo še podaljšati popolno prepoved lova.

V popoldanskem delu zasedanja smo se razdelili v štiri delovne skupine in v okviru delavnice oblikovali svoje predloge glede vizije, strategije in poslanstva FACE v prihodnje. Začeli smo z analizo SWAT. Pri tem se je pokazalo, da imamo članice različne potrebe in poglede na vlogo te organizacije. Velike države predvsem pričakujejo naše opravljanje lobističnih nalog v evropskih institucijah, medtem ko manjše pričakujejo pomoč pri pripravi nacionalnih zakonov, predpisov in razmer pri upravljanju z divjadjo in velikimi zvermi. Rezultati delavnice bodo podrobneje predstavljeni na generalni skupščini FACE konec septembra v Bruslju.

Naslednji dan so bile na vrsti predstavitve o pregledu stanja biotske pestrosti, okoljske in ptičje direktive v vseh državah članicah ter stališča FACE do njih. Na splošni poziv komisije, da bi ugotovila javno mnenje o stanju in zbiranju predlogov za spremembe obeh direktiv, so udeleženci izvedeli, da je prispelo 547.500 odgovorov, od tega 23.928 od oseb iz lovskih vrst (kar je približno štiri odstotke). Predstavljena

je bila analiza raziskave in pričakovanje, naj se direktivne spreminjata. Stališče naše organizacije je, naj se določila obeh direktiv ohranijo v prvotni obliki, pri uresničevanju zahtev pa naj se uporabi več prožnosti in zagotovi tudi več potrebnih namenskih sredstev. Pomembno je poudariti dejstvo, da je kar 592 evropskih poslancev z glasovanjem podprlo poročilo o biotski raznovrstnosti in obeh direktivah; samo 52 jih je bilo proti. Tako bo zdaj sledila objava poročila o stanju obeh direktiv, dotlej pa še vedno obstaja nevarnost, da bi se jih »odprlo« in bi se posledično predvsem zaostri

njihova vsebina/določila. To predvidoma naj ne bi posegalo na področje naše nacionalne lovske zakonodaje in s tem na izvajanje lova, saj so želje po dodatnem varstvu predvsem selivskih vrst in po spremembah njihovih lovnih dob. Konec junija se bo ta postopek sklenil s konferenco v Amsterdamu.

Predstavniki Lovske zveze Srbije so v popoldanskem delu predstavili svojo organiziranost in ponudili priložnost znanstvenoraziskovalnim delavcem beograjske in kragujevske univerze, fakulteti za biologijo in gozdarstvo, da so skupaj s predsedniki območ-

nih lovskih zvez predstavili referate o genetskem stanju populacij volka v Dinaridih, o napadih volkov na lovske pse, raziskovalni projekt o poljski jerebici, opravljenem v času popolne prepovedi lova nanjo, in o škodi na divjadi in zaradi nje. Predsednica Kluba srbskih lovk z imenom Artemida pa je predstavila njihovo društvo in način delovanja.

Uradni del srečanja se je končal z vodenim ogledom prostorov srbske narodne skupščine v času nekdanje države zvezne skupščine, v katerem je potekalo celotno zasedanje.

Srečko Žerjav,
podpredsednik FACE

63. Generalna skupščina CIC

Kot vsako leto doslej sva se **Toni Vrščaj**, predstavnik slovenskih lovcev in vodja slovenske nacionalne delegacije CIC in predsednik foruma CIC za srednjo in vzhodno Evropo, ter mag. **Lado Bradač**, predsednik LZS, udeležila najpomembnejšega dogodka, 63. Generalne skupščine Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC). Bila je v Belgiji, v Bruslju, od 21. do 23. aprila letos.

Zaradi nedavnih terorističnih dogodkov se je pri potovanju v Bruselj kar občutno spremenil sistem letalskih povezav, zato sva potovala preko frankfurtskega letališča.

Neposredno pred generalno skupščino je bil še sestanek predstavnikov držav članic CIC in sestanek IO CIC. Na obeh sem moral osebno sodelovati, saj sem že predhodno poslal pisni poročili. Poročal sem o sestanku z vsemi tremi lovske organizacijami v BiH, ki je bil februarju v Mostarju, in poudariti moram, da so problematiko, ki je doslej razdruževala vse tri strani (in sicer ime *Savez lovačkih organizacija u BiH* in tudi lastništvo nad poslovno stavbo v

Na 63. Generalni skupščini CIC je **Bernard Lozé** vodstveno mesto, po šestih letih predsedovanja temu mednarodnemu svetu, predal dozdajšnjemu vodju švicarske nacionalne delegacije **Georgeju Amanu**.

Sarajevu) rešili v dveh minutah, saj so se strinjali z zahtevo foruma CIC, naj uporabijo ime, ki jim ga je pred sedmimi leti predlagal naš pokojni **Veljko Varičak**, izjemno spoštovana in legendarna osebnost CIC in tudi slovenskega ter evropskega lovstva. Dogovorili smo se tudi, da bomo volitve novega vodstva te zveze opravili na naslednjem sestanku, ki bo v drugi polovici letošnjega maja. Predsedovanje bodo dogovorjeno prevzeli v LS Republike Srpske.

Poročal sem tudi o sestanku v Tirani (Albanija), kjer smo bili trije predstavniki foruma

CIC; jaz kot predsedujoči forumu za to območje, podpredsednik dr. **Imrich Šuba** in podpredsednik FACE **Srečko Žerjav**. Poročilo podpredsednika FACE je bilo objavljeno v majski številki Lovca. Moja predstavitev aktivnosti slovenske CIC ND in foruma CIC je je požela glasno odobravanje in tudi aplavz.

Na 63. Generalni skupščini CIC so bili predstavniki 34 držav članic CIC in okroglo 450 udeležencev. Kljub tragičnim dogodkom nekaj dni pred tem je bilo veliko udeležencev. Tam sem predstavil poročilo o delu

Na zaključni slovesnosti je novi predsednik George Aman našemu predsedniku Ladu Bradaču slavnostno predal prestižno nagrado Lovski zvezi Slovenije Loyalty to CIC, za katero ima nemalo zaslug predvsem dejavnost našega pokojnega Veljka Varičaka.

Foto: T. Vrščaj

slovenske nacionalne delegacije CIC ter o stanju članstva, ki pa se žal ni povečalo. Enak rezultat je bil zabeležen tudi pri večini preostalih članic. Vzrok je predvsem finančnega značaja. Povsod enako. Med letom so aktivnosti potekale glede na potrebe in novosti.

Naslednji dan zasedanja, 22. aprila, se je otvoritvena slovesnost začela ob 9. uri dopoldne z igranjem belgijske himne, nato evropske in kot tretje himne CIC.

Moto te Generalne skupščine CIC je bil: »Hunting is Conservation« – »Lov je varstvo!«

Za slavnostno odprtje je poskrbel predsednik CIC Bernard Lozé, za njim pa so vse navzoče pozdravili gostitelj tega dogodka in vodja belgijske CIC ND Tony Pouppez de Kettenis, Karel Pinxten, dekan evropskega revizorskega sodišča, in Jyrki Katainen, podpredsednik Parlamenta EU. Otvoritveni program ni trajal dolgo, saj je bil program naslednjih poročevalcev, predavatelj in govornikov kar dolg.

V dvorani so bili tudi visoki predstavniki držav iz Afrike: namestnik ministra za turizem in okolje Tommy Nambahu, namestnica oddelka za okoljske zadeve Republike Južne

Afrike Barbara Thomson, ambasador in izredni pooblaščenec ministra za okolje države Zimbabve Tadeous Tafirenyika. Še posebno zaradi predloga resolucije o prepovedi uvoza afriških lovskih trofej na območje EU je bila njihova prisotnost pričakovana in zelo pomembna. Predlog prepovedi so kmalu ovrgli; pobudniki so zbrali samo 135 glasov, eno tretjino od zahtevanih, da bi bila pobuda sprejeta, kar so udeleženci pospremili z aplavzom.

Predsednik je zaprosil za minuto tišine v spomin in čast vsem preminulim članom CIC. Med drugimi je omenil tudi nam, slovenskim lovcem, drago ime in veliko osebnost CIC, Veljka Varičaka.

Cilj 63. Generalne skupščine CIC je bil vsekakor spodbujati sodelovanje in razprave med člani in različnimi zainteresiranimi stranmi, vključno mednarodne organizacije in tudi znanost ter akademske kroge, in sicer v pomenu razvijanja sonaravnega lova in politike trajnostno naravnane lovstva ter upravljanja z divjadjo na svetovni ravni. Prav tako je pomembno oblikovanje zavesti na najvišji mogoči ravni ob reševanju različne tekoče problematike, ki je kakorkoli povezana z divjadjo. Torej: promocija boljšega in

naprednejšega upravljanja, uravnavanje vzdržnega lova in varstva divjadi na lokalni, območni, nacionalni in mednarodni ravni. Vse to se je kot

zelo pomembno izkazalo že pri vprašanju podpreti ali ovreči pobudo za prepoved uvoza afriških trofej na območje EU. Pomembna zadeva, ki zadeva trajnostni lov, razvoj podeželja in prav tako varstvo divjadi v Afriki, kar so potrdili tudi prisotni visoki gosti iz teh dežel. Barbara Thomson je povedala, da bi bila afriška skupnost ob sprejetju take prepovedi oškodovana, zato ne morejo obiti možnosti, ki jim jo nudi pravilno uravnavan trofejni lov. Princ Mupazviriho, stalni sekretar ministrstva za okolje v Republiki Zimbabve, pa je dejal, da ne bi bilo prav, če bi se iz tujine vmešavali v možnosti, ki jih nudi njihovo lovstvo nekaterim podeželskim skupnostim, kjer ljudje tudi živijo tudi od trofejnega lova. Tudi princ Paul Zyambo, direktor Uprave za divjad Zimbabveja, je zatrdil, da mora biti to vprašanje tistih, ki so vključeni v trofejni lov, vladne službe pa

LZS priznanje CIC za 25 let odličnega sodelovanja

Na zaključni slovesnosti 63. Generalne skupščine je novi predsednik CIC George Aman predal predsedniku LZS mag. Ladu Bradaču priznanje lojalnosti (listino in plaketo z miniaturo) kot zahvalo ob 25-letnici članstva naše lovske organizacije v Mednarodnem svetu za lovstvo in ohranitev divjadi – CIC. Ker sta se nekaj ur pred izredno pomembnim dogodkom tudi osebno spoznala, je bil zahvalni govor daljši in je izražal veliko priznanje LZS, našim prejšnjim predsednikom in zdajšnjemu. Aman je izrazil željo po prav takem sodelovanju tudi v prihodnje. Našemu predsedniku se je posebej zahvalil za osebno prevzem omenjenega priznanja tudi glede neljubih in tragičnih dogodkov v Bruslju nedaleč nazaj. Priznanje je bilo edino in kot tako še posebno pomembno tudi za vse članice LZS in slovenske lovce.

Toni Vrščaj

Plaketa in listina lojalnosti CIC

ga morajo uravnavati prek posvetovanj, kjer imajo mnjenja domačih območnih skupnosti še posebno težo. **Karl-Heinz Florenz**, član parlamenta EU in skupine za biotsko pestrost (biodiverziteteta), je z razumevanjem sprejel jasna stališča visokih afriških predstavnikov in poudaril, da prepoved uvoza afriških trofej v EU ne bi povzročila prenehanja najboljših praks sonaravnega upravljanja s trofejno divjadjo. Vmešavanje v način upravljanja z divjadjo v afriških deželah ni pravica Evropske skupnosti.

Prvi dan zasedanja je bil v strokovnem delu namenjen selivskim pticam, afriški pobudi in uporabi mesa divjadi, ki je za lokalno prebivalstvo edinstven izvor hrane. Naslednji dan je bil namenjen zdravstvenemu stanju divjadi in različnim vrstam boleznim, ki jo prizadenejo. Močna podpora je bila dana sodelovanju svetovne vete-

rinarske organizacije OIE in CIC. Pogodba o sodelovanju je bila podpisana 26. maja 2011, dodatek k njej pa 3. decembra 2015. O tej tematiki je govoril častni direktor OIE dr. **Bernard Vallat**. Povedal je, da je sodelovanje odlično in zelo v korist divjadi ter lokalnega prebivalstva.

Zaradi zanimivih tem, o katerih so predavali in razpravljali, so dvorano vse tri dni napolnjevali udeleženci z vsega sveta. Program je bil odlično pripravljen, organizacija pa tudi dobra. Predsednik CIC Bernard Lozé je najavil, da bo po šestih letih predsedovanja CIC sestopil s predsedniškega mesta. Njegov naslednik je **George Aman**, dosedanji vodja švicarske nacionalne delegacije CIC. Vsi člani iz držav članic, ki delujemo v komisijah CIC, smo hvaležni dosedanjemu vodstvu in predsedniku B. Lozéju za vse opravljeno delo. Prav tako smo tudi

iskreno čestitali novemu predsedniku CIC G. Amanu ter mu zaželeli uspešno delo in vodenje te mednarodne lovske organizacije v prihodnje.

Na zaključni slovesnosti je bil dosedanji predsednik CIC Bernard Lozé imenovan za častnega predsednika CIC. Takoj po zaključni slovesnosti me je poiskal in mi obljubil, da bo z našim forumom ostal povezan še naprej, ker je res povsod deležen izrednega ugleda in ker ima poznanstva, ki nam bodo v prihodnje lahko še kako koristila pri naših prizadevanjih.

Predsednik LZS mag. Lado Bradač, ki je prispel v Bruselj dan za menoj, je sodeloval na vseh pomembnih sestankih, spoznal vse pomembne ljudi, seznanil se je tudi s starim in novim predsednikom CIC. Med zaključno slovesnostjo 63. GS CIC je bila LZS kot edina povabljen, da sprejme posebno nagrado lojalnosti do

CIC, »LOYALTY TO CIC«, ki jo je naš predsednik tudi sprejel. Očitno je mag. Lado Bradač naredil izjemen vtis na novega predsednika. Skoraj vsi so Bradaču izrekli čestitke za nagrado lojalnosti in omenjali legendo slovenskega in mednarodnega lovstva ter zaslužnega funkcionarja CIC, pokojnega Veljka Varičaka. Tudi mi smo nanj resnično ponosni, saj je za prejeto nagrado naši LZS zaslužen prav on.

Iz Bruslja sva se s predsednikom Bradačem vračala skupaj. Spet je šlo vse počasi, vendar izredno natančno in nadzirano. Očitno bodo v prihodnje v mestu Parlamenta EU uredili še več novih kontrolnih točk in morda bo vse le potekalo hitreje. Iz Bruslja sva odletela na Dunaj in od tam v Ljubljano.

Toni Vrščaj, inž.,
vodja slovenske nacionalne delegacije CIC in predsednik foruma CIC za srednji in vzhodno Evropo

Organizaciji CIC in FACE sta na svojih zasedanjih odločno in argumentirano zavrnili predlog resolucije za prepoved uvoza afriških lovskih trofej na območje EU in poudarili, da je nadzorovan lov sestavni del varstva narave.

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija: Od 1. 4. letos je v zvezni deželi Nordrhein - Westfalen pri lovu prepovedana uporaba lovskih krogel, ki vsebujejo svinec. Za kršenje tega določila novega deželnega lovskega zakona so predpisane visoke kazni. Kršitelji bodo kaznovani z denarno kaznijo 5.000 evrov, poleg tega jim lahko prepovejo tudi lov za obdobje od 1 do 5 mesecev. V končni fazi je mogoča tudi trajna zaplemba tistega lovskega orožja, v katerem je lovec uporabljal krogel, ki vsebujejo svinec.

(Deutsche Jagd Zeitung, 3/2016)

Nemčija: Sodišče v Brandenburgju je spoznalo za krivega 58-letnega lovca in ga obsodilo na plačilo 120 dnevni denarnih kazni (po 70 evrov, skupno torej 8.400 evrov). Omenjeni lovec je pred dvema letoma pri lovu na divje prašiče ob žetvi uplenil štiri vodeče svinje, za kar ga je najemnik lovišča prijavil pristojnim organom. Sodišče je lovca spoznalo za krivega zaradi malomarnosti in naklepne kršitve določil lovskega zakona. Kot je povedala sodnica, ki je obravnavala primer, je bilo kot oteževalna okoliščina sprejeto dejstvo, da je isti lovec pred tem na skupnem lovu v kraju Alt Ruppin uplenil dve starejši vodeči košuti, čeprav je bilo pred lovom izrecno povedano, da je odstrel vodeče košute pred odstrelom njenega teleta prepovedan. Povedala je tudi, da je sodišče odstrel prve svinje še sprejelo kot napako in malomarnost, odstrel naslednjih treh svinj pa ne več.

(Pirsch, 5/2016)

Nemčija: O podobnem primeru je odločalo tudi sodišče v kraju Bad Neustadt na Bavarskem, kjer je lovec uplenil vodečo košuto junija lani. Lovski gost iz severne Nemčije je tedaj lovil jelenjad v lovišču, s katerimi upravlja podjetje Bavarski državni gozdovi. Najprej je na preži opazoval dve košuti s teleti, kasneje pa se je pripasla še ena košuta, ki jo je omenjeni lovec ocenil za junico in jo po 15-minutnem opazovanju tudi uplenil. Uplenitelj naj sploh ne bi opazil, da gre za mlečno žival in je iztrebljeno obesil v zbiralnico. Ko so kasneje uslužbenci podjetja v hladilnici opazili ta primer, so menili, da gre za samoovadbo, in so primer predali

Foto: M. Arinck - Gröc

Volčji trop

sodišču, ki je omenjenega lovca kaznovalo z denarno kaznijo v višini 55 dnevni kazni. To pa je še vedno pod kritično mejo 60 dnevni kazni. Sodišče je kot olajševalno okoliščino upoštevalo dejstvo, da uplenitelj svoje napake ni poskušal skriti.

(Wild und Hund internet)

Nemčija: V letu 2015 je bilo v tej državi izdanih 374.100 lovskih dovolilnic, kar je največ doslej. V odstotkih je največ lovcev v zvezni deželi Niedersachsen, kjer je en lovec/130 prebivalcev. Povprečje za celotno Nemčijo sicer znaša en lovec/216 prebivalcev. Po letu 1990 se število lovcev v Nemčiji stalno večja – tako se je v tem času povečalo za 20,2 %, čedalje večji pa je tudi delež lovčev v lovskih vrstah.

(Deutsche Jagd Zeitung, 3/2016)

Nova Zelandija: Kot je že v navadi, se za veliko noč zbere več lovcev, ki se udeležijo lova na divje kunce. Tako se je letos zbralo 320 lovcev, ki so uplenili okroglo 10.000 divjih kuncev, poleg tega pa še številne oposome, podlasiče, podivjane koze, prašiče, divje purane, srake ... Med podobnim vikendom leta 2015 so lovci uplenili 8.400 divjih kuncev.

(Jagen Weltweit internet)

Nemčija: V okraju Würzburg na Bavarskem so pri poginjeni lisici kot vzrok pogina ugotovili okužbo z virusom pasje kuge. Ker je omenjena bolezen nevarna tudi za pse, so veterinarske oblasti pozvale vse lastnike psov, naj preverijo, kako je z zaščito pri njihovih štirinožnih prijateljih in po potrebi ponovijo cepljenje. Zaradi velike možnosti neposrednega stika lovskih psov z malimi zvermi, zlasti lisicami, so lovski psi še posebno ogroženi. Pasja kuga lahko povzroči tudi pogin psa, medtem ko za ljudi ni nevarna.

V okraju Osnabrück na Spodnjem Saškem pa so pri divjem prašiču, ki je bil uplenjen konec marca letos, ugotovili močno okužbo s trihinami, in sicer z vrsto *Trichinella pseudospiralis*, pri kateri omenjeni zajedavci poleg sesalcev zajedajo tudi ptice. Bolezen je zelo nevarna tudi za ljudi.

(Wild und Hund internet)

Bolgarija: V enem od smučarskih središč v tej državi je britanski smučar doživel nenavadno in precej razburljivo dogodivščino. Ko je padel med smučanjem zunaj urejenega smučišča, je zagledal trop volkov, ki se mu je hitro bližal, zato je pobegnil visoko na drevo. Prestrašen se je upal spustiti z drevesa šele naslednje jutro.

Zelo podhlajenega smučarja so nato sprejeli v bližnjo bolnišnico, kjer so mu morali celo amputirati dva zmrznjena prsta.

(Jagen Weltweit internet)

Avstralija: Novi načrt za upravljanje z narodnim parkom Kosciuszko, ki leži 350 km južno od Sidneyja, predvideva zmanjšanje števila divjih konj iz sedanjih 6.000 živali na 600 v naslednjih dvajsetih letih. V Avstraliji konji niso domorodna vrsta, temveč so jih na to celino pripeljali. Njihov negativni vpliv na subalpsko in alpsko krajino naj bi bil tolikšen, da so morali sprejeti tako odločitev. Zmanjšanje števila naj bi dosegli z odstrelom, ujetjem in umetno kontrolo rojstev, ograjevanjem ... Pristojno ministrstvo se zaveda občutljivosti položaja, zato poziva javnost, naj podajo svoje pripombe in predloge do začetka junija, predvsem kar zadeva načrtovane metode zmanjšanja številčnosti. Podobna akcija zmanjšanja številčnosti je potekala že leta 2013, ko so zaradi izjemne suše in posledično pomanjkanja hrane in vode morali ustreliti več kot 1.200 živali, za kar so poskrbeli profesionalci s pomočjo helikopterjev.

(Jagen Weltweit internet)

Pripravil: mag. Janko Mehle

Gor, v strmi rebri, tik pod robom nanoške planote ...

Gor, v strmi rebri vrh visoke skale, tik pod robom nanoške planote, dober streljaj s kačasto speljane nanoške ceste, stoji gams. Že marsikateri voznik je ostro zavrl, ko ga je uzrl: »Gams!« In komaj ko je izstopil iz avta, da bi ga bolje videl, se mu je morebiti posvetilo, da ni pravi. Morebiti, pravim, saj so ga še lovci zamenjali za pravega in nanj streljali. Večkrat – a gams ni in ni tel pasti ...

‘K njemu se povzpnem, kar povprek čez reber!’ sem si rekel. ‘Ali se do njega raje spustim z roba dol,’ sem si premislil. Tedaj: za robom sem iskal pot do roba, od koder bi ga lahko zagledal.

Franc Krlutov ...

S smehom in vinom smo poplanknili spomin na posrečenega župnika, Jože pa je pogovor napeljal na gamsa v nanoški rebri: »Ja, že pred tem kovinskim gamsom je Frenk po rebri postavljaj kartonaste, tudi kot da ležijo, so bili – tako verne podobe svoje vrste, da so še streljali nanje! Tudi ta, kovinski, je bil že večkrat streljan. Vdolbine v centimetrsko ploščo smo zatolkli s svinčcem in čez pobarvali. So ga tudi v belo prebarvali, češ da pozimi zgosti dlako in spremeni barvo, kot planinski zajec! Kaj češ – mladi lovci jih radi uganjajo ...«

»Roglje mu je Frenk naredil dolge in debele – ‘bogami, da bojo bolj zapeljivi!’ , kakor je sam rekel,« je živahno pripoved dopolnil Mirko.

»Ja, iz železne plošče ga je izrezal, z avtogenskim aparatom. Robove je zbrusil in lepo zaokrožil, roglje je ostružil in zvil. Ko je bil narejen in pobarvan v

FRANC ČERNIGOJ

Stric Krlutov iz Šembida

Po uri pretikanja skozi podrast se je pod menoj odprl svet: gornji konec Zgornje Vipavske doline! Strmo pod mano, v Rebrnicah, slikovita hitra cesta na visokih stebrih nad praznino, preden se zgubi v tunelih skozi hrib. Niže dol, v gruče stisnjene, vasi in vasice: Otošče, Lozice, Podgrič, Škrle, Loka, Šembid z Orehovico, Podraga ... In dalje v dalj dol po Dolini: Manče, Lože, Slap ... Na drugi strani, tja čez Dolino: Vrhé z vrhovskimi vasmí. In Kras dol čez! In morje tam za njim.

A tik pod mano – gams! Velik: ponosno stoji vrh bele skale in nepremično motri svet pod sabo.

Stric Krlutov iz Šembida

‘Kdo je njegov stvaritelj, v mislih in dejanju?’ sem se vpraševal – in jih poiskal, ki so vedeli in mi povedali: **Julijan Skupek** iz Podbrega, **Mirko Koritnik** z Lozic in **Jože Pižent** iz Šembida – kraja, ki mu od dvainpetdesetega leta sèm rečemo Podnanos. Vsi trije so lovci LD Vojkovo¹. Julijan, bogato bradat mož, je najbolj zgovoren. Glasno in gladko mu teče beseda.

¹ LD Vojkovo – podnanaška lovska družina je poimenovana po primorskem ljudskem junaku Janku Premrlu - Vojku.

»Franc Žgur je bil to, Krlutov² iz Šembida. Letnik 1929. Frenk smo mu pravili. Izjemen vsestranski kovinar, inženir brez diplome bi mu lahko rekli. V mlekarni v Podnanosu je bil nazadnje zaposlen. Je ni bilo stvari v kovinarski ali mehanični stroki, da je ni znal narest! Še avto na drva je spravil skupaj – res da se z njim ni peljal daleč, a peljal se je le!

Ho, tista je bila dobra, kako je podraški župnik Franc Premrl že pozno zvečer na roke prirnil moped k njemu, da bi mu ga popravil. ‘Kdo si in kaj hočeš?’ ga je skozi zaprta vrata vprašal Krlutov. – ‘Jaz sem Francelj Podraški!’ se je oglasilo pred vrati. ‘Moped se mi je pokvaril.’ – ‘Francelj, danes ni uradnih ur, pridi jutri ob osmih!’ mu Frenk ni odprl. In ko mu je drugi dan moped pregledal, je povedal župniku: ‘Ne bo hudega. Bencina je zmanjkalo!’ – ‘To pa res ni nič hujšega. Saj bencin imam s sabo, v nahrbtniku ...’

Ja, to je bil tisti župnik, ki je na Lozicah, pozimi, v mrzli cerkvi rekel faranom: ‘Zebe mene, zebe vas, prid’ga bo v poletni čas!’ In maše je bilo konec ...«

² Franc Žgur je bil zapravpravprav/ali brez tega Biznikov iz Šembida (Podnanosa). H Krlutovim je prišel za zeta.

gamsje barve, ga je bilo treba spraviti gor, v nanoško reber, na tisto skalo. Ni bilo lahko, saj gams tehta štiriinosemdeset kilogramov in do njega ne pelje nobena steza! In še pesek, cement, vodo in orodje so morali nest s sabo v nahrbtnikih! Da se bo vedelo, kdo in kdaj, je Frenk v kovinsko ploščico vrezal:

IZDELAV STRIC KRLUTOU IZ ŠEMBIDA FR. ŽGUR

16. 8. 1984

LOVCI LOVSKE DRUŽINE PODNANOS

POMALI (verjetno: pomagali)

POSTAVITI

NABERGOJ JOŽE

NABERGOJ PAVEL

FRELIIH PAVEL

KORITNIK RAJKO

Napis je pritrdil v skalo ob gamsu. Z njega razberemo, da je bil zraven tudi Rajko Koritnik, znameniti pevec ljubljanske opere, doma z bližnjih Lozic.«

Še druge je uganil, Frenk Krlutov

»Ni bila samo ta, ki jo je uganil,« je Mirko skrenil z besedo. »Še druge so bile ...«

»Z njim je bilo tako,« je takoj priprijel Julijan, »ko je bil trezen, je bil redkih besed. Ko je bil za spoznanje že ulovljen, si od njega marsikaj slišal; če je bilo zobjanja le preveč, je z mislijo preskakoval – ni pravil po vrsti in mu je bilo težko slediti. A vsakega je spoštljivo vikal, tudi dosti mlajše od sebe ...

Sosedje njegovi, Bjetni, imajo vinograd gor pod cerkvico Svete Trojice, dva pašna³ nad potjo, enega pod njo. Tu rase visoka češnja, nje plodovi dozori zadnji. Bjetni so soseda Frenka Krlutovga povabili, naj si jih nabere. Malo pred petnajstim junijem je bilo, ko goduje 'sveti Vid, češenj sit', šembiški patron. In se je Frenk res namenil po češnje. Prišel je z druge strani, z Zrek gor. Da vežejo mladje trtam, je videl: Jože Povh, ki je bil tudi lovec in je imel vinograd malo nižje, in trije Bjetni – Zdeno, žena njegova in naglušni oče Lipe. Počasi se je pritihtinil blizu njih in začel z razdraženim glasom oponašat medveda! V oponašanju živali je bil zelo dober. Povh je v strahu zakričal: »Dijobuh, medved je v robidi!« in jo je ucvril proti Bjetnim. Z Zdenotom sta v bajti ob koncu pašna poprijela vsak svoj kacjev⁴ kol – 'ne predebnega, da imaš moč, in ne predobnega, da se ne zlomi!', je Povh podučil Zdenota, in sta previdno šla proti strašnemu glasu. 'Medved' se je ta čas umaknil, tako da sta hrabra možaka naletela le na pohojeno robido. 'Potiplji,' je Povh lovsko poznavalsko tipal z roko po tleh, 'stopnje so še tople! Medvedka bo!'

Frenk Krlutov se je z druge strani naskrivoma povzpел do cerkvice Svete Trojice. Oče Lipe, ki je vezal mladje v gornjem pašnu in je slabo slišal, je videl dirke s koli doli pod sabo in je zijal:

³ pašen – terasast svet v bregu, največkrat posajen z vinsko trto

⁴ kacjev – akacijev

'Kej je tam dol?' – 'Medved!' je vpil Povh nazaj. – 'Kej praviš?' ni razumel Lipe. – 'Medved!' je še bolj naglas zakričal Povh. – 'Medved?' se je ustrašil Lipe. Vrgel je beke⁵ od sebe, vzdignil roke v zrak in zakričal: 'Reši se, kdor se more!' In vsi so jo ucvrli proti Šembidu. Povh je tekel kar mimo svojega doma. S kolcem v roki je pridihal pred bufet. 'Bogami,' je udarjal s strašnim orožjem po mizi, 'medved je pri Sveti Trojici!' In je glasno pravil, kaj se je godilo v robidi gor nad Orehovico. 'Bom ja vedel, kako tuli medved,' je zno prepričeval dvomljivce in se tolkel po prsih, 'sem lovec ali nisem!'

In potle ni nobeden tel gor, so se bali medveda. Še po smrečje niso šli, da bi okrasili cerkev za šagro⁶, tako da je moral župnik s prižnice oznanit, da medveda ni več. Komaj zdaj so šle ženske po smrečje, a še zmerom v strahu ...

Krlutov pa je na lovskem zboru na tisti svoj krlutovski način povedal, kako je v resnici bilo. Povh je prvo tajil in tajil, da on je slišal pravega medveda, zaprav medvedko! Ko pa je bil smeh zbranih lovcev vse bolj glasen, je v sveti jezi butnil pokonci, zagrabil Frenka za rekel⁷ in ga tresel: 'A ti si bil, hudič presneti!'

Spet drugi bot je Krlutov v Pasjem repu, mrak je že bil, ostrašil lovca Lojzeta in njega ženo, ko sta nabirala kostonje. Mož je s palico brskal po listju, žena je pobirala. Frenk se je ulegal v usek ob poti in začel krulit kot divja svinja. 'Lojze, a slišiš?' je obstala žena. – 'Neee,' je zategnil Lojze. Zakrulilo je še enkrat, bolj na glas. – 'Lojze, a zdaj slišiš?' – 'Neee,' mož spet ni slišal. Takrat Krlutov zakruli na

⁵ beke – šibe posebne dobrovite vrbe, s katerimi na Vipavskem, Krasu in v Istri povezujejo trte

⁶ šagra – praznik farnega zavetnika, v tem primeru 15. junij, ko goduje sveti Vid

⁷ rekle – suknjič

vso moč. 'Jaaa, zdaj pa slišim!' se je zdrzil Lojze. 'To je divja svinja z mladici! Ne hodi naprej, grozi nevarnost!' V strahu sta se začela ritensko umikat. Lojze je krepko stisnil palico, proti kruleči svinji pa je iz varne razdalje zakričal: 'Dodži ovamo, ako se ne plašiš!' Zakaj se je v stiski spomnil srbščine, ki je ostala v njem še iz vojske? Védi, zakaj.

Tudi to zgodbo je Krlut razkril na lovskem zboru, a Lojze se ni nič jezil. Le potrdil je, kimaje z glavo in z besedo: 'Res je bilo tako!'

Še ena podobna

Sproščeno smo se zasmejali, Mirko pa je na zgodbo z divjo svinjo navezal še eno podobno ...

»Lovec Jože Skupek – Pinčk, tisti, ki je delal knofe za lovske obleke – še za Titota jih je menda naredil – je glavni v tej zgodbi! Prašiči so hodili v koruzo in je prišel k meni: 'Ti,' mi je rekel, 'kaj ko bi jih šla čakati!'

Takoj sem bil za to, hkrati pa sem se spomnil: 'Kaj ko bi ...' in sem še ženo vpletel v potegavščino: za uha je vlekla domača svinjéta⁸ v hlevu, da so cvilila, jaz pa sem to muziko posnel na kasetofon.

Zvečer sva s Pinčkom šla čakati – on nižje jaz više, tako da eden drugega nisva videla. Ko se je vse umirilo, sem vključil posnetek cviljenja – trikrat zaporedoma ...

Divjih prašičev seveda tisti večer ni bilo v koruzo. Ko sva se sredi noči s Pinčkom spet dobila, sem ga vprašal: 'Si kaj videl?' – 'Videl! Šest jih je bilo!' mi je ves razvnet povedal. 'Eden je bil ko fičo! Nadlegoval je svinjo, da je cvilila, ma mu ni tela dat ...'

Drugi dan so že vsi vedeli, kako je v resnici bilo. Ni mu bilo prav, Pinčku. Kot bi malo zameril ...

To potezo Pinčkovega značaja je podkrepil še Jože: »Res je, Pinčk si je rad izmišljeval. Krlutov pa ga je ob vsaki taki debeli laži narejeno resno potrepljal po rami in mu vzpodbudno rekel: 'Res je bilo tako! Še dosti premalo si povedal!''

Nosilec lovskega prapora

»Ja, Frenk Krlutov! Včasih nisi vedel, a se dela norca ali misli resno ...«

In trije Krlutovi prijatelji so se spomnili še ene njegove modrosti: »Za lovski prapor nositi, moraš imeti lepo zunanost in čisto preteklost!«

In nič več nismo rekli, saj kaj pa naj bi še.

⁸ svinjéta – prašiči

Foto: P. Freljih

IV. LUO Notranjske obeležil 40-letnico razstav lovskih trofej

Lovskoupravljavsko območje (LUO) Notranjske je v petek, 22. 4. 2016, v pristavi gradu Snežnik odprlo pregledno razstavo trofej – pregled upravljanja z jelenjadjo, gamsi, srnjadjo in divjim prašičem v letu 2015. Oglad razstave je bil mogoč do vključno 2. 5. 2016; torej kar osem dni paše predvsem za lovske oči in preostale zainteresirane.

Območje zdajšnjega IV. LUO Notranjske je določil Zakon o divjadi in lovstvu (Ur. list RS, 16/2004) in s tem nadomestil prejšnje Lovsko gojitveno območje Notranjske (LGO), ki je bilo ustanovljeno še v nekdanji državi po Zakonu o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Ur. list SRS, 25/76, 29/86, in Ur. List, RS 29/95, 89/99).

Notranjsko LUO je razdeljeno na pet ekoloških enot (EE), in sicer: **Barje** (južni del Ljubljanskega barja), **Krim** (LPN Ljubljanski vrh, območje Krima, Mokreca in Menišije), **Cerknica** (Cerkniško polje, Bloke, Loška dolina in Babno Polje), **Postojnsko-Bistriško** (dolina reke Pivke, Bistriško podolje, Brkini in del Čičarije)

ter **Snežnik** (LPN Jelen). To je torej obsežno območje, ki sega na JV od hrvaško-slovenske državne meje pa do roba Ljubljane na severu. Meri 149.243 ha, z 68 % gozdnatostjo, kar je okrog 5 % več gozda, kot ga je imelo prejšnje območje Notranjsko LGO. Od divjadi tod prevladujejo parkljariji, predvsem jelenjad, srnjad in divji prašič, živijo pa tudi zavarovane velike zveri (medved, volk, ris).

Otvoritveni govor Danijela Saftiča, predsednika LD Zemon. V ozadju od leve Peter Krma, vodja odseka za gozdne živali in lovstvo pri OE ZGS Postojna, Tone Marinčič, vodja LPN Jelen, in Miha Pavčič, tajnik OZUL Notranjske.

Prva razstava lovskih trofej LGO Notranjske, takrat so bila razstavljena samo rogovja uplenjenih jelenov, je bila organizirana leta 1976 za lovsko leto 1975 v prostorih motela Proteus v Postojni, odprl pa jo je tedanji predsednik LGO **Davorin Kogej**. Rogovja jelenov so bila razdeljena po starosti in kategorijah A, B in tudi C. Kategorijo A so predstavljali samo perspektivni jeleni – trofeje, kronski (tudi z enostransko krono) z rogovjem, ki je izkazovalo življenjsko moč jelena (močno rogovje in pravokotne oblike). Take trofeje so LD upleniteljem odvzele in postavile v lovske kočice ali lovske domove, ker odstrel jelenov kategorije A ni bil dovoljen.

Kategorija B je predstavljala t. i. »gojitveni odstrel« jelenov, torej neperspektivna jelenja rogovja (šibka konstitucija, slaba telesna razvitev, trikotna oblika rogovja z manjšo maso). Take jelene je bilo dovoljeno upleniti in so ostali uplenitelju. Kategorijo C je predstavljala v glavnem nekakšen nujni odstrel (poškodbe, bolezen, promet, zveri). Zdaj pa so merila drugačna: delitev po starostni sestavi in perspektivnosti z vidika telesne razvitosti in razvitosti rogovja ter na stare jelene (deset let in več). Tudi ukrepa odvzema trofej zaradi napačnega odstrela ni več, ampak so za nepravilni odstrel uvedeni disciplinski ukrepi (kazni) za uplenitelje. Prvo stro-

Otvoritveni nastop Notranjskih rogistov

kovno komisijo, ki je ocenjevala trofeje in je delovala skoraj v isti sestavi še do leta 1993, so sestavljali: predsednik **Anton Simonič** (GL Jelen Snežnik) in člani **Rudi Kravanja** (GL Jelen Snežnik), **Marjan Istenič** (ZLD Notranjske), **Jože Vidmar** (ZLD Notranjske), **Janez Grčar** (ZLD Postojna), **Antun Loknar** (Lovačko društvo Čabar, HR).

Druga razstava lovskih trofej LGO Notranjske je bila postavljena v Ilirski Bistrici leta 1977 za prejšnje leto, odprl pa jo je tedanji predsednik ZLD Ilirska Bistrica **Franc Derenčin**. Tretja razstava je bila postavljena v Starem trgu v TVD Partizan leta 1978, odprl pa jo je predsednik ZLD Notranjske **Franc Mekina**.

V tem času je Gozdno gospodarstvo Postojna renoviralo - restavriralo eno od pristav gradu Snežnik, ki naj bi v prihodnje služila kot sodobna hladilnica za uplenjeno divjad in pripravo divjačine GL Jelen - Snežnik, poseben prostor pa bi bil namenjen prirejanju razstav lovskih trofej Notranjskega LGO, čemur služi še dandanes. Veliko zaslug za ureditev pristave imata tedanji direktor GL Jelen Snežnik **Anton Simonič** in tedanji direktor oddelka Gozdnih gradenj pri GG Postojna **Jože Martinčič**.

Odprtje prenovljene grajske pristave je bilo združeno z odprtjem razstave lovskih trofej LGO Notranjske v juniju leta 1979, slavnostni govornik pa je bil direktor GL Jelen - Snežnik Anton Simonič. Od tedaj pa vse

do danes, brez prekinitev, so bile vse postavitve razstave trofej v obnovljeni grajski pristavi, torej častitljivih 37 let, in vedno z bogatim katalogom eksponatov za vsakega obiskovalca.

Letošnjo lovsko razstavo je s pozdravnim govorom odprl član Izvršnega odbora OZUL Notranjske in predsednik (sicer pa član LD Zemon) **Danijel Saftič**. V svojem govoru je opozoril tudi na opaženo »neučakanost« upleniteljev trofejnih merjascev, kar je mogoče opaziti na razstavljenih čekanih in tudi na rogovjih trofejnih srnjakov. Poudaril je čar prvinskosti lova in opozoril na preveliko uporabo sodobnih (tudi elektronskih) pripomočkov. Odprtje so s kulturnim programom popestrili Notranjski rogisti in Moški pevski zbor Martin Krpan z Blok. Poseben čar sta dogodku prispevala baritonist in operni so-

list **Marko Kobal** v spremljavi instrumentalista na citrah **Tomaža Plahutnika**.

Velike zasluge za tako uspešno predstavitev razstavljenih trofej v tehničnem in organizacijskem pomenu velja pripisati Komisiji za pregled in oceno odstrela ter izgub divjadi tega LUO, ki jo vodi **Alojz Škrabec**. Za nesebično pomoč pri postavitvi razstave in pripravi preglednega Kataloga eksponatov se velja zahvaliti vodju LPN Jelen Snežnik **Tonetu Marinčiču** in vodju odseka za gozdne živali ter lovstvo pri OE ZGS Postojna **Petru Krmi**.

Ob lovski malici za vse udeležence smo v veselem razpoloženju v prijetnem lokalu nadaljevali druženje ob pripovedovanju lovskih doživljajev in pričakovanju nove lovne sezone, ki je zdaj že v teku.

Janko Škrj

Razstavo so si ogledali tudi gosti iz sosednje Hrvaške. Od leve: Antun Arh, predsednik LD Tetrijeb - Čabar, Antun Loknar, dolgoletni član komisije za ocenjevanje trofej pri LGO Notranjske in nekdanji vodja Lovstva pri Šumariji Tršće in Prezid (Hrvaška).

Razstavljeni rogovja jelenov, srnjakov in rogļji gamsov ter merjaščjih čekanov (odvzem v letu 2015) z območja LUO Notranjske

Božje milosti sv. Jere na Trdinovem vrhu

Lovska družina Trdinov vrh upravlja z loviščem med Otočcem in Trdinovim vrhom. Na Trdinovem vrhu so nas leta in leta peklile ruševine cerkvice sv. Jere, ki niso bile v ponos nikomur, še najmanj Mestni občini Novo mesto in njenemu takratnemu Zavodu za turizem. Prav v tem zavodu so po napornem nekajletnem iskanju rešitve te sramote leta 2012 s pomočjo evropskih sredstev iz programa *Leader* oblikovali projekt sanacije, zaščite in nadkritja ostalin cerkve sv. Jere. Poleg drugih partnerjev so k uresničitvi projekta pritegnili tudi Lovsko družino Trdinov vrh.

Člani omenjene LD so v sodelovanju s posestvom Hren oziroma upravljavcem posestva LGG Zaletelj, k. d., očistili okolico in se pod strokovnim vodstvom arhitekta **Boruta Simiča** ter novomeškega zavoda za varstvo kulturne dediščine lotili popravila ostalin. Leta 2013 je bil projekt končan, ostaline cerkvice so zaščitili in nadkrili, uredili so razgledno ploščad, ki je zdaj primerna tudi za različne prireditve in gostinsko dejavnost, predvsem pa omogoča pogled do Triglava, torej pogled z enega konca države na drugega. Vrednost del, ki so jih opravili lovci, je znašala okoli 9.000 evrov, ki so v družinski blagajni še kako prav prišli pri uresničitvi številnih načrtov. Lep primer sodelovanja različnih partnerjev torej, v katerem imajo lahko pomembno vlogo tudi lovci. Priložnosti za uresničenje takšnih projektov, financiranih z evropskimi sredstvi, v katere se lahko vključijo tudi lovske družine, je še veliko: od ponovne oživitve zaraščenih košenic do vzpostavljanja t.i. učnih poti, na katerih lahko javnosti predstavimo naravno in kulturno dediščino posameznih območij. Pokazati je treba le zanimanje in pripravljenost prispevati svoj delež pri uresničevanju projektov, kar v dobro organiziranih lovskih družinah v Sloveniji nikoli ni težava.

Na dan državnosti, 25. junija leta 2013, je bilo odprtje uresničene investicije. Na vrhu Gorjancev se je zbralo več tisoč lovcev, planincev, pohodnikov, vernikov in drugih udeležencev z območja Gorjancev in hrvaškega Žumberka. Po maši za domovini (Slovenijo in Hrvaško), ki jo je skupaj s šentjernejskim župnikom **Antom Trpinom** in grkokato-

liškim župnikom iz žumberške Stojdrage **Miletom Vranešićem** daroval novomeški škof msgr. **Andrej Glavan**, so lovci v sodelovanju s KUD Janeza Trdine in tamburaško skupino KUD Žumberak iz Novega mesta poskrbeli za kulturni program, ki je navdušil vse prisotne. V počastitev vstopa Republike Hrvaške v Evropsko unijo je s Trdinovega vrha poletelo 28 golobov.

Lovci LD Trdinov vrh so k sodelovanju pri izvedbi kulturnega programa in gostinske ponudbe pritegnili tudi lovce iz **LD Lisica - Radatovići**, s katero mejijo na državni meji in s katero gojijo tradicionalno tovariško sodelovanje v obliki skupnih lovov in srečanj na Trdinovem vrhu. To je pote-

Lovci na proslavi na Trdinovem vrhu so poskrbeli tudi za kulturni program

Foto: M. Habjan

V obnovljeni cerkvi sv. Jere in pri njej se vsako leto na dan državnosti, 25. junija, zbere številna in pisana družina obiskovalcev.

kalo nemoteno tudi v najhujših časih zadržani političnih odnosov med obema državama, kar je nov dokaz, da med Slovenci in Hrvatini medsebojnih sporov, temveč jih lahko ustvarjajo samo nesposobni politiki za svoje pritlehne dnevno-politične potrebe. Oboji, hrvaški in slovenski lovci, so tistega dne dobrodu napolnili svoji družinski blagajni.

Omenjenega dne je na Trdinovem vrhu vsekakor vladalo prešerno vzdušje. Udeleženci proslave so občudovali novo podobo

cerkvice sv. Jere, odlitek po čudežu ohranjenega kipa sv. Jere, na novo postavljen zvonik z zvonom, ki je nenehno oznanjal nove čase v turistični podobi Gorjancev in Žumberačke gore ter še posebno nadaljnje poglobljanje stikov in prijateljstva med ljudmi z obeh strani državne meje. Kot da bi na ljudi posijal sij božjih milosti sv. Jere, za katere je polihistor Valvasor v svoji Slavi vojvodine Kranjske iz leta 1689 zapisal, da je na tem mestu slepec spregledal, hromec shodil, neki bolnik pa

po štiriletni hudi bolezni naenkrat ozdravel. Dokaz za to je tudi tistega dne nastavljena štiristolistna knjiga vtisov obiskovalcev iz domovine in širnega sveta, ki so jo popisali prej kot v dveh mesecih.

Da je nekaj na tem in z milostmi, priča tudi zgodba čudežno rešene podobe sv. Jere. To je res čudež vseh čudežev. Kip sv. Jere je leta 1802 v bližnjem grmovju, ob takrat že porušeni cerkvi sv. Jere, našel kmet **Ambrožič** iz Žerjavina pri Mokrem Polju. Naložil ga je v svoj koš, v katerem je tovoril različno blago za trgovanje z Žumberčani, in ga odnesel v dolino. Najprej ga je shranil v star čebelnjak, nato pa v zidano kaščo. Prvi je kip odkril prof. **Stele**, ki je o njem leta 1943 objavil zapis v Zborniku za umetnostno zgodovino. Leta 1960 je kip po zaslugi pokojnega ravnatelja Dolenjskega muzeja našel svoj novi dom v Dolenjskem muzeju in je zdaj razstavljen v novomeški Galeriji Božidarja Jakca. O tem, kdaj in kdo je izdelal kip, nimamo podatkov. Zelo verjetno je, da ga je v svoji vizitaciji cerkve sv. Jere leta 1668 videl škof **Rabatta**, ki ga tudi omenja v svojem vizitacijskem zapisu. Po mnenju **Veljka Tomana**, ki je v omenjenem projektu odlil prvo kopijo originala, je kip sv. Jere iz hrastovega lesa in je star več kot štiristo let. Torej je mogoče, da je bil prav ta kip postavljen v cerkvi že ob njeni postavitvi, ki je prvič omenjena leta 1447 v listini, v kateri sta Friderik II. Celjski in njegov sin Ulrik II. Celjski potrdila lastništvo samostanskega gozda na Gorjancih, ki ga je ob ustanovitvi samostana leta 1406 kartuzijanom iz Pleterij daroval Herman II. Celjski. Po sveti Jeri se je vse do leta 1923 imenoval tudi

vrh Gorjancev, ko so ga na predlog staroste novomeškega planinskega društva preimenovali v Trdinov vrh, medtem ko so Hrvatje še vedno ohranili svoje prvotno ime Sveta Gera.

Milost sv. Jere je vnovič prišla do izraza leto kasneje, ko so lovci LD Trdinov vrh in LD Lisica - Radatovići, prav tako ob dnevu državnosti, v kulturnem programu po maši za domovini svoje sodelovanje in prijateljstvo zaznamovali z listino o pobratenju. Tedaj so se tudi dogovorili, da bo prireditev obeh lovskih družin z mašo za domovini postala tradicionalna. **Letos bo 25. junija na Trdinovem vrhu** še posebno slovesno, saj obe lovski družini praznujeta 70-letnico delovanja, LD Trdinov vrh pa bo ob tej priložnosti razvila tudi svoj novi prapor. Pristrčno vabljeni vsi lovci, ki v srcu dobro mislijo in ki si želijo skupaj z lovci obeh družin deliti božje milosti sv. Jere.

Ivo Kuljaj

Nič več lovski pripravniki

Dvaintrideset novih gorenjskih lovcev

V petek popoldne, 22. 4. 2016, so se izpred pisarne **Zveze lovskih družin Gorenjske** na pot v gorenjsko vas Sorica podali **Matija Janc**, predstavnik ZLD Gorenjske, **Drago Goričan**, tajnik zveze, in vodja tečaja za lovski izpit ter podpisani. Pot nas je vodila mimo Škofje Loke, kjer se jim je pridružila še **Sely de Brea Šubic**, predsednica izpitne komisije.

Za vas Sorica marsikdo pravi, da je krajinski biser, saj leži na prostranih pobočjih, posutih z zelenimi senošetmi, stariimi macesni in žuborečimi studenci v obširnem prostoru pod Ratitovcem na eni strani in Poreznom na drugi. Ta prostor je ohranil več sto krajinskih imen, ki prihajajo o ljubezni, ki so jo gojili predniki zdajšnjih prebivalcev do svojega življenjskega okolja. V bližini, na Soriški planini, se razprostira smučarski center, ki ga obkrožajo vrhovi Lajnar (1.540 m), Davrh (1.517 m), Tonderškofel (1.320 m) na eni strani in Črni vrh (1.486 m) na drugi. Center s svojimi žičnicami pozimi omogoča prijetno smuko, poleti pa obilo sprehajalnih poti; ena od njih se imenuje tudi Groharjeva pot. Posvečena je velikemu slikarju slovenske moderne – impresionistu **Ivanu Groharju**, ki je črpal svojo moč prav iz lepote soriških košenic.

Njegovo najbolj znano delo je gotovo *Macesen*, ne zaostajajo pa slike kot *Sejalec*, *Cvetoča jablana*, *Grabljice* in druge. Ob 70-letnici njegove smrti so odkrili njegov doprni kip, spomenik, s pogledom, zasrtim v daljavo in slikarsko paletu v roki.

V središču vasi Sorica je ob glavni poti tudi Gostišče Macesen. Na novo preurejeno gostišče z lepimi prostori za različne priložnosti z velikim parkirnim prostorom je bil tisti dan tudi zbirališče mladih lovcev in njihovih mentorjev, ki so prihajali na zaključno slovesnost ob podelitvi lovskih spričeval in lovskih izkaznic. Bolj ko so se kazalci na uri bližali peti uri popoldne, več je bilo mladih lovcev, njihovih mentorjev in drugih spremljevalcev v lovskih krojih. Pogovori so obujali nedavne dogodke iz dni, ko so poslušali lovska predavanja, pa kako so opravljali predmetne preizkuse znanja in ne nazadnje tudi o obisku galerije *Z lovskih stečin* z bogato zbirko lovskih

Zaprisega mladih lovcev. V čast mi je bilo, da sem bral besedilo Zaprisege, ki so ga novi lovci ponavljali za menoj.

Podpredsednik Lovske zveze Slovenije **Ivan Malešič** je zbranim spregovoril o nalogah lovske organizacije, mladim lovcom čestital za uspešno opravljen končni izpit in jim zaželel, da bi častno in pošteno nadaljevali bogato tra-

dolgoletnega lovskega funkcionarja, ki je med drugim pranečak slikarja Ivana Groharja. Čeprav je bil Franc med nami le v času slovesnosti, menimo, da je vesel, da se v njegovi družini nadaljuje lovska tradicija.

Nato je podpredsednik LZS Ivan Malešič izročil mladim lovcom lovske izkaznice, predsednica izpitne komisije pa lovska spriče-

Lovski pripravniki ZLD Gorenjske so se na ekskurziji fotografirali pred Galerijo Torkar v Lescah, kjer so si ogledali bogato zasebno zbirko lovskih trofej.

Spominska fotografija novih gorenjskih lovcev (2016) s predstavniki vodstva ZLD Gorenjske in LZS

trofej, ki sta jih zbrala **Anton in Antonija Torkar** v Lescah, kjer je doma tudi Zeliščarstvo Prežla. Marsikomu sta se v spomin bolj vtisnila obisk Triglavskega narodnega parka in projekcija filmov, s katerima sta bila prikazana velikost TNP in njegovo naravno bogastvo. Tretjim je bila najbolj všeč ureditev Slovenskega planinskega muzeja v Mojstrani.

Natanko ob 17. uri se je oglasil lovski rog in mladi lovci, vseh je bilo 32, večinoma oblečeni v nove slavnostne lovke kroje, so se zbrali na eni strani velikega dvorišča, preostali gostje pa na drugi. Po nastopu Selških lovskih rogistov in pozdravu vseh tečajnikov ter gostov je sledila svečana

dicijo slovenske lovske organizacije. Predsednica izpitne komisije **Sely de Brea Šubić** je v svojem govoru izpostavila pomen kulture v lovstvu, še zlasti zato, ker je Organizacija združenih narodov 22. april določila za dan Zemlje – z letošnjim motom Drevesa za Zemljo! Naslednji dan, 23. april, pa je mednarodni dan knjige. To je bil nedvomno vzrok, da je ZLD Gorenjske devet tečajnikov, ki so izpit opravili z odliko, nagradila s knjigo Drevesa. Tako je predsednica naše komisije za izobraževanje na simboličen način poudarila pomen izobraževanja in kulture tudi v lovstvu. Med nagrajenci je bila tudi **Polona Golija**, hčerka **Franca Golije**,

vala. Vsi mladi lovci so podpisali tudi pisno Zaprisego slovenskega lovca.

Ko se je vodja razreda tečajnikov zahvali mentorjem, predavateljem in organizatorjem slovesnosti za njihovo pozornost in trud, je sledilo še skupinsko spominsko fotografiranje.

Po nastopu Selških lovskih rogistov so vse prisotne povabili v notranje prostore Gostišča Macesen, kjer so se ob dobri in prijazni postrežbi še dogo v noč počutili sproščeno in domače. Prav Polona je za to priložnost poskrbela, da se je ustvarilo dobro vzdušje v prijetnem ambientu.

Viljem Tomat

Znanje je zaklad!

Ob zaključku lovskih izpitov na Dolenjskem v letu 2016

Republika Slovenija je Lovsko zvezo Slovenije pooblastila² za opravljanje lovskih izpitov, ki so pravzaprav državni izpiti, priznani v vsej Evropski skupnosti. Tečaj usposabljanja za pripravo na teoretični del lovskega izpita je na Dolenjskem tudi letos uspešno organizirala **Zveza lovskih družin Novo mesto**³, ki ji predseduje **Franc Jarc**. Usposabljanja se je udeležilo **32 kandidatov**, ki so s tematskim izobraževanjem (predavanji) začeli 29. januarja in ga končali z zaključnimi izpiti 8. aprila 2016. Vodja tečaja je bil strokovni tajnik ZLD Novo mesto **Stane Gabrijel**, ki je skrbel, da je tečaj potekal v skladu s pravili. Tečajniki so se redno udeleževali predavanj, ki so potekala tudi med tednom, in pokazali vrhunsko stopnjo pripravljenosti in odrekkanj, ker so morali uskladiti svoje službene in družinske obveznosti z zahtevami tečaja. Predavatelji na teoretičnem delu tečaja lovskega izpita so bili ali pa so sodelovali pri njegovi izvedbi priznani lovski strokovnjaki: **Brane Bec**, predsednik Komisije za izobraževanje ZLD Novo mesto, **Franc Jarc**, **Marjan Jenko**, **Franc Svetec**, **Martin Bele**, **Matjaž Cizelj**, **Štefan Vesel** in **Darja Gros**, ki vedno znova dokazuje, da so tudi diplomirane lovke izvrstne strokovnjakinje na področju lovstva. Izpitna komisija, ki so jo sestavljali **Bojan Avbar** kot predsednik in člana **Marjan Kumelj** (Zavod za gozdove Slovenije) in **Franc Jarc**, ki je nadomestil pokojnega **Blaža Kržeta**, je preverila znanje lovskih pripravnikov – kandidatov za lovca. Ugotovila je, da so dosegli primerno stopnjo znanja in lovskih veščin. Tečajniki so odšli tudi na ekskurzijo v LPN in se seznanili z upravljanjem z divjadjo. Vsi kandidati za opra-

¹ Povzeto po Francisu Baconu.

² Na podlagi šestega in sedmega odstavka 61. člena *Zakona o divjadi in lovstvu* (Uradni list RS, št. 16/04) je ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izdala *Pravilnik o pogojih za opravljanje lovskega izpita in obliki dokazila o opravljenem lovskem izpitu* (Uradni list RS, št. 3/2006 z dne 10. 1. 2006, ki je bil dopolnjen s *Pravilnikom o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za opravljanje lovskega izpita in obliki dokazila o opravljenem lovskem izpitu* (Uradni list RS, št. 37/2007 z dne 23. 4. 2007).

³ Na podlagi 7. člena Pravilnika je Upravni odbor Lovske zveze Slovenije po 18. členu Pravil LZS dne 21. 1. 2007 sprejel *Navodila za izvajanje praktičnega in teoretičnega dela lovskega izpita ter vodenje evidenc*.

vljanje lovskega izpita so uspešno opravili lovski izpit. Izpitna komisija je kandidatom izdala in podelila spričevalo o opravljenem lovskega izpitu. Najboljše znanje so pokazali **Jože Frelih** (LD Šentrupert), **Andrej Dolinar** (LD Otočec), **Peter Medvešek** (LD Gorjanci), **Janez Rolih** (LD Gorjanci) in **Elvis Kocjan** (LD

sebe. Znanje lovskih veščin in zdravih pogledov na naravo ter sonaravno upravljanje z divjadjo je tisti zaklad, ki venomer spremlja vsakega lovca. V znanju je moč, je zapisal že **Aristotel**, zato mora biti tudi lovčeva suverenost v znanju. K temu je **Francis Bacon** dodal, da je znanje moč. Da vsi ljudje po naravi težijo k zna-

na teoretični del usposabljanja za lovski izpit. Ni bilo dovolj, da so bili kandidati uspešni le pri opravljenih v lovišču, pokazati so morali zvrhano mero znanja tudi pri varnem ravnanju s strelnim orožjem. Gledano po časovno-stroškovni metodi: ko so poravnali stroške tečaja in lastne stroške skupaj z lovskim krojem, je bilo njihovo izobraževanje stroškovno zahtevno in je pri večini trajalo dobro leto.

Stari Latinci so menili, da je ponavljanje mati znanja (*repetitio est mater studiorum*), zato vem, da bodo mladi lovci svoje znanje zaveštno »brusili« v loviščih svojih LD po širni Dolenjski. Kar so spoznali z lovskega mentorji na lovskega izobraževanju v svojih LD in na zaključnem tečaju, je kapljica, česar pa še niso spoznali, pa je prostran ocean (po **Isaacu Newtonu**). To bo v prihodnje vodilo mlado lovko in njene lovske tovariše, ki so skupno diplomirali in postali pravi lovci aprila 2016 v Novem mestu.

Bojan Avbar

Skupna fotografija novih lovcev (in lovka), generacija 2016, ZLD Novo mesto

Gorjanci). Na izpitu je bila zelo uspešna tudi edina predstavnik ženskega spola **Lea Rukše** (LD Gorjanci). S svojim znanjem je pokazala, da lov in lovstvo, ki sta del našega narodnega izročila in kulture, nista rezervirana samo za moški svet. Razbiti je treba predsodke nekaterih moških posameznikov, da ženskam ne pripada pravica do lova in nošenja orožja! Tudi lovci moramo zagovarjati pravice žensk od dostopa do zaposlitve, delovnih razmer in nagrajevanja do sistemov socialne varnosti, samozaposlovanja ter uresničevanja njihovih ustavnih pravic, tudi pravice do združevanja in udeleževanja v lovstvu (kar bi lahko v skladu z evropskimi direktivami upravičili z njihovimi pravicami do dostopa do blaga in storitev). Posebna čast za lovstvo je, da je lovski izpit opravil tudi **Bojan Maglica**, univerzitetni diplomirani inženir gozdarstva, ki vestno deluje v Lovski družini Šentjanž.

Le znanje bo ohranilo dejavnost lovstva in z etičnimi načeli utrdilo naš odnos do sveta in narave. Zato smo sprejeli Etični kodeks slovenskih lovcev. Samo z znanjem bomo razvijali in utrjevali pozitivne prakse in držo, da je na lovu lovec osebno in moralno odgovoren za spoštovanje lovskega etičnih norm, za strokovne odločitve ter za razsodno ravnanje po svoji dobri vesti do divjadi. S širjenjem izobraževanja bomo skupaj prepričali civilno družbo, da lovec vedno lovi lovsko pravilno in pri tem nadzoruje samega

Foto: B. Avbar

Mladi lovci ljubijo glasbo.

nju, je menil že **Aristotel**⁴. Izpitna komisija Zveze lovskega družin Novo mesto je prepričana, da je polovično znanje z gotovostjo nevarnejše od neznanja. Srečala se je s kritikami, da kandidati na lovskega izpitu bolj molče kot odgovarjajo. Pa so kritiki pozabili, da so kandidatke in kandidati, ki prihajajo s podeželja in iz okolij, ki so usposobljeni za praktično delovanje, izjemno nadarjeni za delo, manj za govorjenje. Ob tem nas kitajski pregovor opominja, da ne ve tisti, ki govori, kdor ve, pa molči. In naredi, kar je treba, ker ve in zna.

Za zaključek velja poudariti, da je lovski izpit zahteven. Kandidati so morali opraviti praktično enoletno izobraževanje v svoji lovski družini, pri čemer so vsi, brez izjeme, najprej opravili društveni izpit v svoji lovski družini pred tričlansko komisijo, kar je bil pogoj, da so jih vodstva LD kot upravljalci lovišča prijavili

⁴ Matija Avbar, poročilo o lovskega izpiti 2013.

Manj delegatov na občnem zboru KLZ

Ko sem kot dolgoletni redni dopisnik Lovca s koroškega konca skupaj z vabilom za redni Občni zbor **Koroške lovske zveze (KLZ)** prejel tudi vsa pisna poročila o opravljenem delu za leto 2015, sem ga sprejel odgovorno. Zagotovo sem ga dobil z namenom, da o tem tudi odgovorno kaj napišem za Lovca. Vabila z lepo urejenim gradivom, ki ga že vrsto let skrbno pripravi vsestranski strokovni tajnik **Franc Pranznik**, so pravočasno prejeli tudi vse starešine devetnajstih LD; med vodilnimi osebami naših LD tudi **Slavko Žlebnik** (LD Peca - Mežica) in **Miha Mrakič** (LD Orlica), ki sta iz KLZ v tem mandatu nova člana UO LZS. Vabilo so prejeli tudi tradicionalni gostje na OZ KLZ. A prvič v vseh štirinajstih letih delovanja KLZ se še ni zgodilo, da se občnega zbora

ni udeležilo kar pet delegatov oz. predstavnikov LD (LD Libeliče, LD Pogorevc, LD Strojna, LD Gradišče in LD Podgorje). Četudi je na vabilu pisalo, da če se starešina - delegat ne more udeležiti občnega zbora, naj ga nadomesti kateri koli drugi član iz iste LD. Še najbolj začuden so bili vsi preostali zbrani v Gostišču Kovač v Podgorju, kjer je bil 30. marca 2016 občni zbor, saj sta ostala prazna tudi stola, na katerih bi morala sedeti prav njihova predstavnik v UO LZS. Čeprav je bil letošnji občni zbor za oba sploh prvi v obdobju njune pomembne lovske funkcije, je bila neopravičena neudeležba neodgovorna do baze, ki ju je izvolila, je bilo slišati. Povabilu pa so se z veseljem odzvali gostje iz Mariborske zveze; predsednik **Marjan Gselman** in predsednik izobraževalne komisije mag. **Ivan Žižek**, pa **Franc Hirm** in **Konrad Mandl** iz Kluba prijateljev lova - Celovec, predsednik LKD Koroške **Jožef Verčič**, vodja Odseka za gozdne živali in lovstvo ZGS, OE Slovenj Gradec **Zdravko Miklašič**, predsednik in podpredsednik Zveze slovenskih častnikov Dravograd **Zdravko Kac** in **Jože Temnikar**. Prvič sta bila tudi novi starešina LD Golavabuka mag. **Janez Zakeršnik** in novi starešina LD Peca - Mežica **Janez Rotovnik**.

Delovno predsedstvo je vodil kar predsednik KLZ **Dušan Leskovec**. Letna pisna poročila so bila dobro pripravljena; posebno zanimivo je bilo prisluhniti poročilu predsednika Leskovca, ki je med drugim dejal: »V letu 2015 je UO KLZ imel pet rednih sej, zgodila sta se tudi dva posveta starešin, dva delna občna zbora LZS in dve kandidacijski konferenci,« nakar je predstavil njegov osebni pogled na različno organiziranost slovenskega lovstva. »Lovskogojitvenih bazenov Zakon o divjadi in lovstvu ter Pravila LZS ne predvidevata, zato jim posledično ne dajeta nekakšnega naloga in pristojnosti. Na Koroškem pa je tradicija delovanja tudi po LGB že več kot 60 let. In če naše LD menijo, da jim taka organiziranost lajša delo in jih pozitivno povezuje, potem naj takšna organiziranost tudi ostane. Takšna temeljna organiziranost naših LD pravzaprav vpliva na celotno organiziranost naše območne zveze, čeprav se priprave na občne zборе odvijajo v okviru volilnega okoliša in tudi glede na sestav IO POZUL. Menim pa, da imamo pri nas najbolj zapleten sistem organiziranosti lovstva v Evropi. Čeprav jih ZDLov - 1 ne

Foto F. Rotar

Letošnjega rednega občnega zbora Koroške lovske zveze se niso udeležili vsi vabljeni predstavniki koroških lovskih družin.

uzakonja, ko se pogovarjamo o načrtovanju in odstrelu divjadi, so LD vključene v lovskaupravljalvska območja (LUO), ki se ne pokrivajo z mejami območnih lovskih zvez in se imenujejo upravljavke lovišč. In ko se pripravljamo na volitve v LZS in sklicujemo delne občne zборе, so LD članice volilnega okoliša, za katere pa ni nujno, da so članice območne zveze, »je povedal Leskovec. Še bolj brez dlake na jeziku je bil, ko je spregovoril o trenutnem stanju v krovni lovski organizaciji: »Imamo sicer novega predsednika LZS, a nepopoln UO LZS in tri manjkajoče člane častnega razsodišča. Ob tem se lahko vprašam, o ali je to odraz trenutnega stanja v slovenski lovski organizaciji. Bojda oba naša predstavnika v UO skoraj nimata možnosti vpliva na odločitve celotnega UO. Prav tako smo opazili, da se sklepi, sprejeti na delnih občnih zboreh LZS, ne upoštevajo, niti ne pride do njihove obravnave. Naši predstavniki na občnih zboreh LZS so dobili občutek, da so tam samo kot »glasovalni stroj« za potrjevanje sklepov, ki so že bili sprejeti v nekem ožjem krogu. Samo upamo lahko, da bo novo vodstvo bolj upoštevalo mnenje članstva.«

Ker so se delegati z vsemi pisnimi poročili o delu za minulo leto dobro seznanili že pred zborom, tudi ni bilo pričakovati konkretnih razprav po poročilih. Da je KLZ tudi v letu 2015 dobro in pregledno delala, je odkrito povedal in potrdil **Vinko Podržan**, predsednik NO KLZ. Delegati so za novega člana UO KLZ izglasovali **Aljaža Kosa** iz LD Bistra, ki bo nadomestil lani umrlega člana UO, bistriškega lovca **Draga Burjaka**. Na koncu še pohvalna vest. Zveza slovenskih častnikov Slovenije je marca letos v Dravogradu

Foto: S. Veselinović

Častni znak Zveze častnikov Slovenije je Koroški lovski zvezi in Dušanu Leskovcu izročil general SV dr. Alojz Štainer, predsednik ZSC.

Koroški lovski zvezi in Dušanu Leskovcu podelila častni znak za zgledno sodelovanje na področju povezovanja in sodelovanja na izobraževalnem področju. Visoko priznanje je izročil general SV dr. **Alojz Štainer**, predsednik ZSC.

Franc Rotar

Liga LZS v kombinacijskem streljanju 2016

tekmovanj so veljali tudi za izbor strelcev v strelsko ekipo Lovske zveze Slovenije, ki bo našo zvezo zastopala na devetem Evropskem prvenstvu v kombinacijskem stre-

ljanju, ki bo letos v Sloveniji, na strelišču Gaj - Pragersko.

Po končanih ligaških tekmovanjih so prva tri mesta zasedli v kategoriji open: 1. **Igor Pičulin** (1135 točk), 2. **Boštjan Sadek** (1128 točk), 3. **Miha Finkšt** (1112 točk).

Rezultati po starostnih kategorijah:

mladinci:

1. **Erik Kandare**, 2. **Jaka Petelinjek**

člani:

1. **Boštjan Sadek**, 2. **Miha Finkšt**, 3. **Damjan Kandare**

veterani:

1. **Igor Pičulin**, 2. **Mitja Kersnik**, 3. **Bojan Urbančič**

Izbrana ekipa strelcev, ki bo zastopala Lovsko zvezo Slovenije V soboto, 30. 4. 2016, se je v Pragerskem končala liga v kombinacijskem streljanju, ki je obsegala štiri strelska tekmovanja in se jih je udeležilo dvaintrideset strelcev. Rezultati ligaških strelskih

Pri uvrščanju strelcev v strelsko selekcijo LZS se je odštel najslabši rezultat tekmovalcev na eni od štirih tekem. Na temelju vseh postavljenih meril za izbor je bilo naposled izbranih dvajset strelcev, ki bodo zastopali barve LZS.

Foto: M. Janc

Skupinska fotografija tekmovalcev ob zaključku četrtega tekmovanja za izbiro reprezentance LZS

Najboljši strelci, ki so se uvrstili v ekipo: od leve – člani: Damjan Kandare, Boštjan Sadek, Miha Finkšt; veterani: Mitja Kersnik, Igor Pičulin in Bojan Urbančič.

Izbrano **ekipo strelcev LZS** sestavljajo: veterani: **Igor Pičulin, Mitja Kersnik, Bojan Urbančič, Dušan Urankar, Janez Škrl, Franci Koncilija**; člani: **Boštjan Sadek, Miha Finkšt, Damjan Kandare, Franci Vidmar, Matjaž Hlebs, Marko Jelen, Nejc Hlebs, Anže Pintar, Dušan Žehelj, Marjan Lah, Janez Marinč, Bogdan Verdev, Marjan Sadek** in mladince: **Erik Kandare** in **Jaka Petelinjek**. Podrobne rezultate strelcev z vseh tekmovanj *Lige LZS – 2016* si lahko ogledate v Zbirni preglednici, ki je objavljena na spletnih straneh LZS.

Matija Janc,
selektor ekipe LZS

Bazenska lovska razstava LGB v Vuhredu

Še kot pripravnik sem sodeloval ob pripravi ene prvih lovskih razstav daljnega leta 1975, kar nekaj pa nas je tudi takšnih članov, ki smo sodelovali pri pripravi vseh razstav, ki jih je organizirala naša **LD Orlica**. Takratna razstava je bila postavljena v garažnih prostorih PGD Vuhred, na kateri je z lovske trofejami sodelovalo osem lovske družine nekdanjega LGB Radlje ob Dravi, takrat še pod okriljem LZ Maribor. Po odcepitvi iz LZ Maribor pa so se tri LD odločile, da se bodo priključile novoustanovljenemu **Koroškemu lovskogojitvenemu bazenu**; to so bile: **LD Zeleni vrh - Vuzenica, LD Muta** in **LD Orlica - Vuhred**.

Tudi v našem lovskem domu na Sv. Antonu na Pohorju smo pripravili dve razstavi. Predvsem zaradi zanimanja šolske mladine po ogledu razstave in zaradi lažje

dostopnosti smo se odločili, da so razstave v prostorih večnamenske dvorane KS Vuhred. In tako je bilo tudi v nedeljo, 4. 3. 2016.

Rogisti LD Zeleni vrh - Vuzenica so naznanili slavnostno odprtje razstave. Starešina gostiteljice **Drago Vais** je vse zbrane, predvsem pa vabljenе goste, lepo pozdravil. Pozdrav je veljal predsednici KS Vuhred **Metki Erjavec**, županu Občine Radlje ob Dravi mag. **Alanu Bukovniku**,

predsedniku KS Sv. Anton mag. **Damjanu Osrajniku** in predstavniku LZS mag. **Marku Maliju**. Na prireditvi smo ponovno pogrešali predsednika Koroške LZ **Duška Leskovca** in lovskega inšpektorja **Bojan Kotnika**.

Vsi govorniki so bili enotnega mnenja, da je sodelovanje med lovske družinami in vsemi uporabniki prostora na visoki ravni, zato si lahko le želimo, da bi takšno ostalo še naprej. Lovci v celoti opravljamo temeljno poslanstvo, to je skrb za upravljanje z divjadjo in ohranjanje njenega naravnega okolja.

Mešani pevski zbor Sv. Anton na Pohorju je s pesmijo *V gozdu tam, kjer srnica se pase* popestril kulturni program in bil deležen bučnega aplavza.

Nato je sledilo poročilo o odvzemu divjadi v minulem letu, ki ni bistveno odstopalo od potrjenega načrta. Čeprav imajo nekatere LD po vsej Sloveniji velike težave z divjimi prašiči, je bilo ugotovljeno, da se je lani odstrel v našem bazenu zmanjšal.

Nato je bila beseda ponujena mag. Marku Maliju, ki je za to priložnost pripravil strokovno predavanje na temo *Pomen in*

možnosti dela z mladimi v lovske organizacijah. Iz njegove predstavitve smo dobili kar nekaj koristnih napotkov in lahko zapišem, da pri pripravi lovske taborov ali obiskov v OŠ v Vuhredu naša LD že kar nekaj let dobro sodeluje. Lani smo v našem lovskem domu na Sv. Antonu pripravili dvodnevni tabor, ki je zelo dobro uspel in smo ga tudi predstavili v reviji *Lovec*. Ravno sodelovanje z mladimi je popestrila tudi razstava risbic učencev OŠ Vuhred na temo *Lovestvo*.

Zaključili smo z uradnim delom in sledil je ogled razstave. Glede na to, da smo v lovskogojitveni bazen vključene samo tri LD, je prireditev lepo uspeša, predvsem zaradi zavzetosti članov, ki so sodelovali pri pripravi.

Po zaključku razstave je sledil zadnji pogon vseh udeležencev v Piceriji Lovec v Vuhredu, kjer smo ob prijetnem klepetu posedeli še kar nekaj časa.

Naslednji dan je bil organiziran voden ogled razstave še za učence OŠ Vuhred, ki so si jo z veseljem ogledali ter jo tudi zapuščali z lepimi vtisi. Morda bo nekoč kdo od mladih nadebudnežev postal tudi lovec.

Bogdan Kovač
LD Orlica - Vuhred

Lovske trofeje, razstavljene na panoju LD Zeleni vrh - Vuzenica.

Udeleženci lovske razstave v Vuhredu

Lovstvo - enakost spolov

Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov-1) v svojem 60. členu uzakonja pravico do udeleževanja na lovu, ki jo imata lovec in lovkica, državljana Republike Slovenije ali tujca s stalnim prebivališčem v Sloveniji z opravljenim lovskim izpitom in veljavno lovsko izkaznico. Zakonodajalec je v besedilo lovskega zakona vnesel pravico do enakosti spolov, kar je poleg ženskih kvot v volilnem sistemu velika pridobitev sodobnega obdobja človekovih pravic in svoboščin. Menim, da bi bilo treba tudi v Pravila lovske družine (pa tudi v Pravila LZS, ki so v pripravi) vnesti **določila o enakosti spolov**, ki temeljijo na načelu enakih možnosti za vključevanje v članstvo lovske družine za moške in ženske. Enakopravnost spolov je namreč pravica, ki občutno posega v ustavno pravico do združevanja. Ni pomembno samo, da v sodobni civilizirani družbi dosežemo enako obravnavanje moških in žensk pri zaposlovanju in na področjih socialne varnosti, izjemno pomembno je tudi *pri uresničevanju pravice do združevanja – vključevanja žensk – v članstvo lovske organi-*

zacije (LZS). Očitno bi se morali tematiki obravnavanja enakosti spolov v lovstvu posvetiti dosledneje, ker je ne smemo ocenjevati kot samoumevno, ker to ni. V *Zakonu o društvih* (ZDru-1) je v drugem členu (pravica do združevanja v društva) določeno, da je združevanje v društva prostovoljno. Uzakonjeno je, da vsakdo lahko postane član (tudi lovskega!) društva pod pogoji, ki jih društvo določi v temeljnem aktu, in da delovanje v društvu temelji na enakopravnosti članstva. Določba, da lahko pogoje za sprejem v društvo (brez zakonskih omejitev) določi LD v svojih pravilih, je lahko tako sporna, da v praksi popolnoma izniči načeli enakopravnosti in enakega obravnavanja.

Evropska unija si že pol stoletja prizadeva doseči enako obravnavanje žensk in moških. Pogodba ES, ki jo je leta 1957 v Rimu podpisalo šest ustanovnih članic Evropske gospodarske skupnosti (EGS), je vsebovala pravico do enakega plačila za enako delo za moške in ženske. EGS je prerasla v Evropsko unijo, ki vključuje 28 držav članic. Na vseh področjih so se razvile tudi pravice moških in žensk do enakega obravnavanja in nediskriminacije, kar je treba z vso odgovornostjo prenesti tudi na področja delovanja društev in s tem lovske organizacije. Kot dokaz naj navedem, da zakonodaja ES o enakosti spolov oblikuje osrednji steber politike enakih možnosti v Evropi. Na

Mlada lovka Lea Rukše je na podelitvi lovskih spričeval sprejela čestitke predsednika ZLD Novo mesto Franca Jarca.

ustavnimi svoboščinami in pravicami. Menim, da v svojem razmišljanju nisem preširok, ker morajo pasti tudi določene 'tabu' teme na področju lovstva, ki mora zagotoviti enako obravnavanje njenih moških in ženskih članov.

Čast in ponos je biti lovka oziroma lovec, nihče pa ne sme žensk siliti za štedilnik v pripravljenju, da je lov samo moška zadeva. Razbiti je treba predsodke, da ženskam ne pripada pravica do lova in nošenja orožja! Zagovarjati moramo pravice žensk od dostopa do zaposlitve, delovnih razmer in nagrajevanja do sistemov socialne varnosti, samozaposlovanja ter uresničevanja njihovih ustavnih pravic (kar bi lahko v skladu z evropskimi direktivami opravičili z njihovimi pravicami do dostopa do blaga in storitev).

ne. Vestno, skrbno in strokovno je vodila blagajno. Nespoštovanje jo je po njenih dolgoletnih predanostih lovstvu pripravilo do tega, da je izstopila iz LD. Nikomur zato ni potekla solza, nihče se ji ni zahvalil za njeno požrtvovalnost. Bila je pokončna ženska in je, čeprav s cmokom v grlu, ravnala po načelu vesti in poštenja, lovstvo pa je izgubilo dragoceno članico. Žalostnih zgodb ne slišimo radi, ker lahko mejijo na ogovarjanje in zaroto. Mladi lovki, ki ju predstavljam, sta ovrgli teorijo zarote. Študentka prava **Sara Flander**, članica LD Plešivica Žužemberk, je kljub svojim študijskim obveznostim uspešno opravila lovski izpit in se je kot visoko šolana intelektualka tvorno vključila v svojo LD. Ni je sram, da je oblekla lovski kroj, drugim je pokazala, da je emancipirana in da kot ljubiteljica narave uresničuje pravico enakopravnosti spolov. Dokaz več, da lovstvo ni le privilegij moških! Zato se sprašujem, kaj so (ali še bodo) lovske družine, članice LZS, storile, da bi v svoje vrste pritegnile tudi več mladih lovk? Izjemno spodbuden je primer mlade lovke **Lee Rukše**, ki nadaljuje družinsko tradicijo lovstva. Lea je članica LD Trdinov vrh, ki je vključena v ZLD Novo mesto. Aprila letos je z odliko opravila lovski izpit. Lovstvo razume kot dejavnost trajnostnega upravljanja z divjadjo. Njene lovske poti jo bodo vodile po stečinah temnih gozdov na Gorjancih, ki so bogati z divjadjo. Lea kot lovka se na svojih lovskih poteh ne bo srečevala z gorjanskimi škrtati in iskala mladostnih učinkovin ter lepote Gospodične, kot je čudežni potok opisal slovenski pisatelj **Janez Trdina** v svojih *Bajkah in povestih o Gorjancih*. Njena skrb so in bodo vrste lovne divjadi z

ne navajam njenega osebnega imena in priimka.

namenom njihovega ohranjanja, a tudi lova in varovanja njihovega življenjskega okolja.

Za zaključek na temo enakosti spolov v lovstvu predstavljam kratek razmislek o tem, kakšne vplive bo v življenju za lovstvo prinesel *Zakon o varstvu pred diskriminacijo*. Končne vplive je težko napovedati, namen zakona je zagotavljanje varstva oseb pred diskriminacijo ne glede na njihove osebne okoliščine *na različnih področjih družbenega življenja*, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih. Vključitev načela enakosti spolov je zakonski pristop, ki *na vseh družbenih področjih* namenja pozornost različnim izhodiščnim položajem in potrebam žensk ter moških. Tudi Lovska zveza Slovenije (LZS) bo morala v še večji meri oblikovati kadrovske ukrepe, ki prispevajo k ustvarjanju enakih možnosti spolov. V pomoč ji bo resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, ki kot strateški dokument temeljni na **izboljšanju položaja žensk zaradi trajnostnega razvoja** pri uveljavitvi **enakosti spolov**. Ob razmišljanju o enakosti spolov v lovstvu se prijetno spominjam nepozabne lovke **Sally de Brea Šubic**, ki je lovcem po državi v vso predanostjo srčno predavala o psihologiji osebnosti. Po moji oceni je ena izmed možnosti izboljšanja položaja žensk v družbi, da jih v večji meri vključujemo v delovanje lovstva, saj **med strateške cilje** politike enakosti spolov sodijo tudi enake možnosti žensk in moških na interesnih področjih. Odločne korake v smeri izboljšanja položaja žensk in uveljavitvi enakosti spolov je storilo **Društvo slovenskih lovk (DSL)**², ki mu predseduje **Urša Kralj**. Kot sem zasledil v medijih, tudi v Lovcu, je DSL zadnji vikend v novembru 2015 v sodelovanju z Lovsko zvezo Koper, LD Rižana in LD Dekani v lovišču na območju Gabrovice in Ospa priredilo drugi mednarodni damski lov, ki se ga je udeležilo petindvajset lovk iz Slovenije, Madžarske, Nemčije in Češke³. Znano je, da je večja vojska močnejša. Če bodo lovske družine v svoje vrste vključile poleg mladih članov tudi več žensk, bodo njihove vrste strnjene in v javnosti se bo razblinil mit o nepotrebnosti in zavrženosti lova in lovstva.

Bojan Avbar

² Po podatkih BIZI.si je društvo registrirano na naslovu **Gorica pri Slivnici 86, 3263 Gorica pri Slivnici**.

³ Vir: spletna stran LZS.

Lovka Sara se v družbi solovcev ne počuti zapostavljeno.

področju enakega obravnavanja žensk in moških je bilo sprejetih vsaj trinajst evropskih direktiv, ki so pravno zavezujoče za države članice EU tako, da morajo zakone Skupnosti vključiti v svojo nacionalno zakonodajo. Slednja zajema širok spekter vprašanj, ki bi morala preko pravice do zaposlitve prerasti tudi na področja, ki jih Ustava varuje s človekovimi

Iz navedenega razloga predlagam, da bralke in bralci vsebino članka preberejo premišljeno in ob upoštevanju načel ustavnosti ter zakonitosti. Iz prakse bom opisal primere lovk, ki so se prostovoljno včlanile v lovske družine. Kolegica¹ je bila dolgoletna blagajničarka lovske družine

¹ Zaradi spoštovanja načela dostojanstva in varovanja osebnih podatkov

Delovno srečanje v Andrejcih

To ni bilo navadno srečanje lovcev in policistov, ampak že tradicionalno med prekmurskimi lovci in prekmurskimi policisti. **ZLD Prekmurje in Policijska uprava Murska Sobota** sta namreč priredili že peto srečanje v idiličnih goričkih Andrejcih. Gre za medsebojno obveščanje in sodelovanje pri zadevah, ki se prepletajo z obema organoma oziroma dejavnostmi organizacij. Srečanje je bilo 22. aprila 2016 v prostorih okrepčevalnice *Pri kapelici* v Andrejcih.

Srečanje je pozdravil predsednik ZLD Prekmurje gospod Ludvik Rituper.

V uvodnem nagovoru je predsednik ZLD Pomurje **Ludvik Rituper** poudaril, da so taka srečanja koristna, ker prinašajo tudi novo znanje in izmenjavo odprtih vprašanj, s katerimi se soočamo vsak dan, mag. **Damir Ivančič**, njegov kolega, direktor PU Murska Sobota, je najprej predstavil sodelavce, nato pa opozoril na varnostne razmere in aktualna vprašanja, ki se nanašajo na trenutne varnostne razmere na območju PU Murska Sobota. Predstavil je aktivnosti policije in opisal varnostne razmere v Prekmurju. Spregovoril je tudi o dogodkih, povezanih s krivolovom, vožnji z vozili v naravnem okolju ter o migrant-ski problematiki, ki je do neke mere zaznamovala dele našega območja, predvsem na območju PP Lendava.

Pohvalil je aktivnosti in delo prekmurskih lovcev tudi v povezavi z ohranjanjem narave ter organiziranjem lovskih taborov mladih. Izpostavil je zelo aktualno problematiko izpuščenih psov brez nadzora in poveze divjadi v cestnem prometu, kar žal postaja že dnevna praksa. Pri tem so se pojavila vprašanja glede ogleda primerov poveženih živali in odzivnega časa pobiralcev divjadi, kar je od občine do občine zelo različno, odvisno

od razgibanosti terena in velikosti občine oziroma PU.

Ivančič je posebej poudaril, kako pomembno je zagotoviti dobro medsebojno sodelovanje z lovskimi čuvaji in starešinami LD na eni strani ter z vodji policijskih okolišev na drugi. Takšno sodelovanje bi moralo postati dnevna praksa, saj bi samo tako lahko dobili pregled nad dogodki v naši neposredni bližini in našem ožjem bivalnem prostoru, kjer naj bi se počutili varne.

Boris Rakuša, inšpektor SUP PU Murska Sobota, je v nadaljevanju predstavil statistične podatke o orožju za naše območje v minulem

Prisotne je pozdravil tudi direktor PU Murska Sobota mag. Damir Ivančič.

letu, spregovoril je o uporabi orožja pri lovu, ki se nanaša na kaliber 17« v povezavi s Pravilnikom o vrstah in moči orožja, o dopolnitvi *Zakona o eksplozivnih in pirotehničnih sredstvih*. S predstavitvijo je sprožil zanimivo razpravo med udeleženci, od katerih so se nekateri izkazali z odličnim poznavanjem vrste in kalibra orožja. Udeleženci so razpravljali tudi o nočnem lovu in lovu z umetnimi viri svetlobe, seznanili pa so se tudi z načini zasledovanja obstreljenih/ranjenih živali. Zanimiva je bila predstavitev Evropske uredbe o orožju. V vsakem primeru je bilo izmenjanih veliko koristnih informacij za policiste in tudi lovce.

Druženje se je nadaljevalo do poznih večernih ur prijetnega aprilskega večera. Upajmo, da ne zadnjega.

Peter Novak

Za čistejša koroška lovišča

Sončna in kar topla prva aprilska sobota je zelo pozitivno vplivala na Korošce, ki so se že pred 22. aprilom, svetovnim *dnevom Zemlje*, množično udeležili letošnje spomladanske čistilne akcije. Letos je bila sploh dobro organizirana tudi s strani Občine Ravne na Koroškem, ki jo dobro vodi zelo naravovarstveno ozaveščen župan in tudi podpornik lovstva dr. **Tomaž Rožen**. Vsak udeleženec je namreč dobil delovne rokavice in plastične vrečke, poleg tega pa za malico sendvič in plastenko vode. Tudi obe domači LD, ki sta že pred več leti organizirali sploh prve čistilne akcije na svojih lovnih in nelovnih površinah, se tudi letos nista izneverili svoji tradiciji – skrbi za čisto naravo. Tudi druge koroške LD so uspešno organizirale čistilne akcije. Skratka, lovci so se

Foto F. Rožar

Z gozdne jase Vžunovo je najlepši pogled na Uršljo goro. Koteljski lovec Alojz Skerlovnik jo vedno rad obiše – tudi zaradi pomnika ravenškemu gibanju OF.

piše: »12. oktobra 1942 so ravenški zažgali tukaj borbe kres in les jim bil je brat,« so vrsto let svoj krajevni praznik praznovali Ravenčani. Tam je včasih stala visoka lovska preža in za prireditve ter piknike tudi dve lično izdelani leseni nadstrešnici z velikim kurščem, ki so ju leta 1972 postavili tamkajšnji gozdarski delavci. Na jasi preže in nadstrešnic že dolgo ni več. Suh les so počasi skurili neodgovorni občani, ki so tam taborili. Leseni skeleti so nato še nekaj časa kazili priljubljeno izletniško točko. Zdaj je ta točka zaradi stalnih čistilnih akcij lovcev, borcev, nekaterih gozdarjev in domačih z Navrške kmetije, ki jo redno kosijo, spet privlačna. »Leta 1990 je bil po zaslugi 'domačega vandalizma' podrt tudi zgodovinski pomnik ravenškemu gibanju OF. Rdečo zvezdo, ki je prvotno krasila spomenik, nismo nikoli našli,« nam je ob srečanju na gozdni jasi dejal 88-letni **Alojz Skerlovnik**, koteljski lovec, planinec in podpredsednik ravenške borčevske organizacije za vrednote NOB. Tudi on se redno udeležuje vsakoletnih čistilnih akcij. Letos je bil z njim tudi njegov prijatelj in borčevski predsednik **Maks Večko**, nekdanji ravenški župan, ki je le malo pred našim prihodom z vrečko v roki odhitel pobirat smeti na drugi konec Navrškega vrha.

Ker je bila čistilna akcija že pri koncu, nam je dokaj vitalen in pristrčni Lojze, kot ga kličejo prijatelji, namenil več časa za prijeten klepet v neokrnjeni naravi, ki ji ne pride do živega niti močna industrija v dolini. Zaupal nam je, da se je rodil na Ravnjakovi kmetiji na Hudem Kotu nad Ribnico

na Pohorju. Imel je še dva brata in sestro, ki so že zdavnaj umrli. Pred osemnajstimi leti tudi brat Ivo, nekdanji znani slovenski lovski funkcionar. »Imam hčerko Vlasto in sina Marjana, ki je nekaj časa rad hodil z mano na skupne jesenske love. A nekaj se mu je v lovstvu moralo hudo zameriti, da ni hotel postati lovec. Pa tako sem si želel, da bi šla z njim tudi pri nas naprej lovška tradicija. Mogoče pa bo lovec postal njegov sin, moj vnuk **Matej**,« nam je zaupal svojo srčno željo skromni upokojeni koroški gozdar. »Zelo nesrečen sem, ko vsak dan opazujem in spremljam, kako tudi nekoč mogočni koroški gozdovi propadajo zaradi posledic žleda, še bolj pa zaradi lubardarja. Še ne tako daleč nazaj je bilo Vžunovo obdano z mogočnimi smrekami. Danes je od tu najlepši pogled na našo Goro.«

Kako tudi ne, tamkajšnji gozdovi so Lojzu dajali kruh, čist zrak, notranjo sprostitvev in kot lovcu tudi razvedrilo. Vse od leta 1963 in do upokojitve leta 1988 je bil namreč vodja gozdarskega okolisa od Raven pa vse tja do Mežice. Istega leta je postal tudi član LD Prežihovo in nekaj let je bil član UO ter vodja lovškega revirja Navrški vrh. Nato je z lovskimi prijatelji odhitel k Navršniku na zasluženo kmečko malico. Tja, kjer se že mnogo let počuti domače, tudi zaradi gospodinje Ančke, prijazne kmetice in simpatizerke vseh koteljskih lovcev.

F. Rotar

Prva žrtev ZTO v LD Kojnik - Podgorje

Postavljanje žičnate ograje ali tako imenovane zaščitno-tehnične ograje (ZTO) ob meji z Republiko Hrvaško je v letu 2015 doletela tudi naša lovsko družino – **LD Kojnik - Podgorje**. Ker je večina našega lovišča ob meji s sosednjo R Hrvaško in kjer sta dva mejna prehoda (mejni prehod Podgorje z okrog 500 m postavljene ZTO in mejni prehod Rakitovec z 2.500 m postavljene ZTO) je postavljena zaščitna ograja kar veliko breme za LD. Opravljati je treba redne obhode, postavljati kemična odvrčala na teh območjih, ne izvajamo več skupnih pogonov, ne zalagamo solnic, ne obdelujemo krmnih njiv, prav tako tudi individualno ne lovimo v 300 m pasu ob ograji. Da o zaprtju/prekinitvi utečenih stečin in koridorjev jelenjadi in divjega

Foto: V. Vir: Glas Istre

Ko se je jelenje tele zapletlo v žičnato ograjo, mu očitno ni bilo več pomoči.

prašiča sploh ne izgubljam besed. Kaj bo vse to pomenilo pri uredničenju sprejetega letošnjega načrta odstrela, je še prezgodaj govoriti, čeprav si rezultat že predstavljamo.

Samo spraševali smo se, kdaj se bomo tudi v LD Kojnik - Podgorje srečali s prvo žrtvijo zaščitne tehnične ograje med veliko divjadjo. In zgodilo se je 18. 4. 2016 ob mejnem prehodu Rakitovec, ko se je vanjo zapletlo jelenje tele, ki je na kraju in v strahotnih mukah podleglo poškodbam. Ob prihodu na kraj grozljivega dogodka, ko zagledaš razrezano poginulo žival ležati v mlaki krvi in ko vidiš poškodbe, ki jih povzročijo rezila ZTO, se zgroziš. V glavi se mešajo misli, koliko muk je žival pretrpela, preden je dokončno podlegla poškodbam. Čeprav si lovec, ki je navajen krvi, ob takih mislih in poškodbah ne moreš ostati ravno ravnodušen.

Kot upravljavci lovišča obžalujemo, da smo bili o žrtvi obveščeni šele naslednji dan, kar je za nas dokaz, da sodelovanje obeh policij, slovenske in hrvaške, ni na primerni ravni. V takšnih primerih bi bilo veliko lažje ravnati, če bi lovške družine, ki jih ta problematika vsekakor zadeva, imele jasna navodila pristojnih, kako ravnati v takšnih primerih. Situacije so namreč lahko zelo različne, zato bom napisal samo nekaj vprašanj, na katera še nimamo jasnih odgovorov. **Kako ravnati, če se divjad zaplete v ZTO na slovenski strani in kako, če na strani RH? Kako ravnati, če je še živa? Kako ravnati, če je še živa na nasprotni strani? Kdo ji lahko skrajša muke? Kako ravnati, če se v ZTO ujame divjad, ki je še v lovopustu? Kako ravnati, če se v ograjo zaplete zavarovana prostoživeča žival, zver (npr. medved, volk ...)? Kje imajo upravljavke lovišča lahko postavljena zaščitna sredstva za snemanje divjadi? Kaj storiti, ko nastanejo poškodbe? Itn.**

Ker smo lovci po naravi iznajdljivi, smo v opisanem primeru

težavo rešili tako, da smo obvestili območno Brkinsko-Kraško ZLD, ki je takoj obvestila lovškega inšpektorja, obvestili pa smo tudi predstavnika LZS, komandirja PP Koper, s katerim smo bili ves čas reševanja dogodka v stiku. Vsi skupaj smo postopek odstranitve v žico zapletenega trupla teleta izpeljali do podrobnosti. Na tem mestu bi se rad zahvalil PP Koper, ki nam je nudila vso potrebno pomoč pri odstranitvi trupla, nam dajala ustrezna navodila, kako ravnati na mejnem območju, saj je bil dostop mogoč le s hrvaške strani. Odstranitev mrtve živali je bila dodatno otežena tudi zaradi prepovedi rezanja žičnate ograje. Po zapletenem in več ur trajajočem postopku so naši lovci uspeli truplo odstraniti sami. Odpeljali smo ga v ločen prostor zbiralnice LD in izpolnili ustrezno pisno dokumentacijo. Naslednji dan je poginulo žival prevzel higienik in ga odpeljal na uničenje.

V LD Kojnik - Podgorje lahko samo upamo, da bo v prihodnje takšnih dogodkov čim manj oziroma si želimo, da jih sploh ne bi bilo.

Valter Andrejašič,
predsednik LD Kojnik - Podgorje

Tekma s kroglo v LD Šentjur

Na Jurjevo nedeljo, 24. 4. 2016, je **Lovska družina Šentjur** organizirala strelsko tekmovanje s kroglo velikega kalibra na razdaljo sto metrov. V hladnem in oblačnem vremenu so tekmovalci streljali na tarčo, ki je prirejena iz grba Občine Šentjur, ki predstavlja konjenika (svetega Jurija), ki pokončuje zmaja. Tekmovale so ekipe, ki so jih sestavljali po trije strelci in posamezniki. Glede na vreme, velikost tarče in položaj so bili doseženi odlični rezultati.

Ekipno je prvo mesto zasedla **LD Dobrna** (80 krogov od 90 mogočih), druga je bila **LD Šentjur** (74 krogov), tretja pa **LD Oplotnica** (72 krogov).

V posamični konkurenci so bili najboljši:

- 1. Boštjan Sadek**, LD Oplotnica (59 krogov od 63 mogočih)
- 2. Marjan Sadek**, LD Oplotnica (58)
- 3. Miha Finkšt**, LD Mozirje (57)

Najboljše ekipe so prejele pokale, najboljši trije posamezniki poleg medalj še praktične nagrade in dovolilnico za odstrel divjadi, preostali do desetega mesta pa praktične nagrade. Po končanem tekmovanju smo ob zelo dobrem golažu iz mesa divjega prašiča, ki ga je pripravil naš lovec **Mirko**, in ob kozarčku virštančana pokramljali ter si izmenjali mnenja, kako zaradi uvedbe davčnih blagajn v prihodnje prirediti tekmovanja. Vsi skupaj smo bili enotnega mnenja, da uvedba davčnih blagajn le ni taka ovira, da tudi v prihodnje ne bi mogli organizirati komercialnih tekmovanj.

Miran Hernaus

Pogozdovali golosek na gori čarovnic

Vsi se še v živo spominjamo, kako je Slovenija v začetku februarja 2014 objel ledeni oklep, katerega sila je lomila vse pod seboj. V katastrofalnem žledolomu, ki se ga bomo še dolgo spominjali, so bili najbolj prizadeti prav notranjski gozdovi. Škoda tega vremenskega vpliva še vedno ni dokončno odpravljena. Ker se lovci **LD Cerknica** zavedamo, da kot souporabniki prostora moramo skrbeti za naravo in divjad v njej, smo se na povabilo Agrarne skupnosti Cerknica z veseljem odzvali na delovno akcijo, pogozdovanje gore čarovnic – Slivnice.

Zbirno mesto je bilo 17. 4. 2016 ob 7.30 na parkirišču ob kegljišču Kegljškega kluba Brest – Cerknica, ki je tudi izhodiščna točka pešpota na Slivnico. Že ob prihodu je veder pogled starešine naznanjal, da je zadovoljen z udeležbo cerkniških lovcev. Za akcijo se nas je zbralo sedemnajst članov, enega pa smo prispevali v kuhinjo za pripravo malice. **Jože Gornik**, starešina LD Cerknica, je v nagovoru predal mesto »lovovodje« zastopniku ASC – Cerknica **Edvardu Vičiču**, ki nas je razporedil in nam povedal strokovne napotke za sajenje sadik. Z delom smo začeli ob 8. uri in v pičlih štirih urah na goloseku, na katerem je prej rasel borov gozd, ki ga je žledolom popolnoma uničil, posadili 2.400

Foto: A. Opeka

Člani LD Cerknica, udeleženci skupne akcije pogozdovanja goloseka na pobočju Slivnice.

sadik bukke in smreke. Po dobro opravljenem delu smo bili deležni odličnega bograča, pa tudi za dobro kapljico je bilo poskrbljeno. Skupaj s predstavniki ASC smo razdrli še marsikatero »lovsko«, pa tudi resnično, in po uspešni akciji oboji nismo skrivali skupnega zadovoljstva.

Akcija je le en primer dobre prakse ter razvijanja prijateljskih odnosov med lastniki zemljišč in lovci. Oboji imamo podobno nalogo, saj upravljamo in uravnavamo s populacijami sicer različnih vrst, ki pa so v medsebojni odvisnosti. Usklajenost med živalskim in rastlinskim svetom lahko dosežemo le ob obojestranskem razumevanju interesov obeh panog in ob zagotavljanju trajnostne rabe naravnih virov.

Andraž Opeka

Brda - srečanje treh lovskih družin

»O, zemlja sladka: kamen, zrno, sok,
o, zemlja sveta, ki si me rodila.«¹

Lovci, člani **Lovske družine Mirna Peč**, ki globoko v sebi – enako kot vsi slovenski lovci – spoštujejo svetost življenja, vrsto let sodelujejo z lovci iz Brd in s Krasa. Lov je zanje nekaj več, presega lovsko pravico, ki jo opravljajo za državo kot prostovoljci po koncesijski pogodbi. Zavedajo se, da je njihovo poslanstvo tudi v dokazovanju in prepričevanju ljudi, da je lov naravovarstveno poslanstvo, da ni ubijanje. Tudi letos, 27. aprila, so se v Goriška brda, deželo grozdja in odličnih vin, odpeljali na tradicionalno srečanje treh lovskih družin:

¹ Verzi briškega velikana poezije dr. **Alojza Gradnika**, napis pod grbom Občine Brda.

Pred lovsko kočo LD Sabotin je nastala skupinska fotografija udeležencev.

LD Sabotin, LD Štanjel in LD Mirna Peč.

Tokratni gostitelji so bili člani LD Sabotin, ki upravlja z bogatim loviščem v Goriških brdih. Njihova naloga je, da skrbijo in varujejo divjad ter zaščitijo vinograde in polja predvsem pred škodo, ki jo povzroča divjad, zlasti še divji prašiči.

Veselo razpoloženi mimopeški lovci so se v Brda, deželo slovenskega pesnika dr. **Alojza Gradnika**² iz Medane, odpeljali pod vodstvom starešine **Karola Zagorca**. Pot jih je vodila po cesti skozi Dobrovo, ki je upravno središče Brd. Kraj se ponaša z največjo vinsko kletjo v Sloveniji, krasi ga tudi renesančni grad iz 17. stoletja. Prečudovita pokrajina, katere grički in doline so posejani z vinogradi ter z nasadi breskev, češenj, marelic, sliv, fig in oljk, je mimopeškim lovcem pričarala poezijo Alojza Gradnika, sina Brd, dežele opojnih trenutkov. Nanjo

² Pravniki Alojz Gradnik se je rodil leta 1882 v **Medani** v Trstu rojenemu očetu Jožefu Gradniku in materi Furlanki Godeas iz Krmine. Prve tri razrede osnovne šole je obiskoval v **Brdih** v letih od 1888 do 1891, svoje šolanje pa je nadaljeval v Gorici in na Dunaju. Postal je sodnik »stola sedmorice« v Zagrebu, kasneje sodnik Vrhovnega sodišča Slovenije.

je bil Gradnik srčno navezan, čeprav sta bila njegovo otroštvo in njegova mladost, ki ju je tam preživel, zelo trda. Kaj so mu dala Brda, je pesnik zapisal: »Dala so mi nauk, da je bogastvo jalovo in da je plodna samo revščina, združena s trpljenjem.« Čeprav so Brda majhna obmejna deželica, so poleg Gradnika rodila tudi pesnika **Ludvika Zorzuta**, Gradnikovega sovaščana, ki je pisal v briškem narečju. Brici so ponosni na svojega skladatelja **Rada Simonitija**, pesnika **Karla Široka**, zborovodjo **Srečka Kumarja** in slikarja sve-

med Štanjelom in Kobdiljem ter avstro-ogrsko vojaško pokopališče. Njen glas sta v svet ponesla znamenita vaščana **Maks Fabiani**, slovenski arhitekt in urbanist, in **Jože Abram**, slovenski pisatelj in prevajalec. Lovce iz Štanjela je na pohodu vodil njihov starešina **Miro Ukmar**, med pohodniki ni manjkal **Severin Švagelj**, eden izmed pobudnikov srečanja treh lovskih družin.

Po prisrčnem sprejemu v Neblem in pozdravnem govoru starešine LD Sabotin **Gregorja Simčiča** so se lovci treh lovskih družin

Foto: B. Avbor

Pozdravni govori predstavnikov vodstev treh lovskih družin dolenskim gostom

tovnega slovesa **Zorana Mušiča**. V Brda vsako leto vabi paznik češenj s prikazom tradicionalnih kmečkih obrti in opravil v Brdih.

S člani LD Štanjel, ki na srečanja treh lovskih družin prihajajo iz slikovitega, proti vrhu Turna terasasto razporejenega kraškega naselja v Občini Komen, je srečanje dobilo svoj pečat na pristni troedinosti volje briških, kraških in dolenskih lovcev. V Štanjel na ogled vabijo grad Štanjel, Glednica na Turnu, galerija Lojzeta Spacala, poznogotska cerkev sv. Danijela, kobdiljski stolp z galerijo, Kraška hiša, Ferrarijev vrt, Fabianijeva pot, krožna pešpot

odpravili na pohod, ki ga je po sveti briški zemlji začrtal **Vojko Pojavnik**. Pot jih je vodila skozi lovišče LD Dobrovo (ki poleg LD Sabotin gospodari s svojim loviščem v Brdih) od Neblega do potoka Kobanjščka in preko Brdic pri Kožbani na Brezovk. Kljub muhastemu vremenu, ki ga je občasno motilo rosenje ledenih dežnih kapljic, so si pohodniki v Kotlinah na potoku Kobanjšček z zanimanjem ogledali prizorišče snemanja televizijske serije *Ena žlahtna štorija*. Na svoji poti so se ustavili na Krčniku, naravnem spomeniku – soteski z naravnimi koriti in kamnitim mostom. Za

Ekipo »za preživetje« je na pohodu vodil Dušan Simčič (v sredini), skrajno desno pa stoji Vojko Rutar, kronist zgodovine primorskega lovstva.

okrepčilo pohodnikov je ves čas neutrudno skrbel daleč naokoli znan lovec **Dušan Simčič** s Huma, umetnik domače kovaške obrti, ki se je izjemno izkazal s svojimi »dobrotami za preživetje«. Naporen vzpon na Brezovko skozi Brdce pri Kožbani je bil za lovke in lovce, ki so se pohoda udeležili v spremstvu žena, otrok in prijateljev, nagrajen na Pojavnikovi domačiji v Brezovku, ki jo v pristnem slogu domiselno obnavlja lovec in umetnik **Emil Pojavnik**. Odmaknjena vasica Brezovk se ponaša z beneško arhitekturo in gostoljubnostjo, ki so jo udeleženci pohoda doživeli ob pristni hrani in zlahkni pijači. Še posebno ob zlati rebuli, ki je poživila razpoloženje pohodnikov, da so zapeli nekaj domačih viž. S svojim zametnim glasom je dajal ton izraznemu petju Mirmopečan **Lambert Pate**, član UO ZLD Novo mesto in tudi Pevskega zbora ZLD Novo mesto. Pot je pohodnike po Gradnikovih brdih vodila do Šlovrenca, kjer so si ogledali tamkajšnjo poznobaročno cerkev **sv. Lovrenca**, ki ima polkrožno **apsido in zvonik oglejskega sloga**, sezidanega deloma leta 1667, deloma leta 1898.

Zaključek več kot družabne prireditve je bil v lovskem domu LD Sabotin, kjer je mojster kuhanja in priprave jedi **Boris Slapnik** s svojim moštvom pohodnikov postregel z odlično domačo **pašto**. Bilo je kot v Gradnikovi pesmi *V omanj*: »O, saj ne morem reči ti besede. Če sem ti ko dehteča roža – vtrži, če sem ti kakor časa vina – drži, o drži me na ustih in me pij, da zadnja kaplja v tebi izkopni!« Veselilo me je, da sem se srečal s srčnimi ljudmi – lovci z Brd in s Krasa, tudi z **Vojkom Rutarjem**, članom LD Sabotin, ki vestno zbira arhivsko gradivo in v glasilu Lovce postopoma objavlja arhivske povzetke zgodovine lovstva na Goriškem. Po veselem zaključku dneva so se dolenski lovci – med njimi brata **Jože in Vinko Fabijan, Srečko Lužar, Jože in Branko Barbo** s sinom **Matejem Barbom**, pevcem

priznane narodno-zabavne skupine **Nemir, Milan Hrstar** z ženo **Darjo** ter drugi, – odpravili domov. Med vožnjo po avtocesti so že v objemu noči nemo zrl v zasneženo pokrajino, saj se je zima na grobo poslovala s svojo zadnjo snežno pošiljko, ki je na cvetočem sadju in vinski trti pustila boleč spomin.

To je zgodba o dobrih lovcih iz Brd, s Krasa in iz dežele pesnika **Toneta Pavčka**, ki se srečujejo že vrsto let. Tisti iz Mirne Peči prihajajo od »tam nekje iz dolenskih gričev, kjer je mehko doma, kjer so vinske trte in ljubezen do zemlje in lova.« *Ki daje in navdihuje, ki sprošča in vrača zadovoljstvo.*³ Pesnik **Tone Pavček** bi bil, če bi dočkal ta dan, ponosen na svetovljanstvo svojih mirmopeških rojakov, ker svoje poslanstvo ustvarjajo tudi z lovci s Krasa in iz Brd. Slednji srčno vabijo s svojimi dobrotami, praznikom češenj in odličnimi vini.

Bojan Avbar

Tradicionalni, štirideseti pohod ob dnevu upora

Bilo je natanko pred štiridesetimi leti. V Tolminu, *Na placu*, v stari gostilni Pri Kranju, so se pod večer pri običajni mizi srečali lovci LD Ljubinj: **Jožef Jelinčič (Pepi Lokarjev)**, **Viktor Rutar** in **Silvo Kutin**. Vsi trije so bili zeti stare lovske kmetije iz Čadrga, Pri Lovrču. Omeniti moram, da

³ Pesnik Tone Pavček;

je zdaj to ekološka turistična kmetija *Pri Lovrču*. Kmalu so se jim pridružili še trije lovski prijatelji, **Jurij Cuder, Aldo Rutar** in **Ivan Božič**. Vrgli so običajne karte in popili nekaj kozarcev vina. Nato so začeli negotovati, da je bila zima dolga, da so se polenili in naveličali posedanja po kavču in pred televizorji. Od nekje je prišla ideja, da je naslednji dan praznik, dan boja proti okupatorju, in da ne bi bilo slabo, če bi se zjutraj podali iz Tolminskih korit do Čadrga, kjer bi prižgali svečo pri spomeniku padlim borcem v drugi svetovni vojni.

In res. Zjutraj, 27. aprila 1976, se je vseh šest lovcev šlo na dogovorjenem mestu in odšli so preko Hudičevega mosta, razpetem 60 metrov nad reko Tolminko, do uro in pol oddaljenega Čadrga na nadmorski višini 700 m. Ustavili so se pri spomeniku pod vasjo, nato pa zavili do Lovrča. Toplo jih je sprejel gospodar **Stanko Jarc**, ki je bil tudi lovec.

Po slabi uri so zakorakali naprej nad Čadrg, po senožetih na vrh Rešljeve planine, od tam pa po nekot vojaški poti do Tolminskih Raven.

Tudi naslednje leto so pohod ponovili, le da se jim je pridružilo še nekaj mladih lovcev in boljše polovice. In tudi naslednje leto in potem vsako leto v še večjem številu.

27. aprila leta 1986 je skupina pohodnikov odšla z Rešljeve planine do 1.300 m visoke planine na Dolenjem Kalu in zakoličila lokacijo prihodnje lovske koč, katere odprtje je bilo naslednje leto 23. julija 1987. Od takrat naprej je pohod do lovske koč, kjer je malica in potem sledi spust po gozdni poti v Tolminske Ravne, kjer so lovci nekajkrat opravili tudi preizkus lovskega orožja, vendar so to pozneje opustili.

Pohod se je spontano nadaljeval vsako leto in pritegnil vedno več lovcev, njihovih žena in otrok ter prijateljev lova. Pozneje so se pridružili tudi planinci, rekreativci in lovske gostje iz drugih krajev. Najbolj množičen je bil leta 2000, ko je bilo skoraj petdeset pohodnikov.

Pozneje je pohod izvođenel. Resnici na ljubo je treba zapisati, da je usodo krojilo tudi slabo vreme z aprilskim dežjem. Najbolj je lilo leta 2002, ko se je zbralo le sedem pohodnikov. Tudi naslednje leto, leta 2003, je kot v posmeh po dolgotrajnem lepem vremenu zjutraj začelo deževati. Kljub temu je bilo petnajst pohodnikov in tradicija se ni pretrgala.

Vsekakor pa bo nam pohodnikom najbolj ostal v spominu letošnji pohod.

Zjutraj je deževalo kot za stavo in vremenske razmere so bile vse prej kot idealne. Po hribih je ležal ponoči zapadli sneg in med močnim deževjem je odmevalo grmenje težkih oblakov, ki so se upirali hladnemu polarnemu vplivu. Tudi vremenska napoved ni bila obetavna: popoldne se bo ohladilo in dež lahko ponekod preide v sneg vse do nižin.

V Tolminskih koritih, pri najnižji točki Triglavskega narodnega parka, smo se zbrali: **Flora, Marko, Tomo, Žan in Drolč**. »Samo za pogumne in neumne,« je bil komentar s strani. Pogumno smo zakorakali čez Hudičev most in po cesti do Čadrga. Pri spomeniku žrtvam druge svetovne vojne je Flora prižgala svečo in starešina **Marko** je spregovoril nekaj besed. Na ekološki kmetiji *Pri Lovrču* nas je toplo sprejela gospodinja. Po več kot dvajsetih letih, odkar je leta 1995 umrl gospodar Stanko, je letos tradicionalno lovska kmetija zopet dobila lovskega pripravnika. Zunaj pa je zima otepla z repom. Po čadrskih senožetih so se že pojavile prve zaplate mokrega snega, dodatno so nam hojo oteževale še vodnate in hudournne grape.

Po štirih urah hoje smo skozi megle in dež le ugledali lovsko koč, iz katere se je hudomušno smejal **Iztok**. Z oskrbnikom **Milošem** sta namreč prišla iz Tolminski Raven že dan poprej.

Zakurila sta in nas pričakala s toplim čajem in »antigripinom«. Kmalu po dvanajsti uri se je dež nekoliko umiril, kar smo izkoristili za spust do Tolminskih Raven. Po slabi uri hoje smo bili v vasi, kjer nas je pričakala skupina lovcev in žena z dobrodošlico. Sledila je enolončnica iz lovskega kotla.

Zunaj se je uresničevala vremenska napoved. Močan naliv s severnim vetrom je težke deževne kaplje spreminjal v sneg. Pod večer je snežilo do nižin.

Se vidimo naslednje leto.

Jože Leban - Drolč
LD Ljubinj

Foto: J. Leban

Letošnji pohodniki pred lovsko koč na Kalu

Z lovцем skupaj do novega znanja

V Vrtnu Otona Župančiča - Slovenska Bistrica, enota *Ciciban*, v oddelku otrok 5 do 6 let, so z vzgojiteljico **Albino Ačko** in pomočnico **Branko Rebernak** skupaj s skupino otrok iz enote *Sonček* organizirali srečanje z lovцем LD Slovenska Bistrica **Alojzom Gostenčnikom**. Določili

rov, dopolnjevanjem misli ipd. Nekateri otroci so prvič prišli v stik z dlako, kožo, trofejami, ki so jih lahko otipali. Prisoten je bil tudi lovski pes. Lovec jim je zato predstavil šolanega psa, njegovo poslušnost, ubogljivost in sprejemanje ukazov. Nato jih je spremljal tudi na izletu v lovišče. Cilj izleta je bilo območje Črnc, kjer so lahko videli novo izdelano solnico, prežo, krmišče

Naravoslovni dan v gozdu

V Lovski družini **Loka - Črnomelj** smo v sredo, 13. 4. 2016, skupaj z vodstvom **Osnovne šole Loka** iz Črnomlja organizirali naravoslovni dan na temo *Gozd* za šestdeset učencev prvih razredov matične šole in Podružnice Griblje. Za vse potrebne priprave v šoli je poskrbela učiteljica **Marinka Plavec** z razrednimi učiteljicami **Zdenko Konda**, **Anico Butala**, **Darinko Radovič**, **Branko Weiss** in **Ano Kump**. Med lovci se je od ideje do izvedbe dogodka potrdil starešina **Ivan Kralj**, pomagali pa smo **Radko Biličič** s svojo psičko Cito, pasme nemški ostrodlaki ptičar - žimavec, **Tomaž Šterk** s psom Glenom, pasme resasti jazbečar, ter člani **Srečko Jerman**, **Srečko Krhin** in **Niko Šuštarčič**.

Goste smo pričakali zjutraj pred lovskim domom na Bistrici pri Črnomlju. Razposajeni živčav se je kmalu umiril ob dobrodošlici in kratkem uvodu starešine, ki je navzoče seznanil z nalogami in delom lovcev v naravi. Prijetno smo bili presenečeni, ker je že veliko prvošolčkov dobro poznalo divje živali in gozd. Veliko pozornosti so namenili prijaznima in zgledno šolanima lovskima psičkama ter naši lovski opremi. Zanimali so jih predvsem lovski rogovi. Kmalu je nastal tak hrup, da so se gozdne živali v okolici gotovo poskrile in se spraševale, kaj se dogaja.

Nato smo se vsi skupaj zapeljali globlje v lovišče na poučen sprehod. Videli smo sledi jelenja-

tudi za predpisani odstrel divjadi. Obiskali smo travnike, ki jih lovci kosimo in pripravimo seno, s katerim napolnimo jasli čez zimo. Otroci so izvedeli, da v letošnji mili zimi, ko skoraj ni bilo snega, divje živali niso bile lačne, zato tudi niso pojedle vsega sena, niti ne položene sladkorne pese na krmišču. Ogleдали smo si samodejno krmilnico za medveda, ki ga ponoči, ko pride jest, posname kamera, da lahko obvestimo raziskovalce v Ljubljani, ki proučujejo prehranjevalne in življenjske navade medveda. Izvedeli smo, da jelenjad in srnjad spomladi potrebujeta sol za zdravo presnovo, menjavo dlake in lovci so pokazali, kako pravilno polagajo kameno sol v solnice.

Po napornem sprehodu sta se prilegla lovška malica in razposajeno tekanje po mladi spomladanski trati ob lovskem domu. Vse simpatije sta požela lovška štirinožna pomočnika Glen in Cita ter njuna vodnika Radko in Tomaž. Ko je pred slovesom ob skupinskem fotografiranju učiteljica vprašala, če smo zbrani vsi, sta manjkala le psa, ki sta že zadovoljna dremala vsak na svojem prostoru v avtu.

Skupna fotografija nas bo spominjala na lep dan, ki smo ga preživeli v gozdu z lovci, in slovo v upanju, da se bomo še kdaj srečali ob podobni priložnosti.

Prijetno druženje v toplem spomladanskem dopoldnevu je še enkrat potrdilo, da so takšne in podobne oblike sodelovanja lovcev z najmlajšimi še kako koristne za oblikovanje pravilnega odnosa mladih do narave in ra-

Foto: B. Ačko

Ob krmišču za fazane smo se fotografirali z lovцем, ki nam je povedal veliko zanimivega.

so temo, ki jo obdelujejo, in medse povabili različne predstavnike, ki so prispevali k bogatjenju otroškega znanja.

Ker so se pogovarjali, da na planetu nismo sami, da je okoli nas narava, živali, ljudje, od katerih smo odvisni in z njimi skupaj sobivamo, so pridobivali znanje od svojih prijateljev iz sosednjega vrta, staršev, vzgojiteljic. Skupaj so ugotovili, da jih lahko tudi lovec nauči marsikaj novega. Staršem so pripravili obvestilo, ki je vsebovalo pomembne informacije o času, dnevu, potrebnih oblačilih in obutvi, vsebini in cilju izleta. Zjutraj je bilo pričakovanje otrok na vrhuncu. Pričakali so prijatelje iz Vrta Sonček z vzgojiteljico Majdo Pozeb in pomočnikom vzgojitelja Gregorjem Godcem. Lovec jim je v večnamenskem prostoru najprej predstavil pripravljene pripravke živali, lovske trofeje in svojo lovsko opravo. S sabo je prinesel tudi fotografije divjih živali, ustrojene kožuhe. Opisal jim je značilnosti prehrane različnih divjih živali, njihova bivališča, bolezni, način življenja, navade in nevarnosti zanje. Poudaril je pomembnost sožitja med ljudmi in živalmi v sobivanju z naravo. Predvsem je poudaril, kakšne nevarnosti lahko izhajajo iz prijemanja ali kakršnegakoli stika z divjimi živalmi. Otroci so pri sami predstavitvi aktivno sodelovali z iskanjem odgovo-

za fazane in srnjad. Ogleдали so si, kako pes na gospodarjev ukaz išče sledi. Ogleдали so si vrsto hrane, nastavljene v krmišču, sledove divjih živali na tleh in deblih. Odstranili so poginulega ptička ob poti. Lovec je otroke seznanil z načinom hoje v gozdu in kako je treba opazovati okolico. Na končnem cilju so si privoščili malico iz nahrbtnikov. Pot nazaj proti vrtcu so si popestrili z pesmijo, pogovorom z lovцем in opazovanjem okolice.

Od lovca so se poslovili s skupno fotografijo, se mu zahvalili za prijetno dopoldne in ugotovili, da je bilo druženje prijetno, poučno pa tudi zabavno. Seznanitev otrok z lovstvom in naravo je pokazala, da so bili navdušeni nad druženjem tako z lovцем kot zaradi prijateljev iz sosednjega vrta.

Iz tega dopoldneva, so ocenile vzgojiteljice, se jasno odraža, da je cilj dela v vrtcu takšen, da je v delo z otroki treba vključevati veliko predstavnikov iz različnih strok in dejavnosti, ki vsak posebej in vsi skupaj prispevajo k seznanjanju in izpopolnjevanju znanja otrok z različnih področij. Zahvala velja tudi lovcu **Alojzu Gostenčniku**, predsedniku LD Slovenska Bistrica, ki je bil njihov gost in učitelj obenem že večkrat. Njegovo predajanje znanja otrokom vedno požanje veliko navdušenja in prinese veliko novega znanja.

Branko Ačko

Foto: N. Šuštarčič

di, srnjadi, divjih prašičev in celo medveda. Vedeli smo, da medved podnevi spi v svojem brlogu, zato nas ni bilo strah. Pokazali smo jim visoke lovske preže, ki služijo za opazovanje divjadi, pa

zumevanja vloge lovcev v njej. Prepričani smo, da je bil opisan skupni dogodek dober prispevek v pravo smer.

Niko Šuštarčič
Marinka Plavec

Osemindvajsetega februarja je praznoval svojo 80-letnico **Branko Zavernik**, dolgoletni član LD Podgorje. Rodil se je leta 1936 na Pohorskem dvoru pri Mariboru, kjer je njegov oče takrat služboval kot lovski čuvaj. Leta 1958 se je preselil v Slovenj Gradec in se leta 1960 zaposlil kot šofer tovornjaka pri takratnem Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec, kjer je to delo opravljal vse do svoje upokojitve. Ker je imel ljubezen do narave in divjadi, verjetno po svojem očetu že v krvi, in ker je med svojim vsakodnevnim delom opazoval lepote obsežnih plešivskih gozdov in Uršlje gore, se je leta 1968 kot lovski pripravnik vključil v članstvo LD Podgorje pri Slovenj Gradcu. Lovski izpit je opravil leta 1970. Čeprav je takrat imel skrbi za družino in gradnjo novega doma, je kljub vsemu vestno opravljal funkcije in zadolžitve v LD.

Od leta 1976 do 1978 je bil kinološki referent, od leta 1978 do 1986 član UO, od leta 1986 do 1990 pa tudi vodja revirja Vrhovsko v Razborju. Več kot deset let je bil nadvse uspešen vodnik psa krvosledca in je s svojim hanovčanom Agom v naši LD uspešno zaoral ledino na področju krvosledništva. Ker je bil aktiven na vseh področjih lovstva, je deloval tudi v raznih drugih komisijah in odborih LD Podgorje. Zato si brez njega ni bilo in si tudi zdaj ni mogoče zamisliti nobene delovne akcije ali prireditve v lovišču. V vseh dolgih letih članstva v LD Podgorje je bil poleg številnih zadolžitvev in naloženega dela, ki ga je in ga še vedno vestno opravlja, tudi dober mentor marsikateremu lovcu pripravniku. Svoje bogato lovsko znanje in dolgoletne izkušnje še vedno rad prenaša na mlajše lovce.

Za njegovo požrtvovalno in uspešno delo v lovstvu je prejel znak LZS za lovske zasluge, red III. stopnje in priznanje III. stopnje, s katerim ga je odklikovala območna Koroška lovska zveza. Prejel je tudi jubilejni znak za 40-letno članstvo v LZS. Več priznanj, pohval in nagrad za svoje predano delo je prejel tudi v LD Podgorje.

Dragi Branko, za tvoj prispevek, vestno in zavzeto delo, tako v lovišču kot v društvu, se ti vsi lovski prijatelji, lovci LD Podgorje, iskreno zahvaljujemo, ob tvoji 80-letnici pa ti nazdravljamo ter ti želimo še veliko zdravih in aktivnih let med nami. Na tvojih poteh po loviščih Uršlje gore, Plešivca in Razborja ti želimo še veliko lovskih užžitkov in dober pogled. Želimo ti, da bi še dolgo užival z nami v prelepi naravi našega lovišča.

LD Podgorje – M. K.

16. 12. 2015 je naš lovski tovariš **Nikola Kiš** praznoval 85. rojstni dan. V skromni družbi lovcev in prijateljev je tekla beseda o njegovi življenjski poti in lovstvu. Rodil se je leta 1930 v obmejni vasi Goričan, tik ob reki Muri, ki je meja za Republiko Madžarsko. Tam je Niko preživljal otroška leta. V času madžarske okupacije je končal sedemletko. Mala medžimurska ravnicca ne nudi nič drugega, kot da ponuja trdo delo za preživetje. Tako se je preživljala

devetčlanska družina. Otroci so morali že v zgodnji mladosti zapustiti rojstni kraj in si poiskati zaposlitev v tujih krajih. Tako je Niko kot šestnajstletni deček odšel na prvo mladinsko delovno akcijo na gradnjo mladinske proge Brčko–Banovići, kjer je bil najmlajši udeleženec.

Kot uspešen delavec je bil po končani dograditvi ceste sprejet v industrijsko šolo Nikola Tesla v Zagrebu, kjer je imel vso oskrbo. Šolo je končal kot mehanik za telefonijo VF.

Leta 1952 se je zaposlil pri Hidromontaži - Maribor in sodeloval pri gradnji večine hidro- in termoelektrarn v Sloveniji. Poleg rednega dela se je tudi dodatno izobraževal. Končal je leto mojstrske in tri leta tehnične šole – smer visoka napetost. Bil je tudi športnik, zato je bil skoraj pet let nepogrešljiv igralec nogometnega kluba Rudar - Velenje. S prihodom v Dravsko dolino pa ga je privabilo bogastvo narave; postal je lovec.

Pridružil se je članom LD Kapla, da bi tudi sam prispeval k varstvu ter naravne dobrine.

Če je človek zavzet za delo, mora marsikdaj sprejeti tudi delovne obveznosti. Nikola je bil član UO LD od leta 1982 do 1997, bil je predsednik DK LD (1995 do 2005), predsednik odbora za varnost in preventivno dejavnost (1998 do 2002), vodja revirja (1991 do 2005), predsednik gradbenega odbora za dograditev lovske koče.

Za svoje zavzeto delo je bil odlikovan z znakom LZS za lovske zasluge, prejel je tudi medaljo dela.

Niko je lovec, ki je uresničil tridesetletno željo članov LD Kapla po lastni lovski koči, saj smo jo dokončali pod njegovim vodstvom. Kot predsednik gradbenega odbora je poiskal miren, zaraščen kotiček na parceli, ki je last LD.

Tako je LD Kapla prvič v zgodovini postala polnopravna lastnica 2348 m² velikega zemljišča. To pa je bil šele začetek trdega dela za vse člane LD Kapla. Niko je fotografiral vse trnove faze gradnje. Tako je več fotografiral, kot lovil in se opravičeval, da bo za uplenitev še vedno čas.

Nikola, naj ti zdaj ne opeša krepak lovski korak, saj te stečine še vedno vabijo v lovišče. Čestitamo ti ob jubileju in se ti zahvaljujemo za tvoj prispevek!

LD Kapla

Franc Makuc, naš dolgoletni član LD Rakitna, je 14. 5. 2016 praznoval svoj 80. življenjski jubilej. Rodil se je pri Sv. Trojici na Bloški planoti. V težkem otroštvu, ki ga je zaznamovalo pomanjkanje, mrzle in snežene zime ter vojna z vsemi njenimi grozotami, je našel uteho v pogledu na neokrnjeno naravo tedanjih okoliških travnikov in gozdov. Med vojno praktično ni bilo pouka v osnovni šoli pri Sv. Trojici, zato so se njegovi šolski dnevi začeli šele po osvoboditvi. Kot šestnajstletnik se je preselil v Logatec, kjer se je aktivno vključil v športno društvo. Zlasti so mu bili pri srcu nogomet, odbojka in namizni tenis.

Po poroki v Podpeči so Franca obkrožali sami »jagriki«: od ženinega starega očeta do njenih stricov in bratrancev. Bilo je samo vprašanje časa, kdaj se bodo uresničile prerokbe rojenic, da bo lovec tudi on. Zeleno

uniformo je oblekel leta 1969 in takrat postal aktiven član LD Rakitna. Od samega začetka je bil dejaven pri skrbi za divjad in gojiti; še posebno skrb je namerjal jelenjadi. V vseh letih je v LD opravljal najpomembnejše funkcije: od revirnega vodje (1982 do 1990), blagajnika (1971 do 1975), gospodarja (1999 do 2003), predsednika NO (1987 do 1990 in 2005 do 2008), predsedoval je komisiji za gradnjo lovskega doma (2000 do 2003) itn. Seznam vseh zadolžitvev je resnično dolg. Člani LD se radi spominjamo njegovih večkratnih mandatov starešine (1981 do 1987 in 1994 do 1998), ko mu je uspevalo omiliti članska nesoglasja in obuditi družabno družinsko življenje. Svoje lovsko udejstvovanje je razširil tudi kot član IO v Krmskem LGO (1986 do 1992) in v komisiji za pregled odstrela in izgub divjadi (2001 do 2004 in 2006 do 2010), kasneje je bil

tudi član IO LUO Notranjske (2005 do 2010). Ob taki aktivnosti niso izostala tudi lovska odlikovanja za dobro delo; od večkratnih družinskih priznanj do znaka LZS za lovske zasluge in redov III. in II. stopnje.

Predevsem je Franci vedno bil in ostal pošten ter vzoren lovec, dober mentor mladim generacijam, med njimi tudi sinu Evgenu in vnuku Gregu. Kot dober poznavalec lovišča in jelenjadi je v času jelenjega ruha pomagal prenekateremu lovskemu tovarišu do cenjene trofeje. Lahko si samo želimo, da bi bilo med nami še več takih vzornikov!

Dragi Franci, naj ti ob tvojem visokem življenjskem jubileju tudi na tem mestu iskreno čestitamo in zaželimo še veliko zdravih in aktivnih let v krogu tvoje družine ter še veliko lovskih užžitkov v prelepem lovišču LD Rakitna in v družbi njenih članov.

LD Rakitna – L. F.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

95-letnico

Janez Fluher, LD Kamnica

90-letnico

Janko Dunaj, LD Slovenj Gradec
Milan Fratnik, LD Planota
Anton Klančar, LD Cerknica

85-letnico

Alojz Fišinger, LD Slovenska Bistrica
Alojz Golčnik, LD Zagorje
Viljem Markežič, LD Istra, Gračišče
Alojzij Mertelj, LD Kranjska Gora
Adolf Peternej, LD Poljane
Vilibald Turk, LD Boris Kidrič
Peter Vrtič, LD Leskovec v Halozah
Ivan Zavadlav,
LD Trstelj, Kostanjevica

80-letnico

Alojzij Benedičič, LD Poljane
Anton Bogataj, LD Poljane
Anton Dajčman, LD Duplek
Peter Erjavce, LD Jelenk
Alojz Gartner, LD Stara Fužina
Anton Hajdarovič, LD Velike Lašče
Peter Ješelnik, LD Kočevje
Anton Jurič,
LD Sveta Marjeta niže Ptuj
Anton Kumer, LD Ivanjkovci
Jože Alojz Kvartič, LD Velenje
Dušan Ostojič, LD Dol pri Hrastrniku
Janez Pavec, LD Radeče
Jožef Petek, LD Pernica
Bogomil Raspet, LD Porezen
Peter Robar, LD Boštanj
Anton Sever,
LD Križevci pri Ljutomeru
Janez Smole, LD Logatec
Ivan Suhorepec, LD Črnomelj
Štefan Štern, LD Peca, Mežica
Anton Tič, LD Moravče
Stanislav Tisov, LD Padež

75-letnico

Igor Apath, LD Zemon
Alaman Avmedovski, LD Gorica
Vinko Bele, LD Škocjan
Stanislav Celhar, LD Pivka
Anton Ladislav Čelik, LD Porezen
Alojz Čermelj, LD Bukovje
Franc Čopi, LD Čezsoča
Alojz Furek, LD Jože Lacko, Ptuj
Janez Galič, LD Dobovec
Jožef Gregorič,
LD Struge na Dolenjskem
Adolf Hojnjak, LD Podgorje
Ivan Horvat, LD Bogojina
Vladimir Jenček, LD Tabor, Zagorje
Tomaž Kogej, LD Martin Krpan, Bloke
Peter Kosec, LD Vodice

Stanislav Kovačič, LD Dole pri Litiji
Willibald Krušnik, LD Domžale
Franc Lavrič,
LD Plešivica, Žužemberk
Ciril Leben, LD Bresnica, Podgorci
Anton Legat, LD Strunjan
Alojz Lukač, LD Rečica ob Savinji
Vincenc Maurer, LD Begunjsčica
Adolf Molek, LD Borovnica
Anton Rakovec, LD Selca
Milan Rankovič, LD Hrastrnik
Janez Sternad, LD Braslovče
Avguštin Tivadar, LD Radenci
Antonija Verhovnik,
LD Zeleni Vrh, Zuzenica
Ivan Vidmar, LD Prestranek

70-letnico

Franc Barbič, LD Krško
Janez Berčič, LD Jošt, Kranj
Peter Bijol, LD Zeleni Vrh, Zuzenica
Ivan Bogovič, LD Pernica
Viljem Brečko, LD Laško
Ivan Metod Brešan, LD Volče
Vid Cizerle, LD Krško
Ladislav Ferincek, LD Dobrepolje
Peter Horvat, LD Prosenjakovci
Albin Jasnič, LD Sabotin
Ivan Jereb, LD Porezen
Martin Jerina, LD Tabor, Sežana
Dušan Jervkovič, LD Suha krajina
Stanislav Kajič, LD Radeče
Stanislav Boris Kapelj,
LD Tabor, Zagorje
Franc Kuhar, LD Murska Sobota
Franc Kumer, LD Grmada, Celje
Peter Kuzma, LD Sinji Vrh
Boris Maraz, LD Gorica
Anton Mihelač, LD Jelovica, Ribno
Maksimilijan Mohorič, LD Krekoviče
Alojz Molk, LD Litija
Janez Murovec, LD Dole nad Idrjo
Tomislav Zvonko Obersnel,
LD Poljskava
Medard Plesnik, LD Solčava
Peter Podjed, LD Luče
Svetozar Ralič, LD Polšnik
Franc Repše, LD Krško
Ferdinand Skale, LD Handil, Dobje
Jože Smodej, LD Trdinov vrh
Anton Šeškar, LD Rakitna
Vlado Šmerc, LD Rečica pri Laškem
Marjan Stefančič, LD Grmada, Celje
Miroslav Štrajhar, LD Čemšenik
Slavčo Tošev, LD Gorica
Mirko Turner, LD Šmartno na Pohorju
Dušan Udovič, LD Rižana
Edoardo Velise, DSL F-JK – Doberdob
Franc Vodopivec, LD Čaven
Bogdan Volarič, LD Kobarič
Ludovik Zunko,
LD Gaj nad Mariborom

Vsem jubilentom iskrene čestitke!

* Po podatkih, ki so nam jih posredovali tajniki LD na članskih seznamih!

V škofjeloški Aleji odslej tudi kip dr. Jožeta Ranta

Pobudo o postavitvi doprsnega kipa prof. dr. **Jožetu Rantu** (1896–1972), zdravniku, »očetu« sodobnega slovenskega zobozdravstva, v škofjeloški Aleji zaslužnih Škofjeločanov sta dala Občini Škofja Loka Muzejsko društvo Škofja Loka in Inštitut za zgodovino medicine Medicinske fakultete v Ljubljani. Obeležje dr. J. Rantu so sredi letošnjega aprila v prisotnosti sina **Andreja Ranta** odkrili akad. kipar **Metod Frlic**, ki je izdelal kip, župan Občine Škofja Loka **Miha Ješe**, predsed-

Spomenu na priljubljenega in nad vse aktivnega lovca so se ob tej priložnosti poklonili lovci iz **LD Sorško polje**, **LD Križna gora** in **LD Škofja Loka**, kjer je bil dr. Jože Rant nekdanji tudi častni član. Bil pa je tudi planinec, telovadec, amaterski arheolog, numizmatik, gospodarstvenik, pa tudi dober družinski oče, kot je povedal sin Andrej (tudi lovec, stomatolog, numizmatik in pesnik). Kip so odkrili ob njegovi 120-letnici rojstva, prav na njegov rojstni dan, 15. aprila. Ob tej priložnosti so odprli tudi priložnostni razstavi o življenju in delu tega častitljivega moža; prvo v mali galeriji škofjeloške občine, v Sokolskem domu pa je bila pripravljena filatelistična (znanost in tehnika na znamkah).

Prof. dr. **Jože Rant** se je rodil v Godešiču pri Škofji Loki (od leta 1986 je tudi na njegovi rojstni hiši njegov lik, delo kiparja **Toneta Logondra**, ki mu je dr. Rant pomagal pri študiju). Osnovno (ljudsko) šolo je Jože Rant obiskoval najprej v Retečah, nadaljeval in končal pa v Deški šoli v Škofji Loki. Nato se je vpisal v gimnazijo v Kranju in jo kasneje nadaljeval ter dokončal v Novem mestu. Še kot dijak je bil mobiliziran v avstro-ogrski »kranjski lovski bataljon« in se v prvi svetovni vojni boril na soški fronti. Medicino je študiral v Gradcu in leta 1923 promoviral na Dunaju. Opravil

je še specializacijo iz stomatologije (čeljustne kirurgije). Leta 1941 se je pridružil OF in vodil odbor zdravnikov OF. Leta 1945 ga je vlada LRS imenovala za prvega profesorja stomatologije. V kasnejših prizadevanjih in z znanjem je ustvarili temelje za razvoj slovenske stomatologije. Bil je pobudnik in ustanovitelj stomatološke klinike in utemeljitelj stomatološkega študija v Ljubljani. Svoj prosti čas pa je aktivno namenjal lovstvu, športu in planinstvu. Bil je narodnjak, humana in naravovarstveno ozaveščena osebnost; bil je neizprosno borenec za ohranitev čistega in zdravega naravnega okolja.

Strokovno delo prof. dr. Jožeta Ranta je segalo tudi v slovensko lovstvo. Njegovo znanje in misli so se trajno ohranile tudi v našem glasilu. Jože je bil vseskozi zagovornik neokrnjene narave in navdušen lovec. Z veliko zavzetostjo in zanosom je kot zdravnik poudarjal, da je lov izjemno učinkovit za sproščanje človeka v naravi in tudi kot učinkovito zdravilo za krepitev splošnega zdravja in duha. Sam se je v lovske vrste vključil že leta 1919, ko ga je na lov prvič povabil njegov stanovski prijatelj dr. **Vladimir Guzelj**, katerega oče je imel že pred prvo svetovno vojno v zakupu lovišče v Mavčičah in Podrečah, predelu Sorškega polja. Jože si je še kot lovec »novinec«

poleg druge potrebne lovske opreme za nižinski lov takoj nabavil lovskega psa – nemškega dolgodlakega ptičarja, psico Soro. Poleg splošnega lovskega usposabljanja se je namreč še posebno poglobil v uporabnost lovskega psa – lovsko kinologijo. Zato ni nič presenetljivega, da je bil med pobudniki in ustanovitelji *Društva Ljubiteljev ptičarjev – DLP*. Kar petnajst let je bil predsednik te prve slovenske (jugoslovanske) pasemske organizacije. DLP ga je kasneje za zasluge v kinologiji odlikovalo z zlato plaketo DLP in častnim članstvom, KZS pa z najvišjim priznanjem, zlatim častnim znakom KZS. Ker je bil dr. Jože Rant s ptičarjem tudi odličen v praktičnem lovu in v delu s psi, je bil dobitnik posebno prestižnega zlatega znaka, »vodnik ptičarja«. V dvajsetih letih prejšnjega stoletja se je Jože Rant že kot usposobljen lovec vključil v delo slovenske lovske organizacije – *Slovensko lovsko društvo – SLD*. Na njegovo pobudo so leta 1928 ustanovili območno *Gorenjsko lovsko društvo* kot podružnico SLD v Kranju. Kot ustanovni član je bil za štiri leta izvoljen tudi za »odbornika« tega društva. Dolga leta je s pisanjem in objavami svojih člankov sodeloval z revijo *Lovec*. V njej je objavil več deset skrbno napisanih strokovnih člankov – razprav s področja ocenjevanja pasjega zobovja, o

nik tamkajšnjega muzejskega društva **Aleksander Iglčar** in predstojnica Inštituta za zgodovino medicinske fakultete prof. dr. **Zvonka Zupančič - Slavec**.

boleznih zobovja pri lovskih psih in divjadi, pisal pa je tudi o gojitvi divjadi, lovski kinologiji. Objavil je več svojih lovskih spominov in člankov o varstvu narave, varstvu divjadi. Po opisanem je radostno doživljal predvsem visokogorski lov na gamse in ruševce »škarjevce« na Zaplati nad Novo vasjo pri Preddvoru, v »okolšni« Hudičevega boršta. Tam so na jugozahodnem obrobju »Borštka« z njegovima dobrima lovskima, planinskima in smučarskima tovarišema, prijateljema, očetom

iskanje, zalezovanje, vabljenje in lov gozdnih jerebov. Izjemno je cenil lov na velikega divjega petelina, kar je bila med loškimi lovci verjetno sploh največja lovska, skoraj »obredna« strast in želja. In Jože je bil v tem lovu in pri »zasliševanju« velikega petelina zanesljivo med prvimi »petelinarji«.

Po drugi svetovni vojni se je prof. dr. Jože Rant tudi kot ustanovni član LD Sorško polje aktivno vključil v delo te LD in kasneje postal njen častni član.

ni pa z vodstvom Lovske zveze Slovenije. Dolga leta je bil predsednik NO Lovske zveze Slovenije. Za svoje delo in zasluge je bil odlikovan z najvišjimi lovskimi odličji. Kot lovec in velik ljubitelj narave je Jože Rant spoznaval in čutil krhkost in ranljivost naravnega ravnovesja in enako tudi nevarnost nekontroliranega industrijskega ter urbanega razmaha in onesnaževanja naravnega okolja, na kar je opozarjal vse svoje življenje. Zato še toliko bolj razumemo, zakaj je dr. Jože Rant tolikokrat ponovil znani rek: »Ne kar mora, to kar zmora, je človek storiti dolžan!«

France Ekar

povsem verjetno. Vpreteklosti je že naseljeval Ljubljansko barje, kar med drugim pričajo tudi številne najdbe bobrovih kosti z mostiščarskih naselbin. Na Ljubljanskem območju je zagotovo živel še v rimski dobi.

Petega aprila 2016 sta **Frane Svete**, član LD Rakitna, in **Marjan Zavodnik**, član Polharskega društva Krim, o pojavljanju bobra na Ljubljanskem barju obvestila **Prirodoslovni muzej Slovenije** (F. Sveteta je spodbudil tudi moj članek v marčevski številki revije *Lovec*: *Se bober vrača na Ljubljansko barje?*). Na terenskem ogledu 7. aprila 2016, ravno na mednarodni dan bobra, je Svete na desni brežini Ljubljanice med Podpečjo in Lipami pokazal dve vrbi, ki se ju je očitno lotil bober. Prvič je še povsem sveže poškodbe opazil že konec decembra 2015. Zajetni vrbi rasteta približno 2 km dolvodno od mostu v Podpeči. Starešina LD Rakitna **Marjan Šivic** je potrdil, da so v januarju 2016 lovci opazili nekaj obglodanih dreves na odseku reke v bližini Lip. Po navedbi F. Sveteta naj bi letos februarja domačin celo videl bobra v Lovrenčevem grabnu pri Podpeči.

Na terenskem ogledu 17. aprila

Vse foto: F. Ekar

Kip prof. dr. Jožetu Rantu so odkrili (od leve): kipar Metod Frlic, prof. dr. Zvonka Zupančič - Slavec, škofjeloški župan Miha Ješe in Andrej Rant.

Spominskemu obeležju nekdanjemu častnemu članu njihovih LD so se poklonili tudi lovci treh LD in predstavniki LZS.

in sinom, Francema Dolencema, na Zaplati (v letih 1926 do 1932) postavili znamenito lovsko kočo, zgrajeno iz macesnovega lesa in v kar najbolj razpoznavnem tedanjem slovenskem gorenjsko-lovskem arhitekturnem slogu. Na enak, osebno svojstven način je Jože podoživljal tudi lov na »alpske« jelene v slikovitih in tradicionalnih lovskih gorskih strminah doline Kokre. V pozni jeseni je bila še posebna Jožetova strast

Na njegov predlog so del lovišča namenili kot t. i. rezervat za srnjad in malo divjad. Ta ukrep se je odrazil s povečano številčnostjo srnjadi, poljskega zajca in jerebice na Sorškem polju. Rezultat je presegel pričakovanja. Prav tako je bil Jože ustanovni in častni član tudi v LD Škofja Loka in LD Križna gora. V predvojnem času je bil neprestano povezan s Slovenskim lovskim društvom, v obdobju po drugi svetovni voj-

Bober je že na Ljubljanskem barju!

Še do pred nedavnim smo Sugibali, kdaj se bo oziroma če se je bober že pojavil na Ljubljanskem barju. To je bilo glede na njegovo širjenje navzgor po Krki in nedavno tudi po Savi ter glede na nekatera nepreverjena pričevanja o njegovem pojavljanju na tem območju

Foto: M. Jemeljc Kodrič

Obglodani vrbi ob Ljubljanici med Podpečjo in Lipami

la 2016 sem opazila obglodano vrbovje na levi brežini, nasproti omenjenega nahajališča. 3. maja 2016 pa na levi, 1,7 km dolvodno. Na ogledu približno 9,5 km dolgega rečnega odseka med Vrhniko in Podpečjo 21. aprila 2016 ni bilo opaziti večjih obglodanih dreves. Ker se v tem času bober hrani z zelenimi deli rastlin, je težje spremljati njegovo pojavljanje. Počakati bo treba na jesen in zimo, ko bodo sledovi njegove dejavnosti zopet bolj očitni. Prav gotovo bo zanimivo spremljati, kje na Barju se bo ustalil; tod Ljubljanska s pritoki bobrom nudi dokaj ustrezne prehranske vire, umirjen rečni tok, primerne brežine, v katere si lahko izkopljejo brloge, obenem pa je to tudi območje z varstveno namembnostjo (Krajinski park Ljubljansko barje).

Prirodoslovni muzej Slovenije se ponovno zahvaljuje članom omenjenih lovskih družin za posredovana obvestila o bobrovi prisotnosti na določenem območju in se priporoča za nadaljnje sodelovanje.

Mojca Jernejc Kodrič
Prirodoslovni muzej Slovenije

Tudi letos čistilna akcija

April je vsaj za večino LD najbolj pester zaradi delovnih aktivnosti, ki se dogajajo v tem

katere čistilne akcije, ki jih imamo v aprilu, sploh nepotrebne.

Tako smo se 9. 4. 2016 lovci naše LD začeli zbirati za skupno akcijo z občani že ob 8. uri pred Gostiščem Markač v Vuhredu. Čeprav nam vreme ni bilo preveč naklonjeno, saj je začelo rahlo deževati, se nas je zbralo okrog petdeset. Pogrešali smo številčnejšo udeležbo predstavnikov drugih lokalnih oblasti, predvsem ribičev, ki upravljajo s potokom Vuhreščica.

Dobili smo PVC-vreče in zaščitne rokavice, pa tudi za malico je bilo poskrbljeno.

Razdelili smo se po revirjih, v katerih so bili vsi lovci, ki so zadolženi za ta del območja. Nama z nečakom Petrom je bil dodeljen del revirja Sv. Anton na Pohorju in bila sva kar presenečena nad bero odpadkov, kaj vse ljudje odmetavajo v naravo. Med drugim sva odstranila dotrajan štedilnik na trda goriva, kotel za žganjekuho in sprednjo traktorsko gumo s platiščem vred.

Ko smo se s preostalimi člani sešli na mestih, ki so bila določena za odložitev nabranih odpadkov, je bilo tudi tam videti vse mogoče, kar ne sodi v naravo. Največ je bilo pločevink od piva in drugih PVC-odpadkov. Naleteli smo celo na divje odlagališče, pravo depozitno, ki pa je zaradi premajhnega števila članov nismo mogli povsem odstraniti.

kako prilegla ob nič kaj prijaznem vremenu.

Bogdan Kovač

domu na Zg. Bistrici. Tam smo očistili okolico doma in strelišča. Od 65 članov se je akcije udeležilo

Foto: A. Gostenčnik

Udeleženci aprilske čistilne akcije pri lovskem domu LD Slovenska Bistrica

Čistilna akcija LD Slovenska Bistrica

V sklopu čistilne akcije *Očistimo Slovenijo*, ki jo je spomladi predlagala občina in so se zanjo dogovorili na sestanku na občini, ki se ga je udeležil tudi naš predsednik **Alojz Gostenčnik**, smo se lovci **LD Slovenska Bistrica** organizirali in določili, v kolikšnem obsegu se bomo udeležili akcije. Odločeno je bilo, da bomo na vsem območju našega lovišča, ki obsega 4.200 hektarjev, očistili onesnažene predele lovišča. Ker je lovišče razdeljeno na devet revirjev in so zanje zadolženi vodje, smo se dogovorili, da bodo vanje razporejeni člani in vodja očistili vsak svoj revir.

V soboto, 2. aprila, smo se lovci zbrali pred lovskim domom na Zgornji Bistrici in začeli čistiti lovske poti, stečine, okolico krmišč in lovske naprave.

Ker pa vsi člani družine niso razporejeni po revirjih (to so starejši in člani upravnega odbora), je bila zanje akcija pri lovskem

24 lovcev. Skupaj smo nabrali trideset vreč smeti in odpadkov, ki ne sodijo v naravno okolje. Največ je bilo pločevink in plastenk od pijač, ki jih brezvestni sprehajalci in drugi mečejo/puščajo po gozdovih in ob poteh. Naleteli smo tudi na zapuščeno vozilo neznanega lastnika. Ker je na nedostopnem mestu, bodo o tem obveščene pristojne službe, da ga bodo odstranile iz narave.

Branko Ačko

Bodo v Pesniški dolini izginile tudi poslednje oaze?

V Pesniški dolini lovci že dalj časa bijejo plat zvona zaradi naglega zmanjševanja številčnosti poljske divjadi. Poglavitni razlog je drastično uničevanje življenjskega okolja za fazane, zajce in poljske jerebice, saj vsako pomlad na veliko sekajo grmišča, vetrobranske pasove in čistijo obrežja melioracijskih jarkov ter potokov. Tako divjad izgublja kritje in mož-

Foto: B. Kovač

Del članov LD Orlica - Vuhred na čistilni akciji v revirju Planina

mesecu. Med njimi tudi naša **LD Orlica - Vuhred** ni izjema. Kot po navadi smo začeli s čistilno akcijo, pripravili bazensko lovsko razstavo, sledil je občni zbor in nazadnje še obvezen preskus puškisanic pred novo sezono lova na parkljasto divjad.

Če bi se ljudje bolj zavedali pomena Avsenikove pesmi *Slovenija, od kod lepote tvoje*, bi bile marsi-

Pri vsem tem je žalostno, da so inšpekcijske službe ob vsem, hote ali nehote, kot pravijo, »nemočne«. Čeprav je bila prav LZS pobudnica prvih čistilnih akcij *Očistimo Slovenijo*, si zasluge za to zdaj pripisujejo vse druge ustanove in društva.

Po zaključku je na Osrednikovi domačiji sledila še pogostitev vseh članov našega revirja, ki se je še

Foto: M. Toš

Izginjajo še zadnje oaze za poljsko divjad v Pesniški dolini. (Foto: Marjan Toš)

nosti za preživetje, je pa tudi lažji plen številnim plenilcem, kot so lisice, kune in ujede. V lovskih družinah se prizadevajo, da bi vsaj nekaj naravnih remiz rešili pred uničenjem in tako poljski divjadi omogočili trajen obstoj. Najslabše kaže jerebici, ki je bila včasih velik in pomemben naravni zaveznik slovenskega kmeta. Pred leti začetni poskus njene ponovne populacijske obnove se ni izkazal, saj so se njene življenjske razmere le še slabšale. Jerebičje kite so zato zelo skromne in redke, ponekod pa jih sploh ni več.

Naj zgoj spomnimo, da so se razmere in načini kmetovanja v zadnjih desetletjih bistveno spremenili in nastale so velike monokulturne površine koruze in pred leti tudi sladkorne pese. To za poljsko divjad ni bilo dobro, saj so se tudi travniške površine občutno spremenile in so ostale brez vmesnih živic, grmišč in manjših nižinskih gozdnih sestojev. K sreči je v zadnjih letih vse več pšenice in drugih žit, kar prija poljski divjadi, ki je še vedno zelo ogrožena tudi zaradi pretirane uporabe kemičnih zaščitnih sredstev v kmetijstvu. Lovci upajo, da bodo vsaj del Pesniške doline ohranili za poljsko divjad, ki je nekoč krasila polja in travnike. A kot je pokazala letošnja pomlad, ko so znova na veliko sekali, kurili in čistili, pretiranega zadovoljstva ne more biti. Skrajni čas je, da se tega vprašanj lotijo v navezi z Zavodom za varstvo narave ter okoljskim ministrstvom. Dobrodošel bi bil vsaj začetni projekt, v katerega bi se vključilo več LD. Če ne zaradi drugega, vsaj za pokušino in dokaz, da LD želijo za malo divjad dejansko nekaj narediti tudi v praksi.

M. Toš

V kraški vdorni jami našel še živega jelena

Gozd je poleg svoje okoljske in socialne vloge tudi pomemben narodno-gospodarski element. V tem pogledu z njim gospodarimo tako, da trajno daje največje mogoče tržne, okoljske in socialne vrednote. Da bi lastnik dobro, to je strokovno pravilno in ekonomsko učinkovito gospodaril s svojim gozdom, mora imeti oziroma mora sproti pridobivati prave informacije glede stanja v svojem gozdu.

Tako se je lastnik gozda **Pavel Češarek** kot dober gospodar lani oktobra zjutraj odpravil pregledovat svoj gozd na območju, ime-

novanem Za Čelmi pod Veliko goro (Kočevsko). Najprej je bila njegova pozornost usmerjena na ugotavljanje morebitnih sprememb zdravstvenega stanja tamkaj rastočega gozdnega sestoja, zlasti še zaradi žleda polomljenih dreves in morebitnega napada bolezni in škodljivcev. Omenjene ugotovitve po že ustaljeni praksi lastniki gozdov po navadi sporočajo revirnemu gozdarju.

Pavel ob pregledu ni našel nič posebnega. Med sproščeno hojo po ničkolikokrat prehojeni vlaki so mu misli ušle na neredke kraške pojave v tamkajšnjih gozdovih. »Imam še ravno toliko časa, da se malce ustavim pri Srnjakovi jami,« si je rekel. In kmalu je v stal pred vhomod vdornice, slabe tri metre premera, ki je pregrajena še z ukleščeno večjo skalo. Pogled vanjo se ustavi pet metrov nižje,

Foto: D. Lavrič

Srnjakova jama je tik ob gozdni vlaki. Vhod v pet metrov globoko kraško jamo (vdornico) je v premeru širok tri metre in pregrajen z ukleščeno večjo skalo. Ob njej rastoča bukev je reševalni ekipi nudila dobro oporo za namestitve škripca z jeklenico vitla med dvigovanjem jelena iz naravne pasti.

Foto: P. Petek

Zelo shušjan jelen je nemočno zrl proti izhodu jame; kot bi vedel, da mu lovci skupaj s skrbnim lastnikom gozda želijo pomagati na prostost.

na zravnanem kamnitem dnu, ki naj bi bil (po pripovedi jamarjev) z majhnim prehodom povezan z veliko večjo jamo, imenovano Čampovo jamo, katere vhod je 150 m nižje.

Sprva je zrl le v megleno temo, nato se je dno jame malo osvetlilo. »Vse je še vedno tako, kot že ničkolikokrat,« je menil in stopil nazaj na vlako. A v tistem trenutku se mu je zazdelo: »Ali se ni v jami nekaj zganilo?« In s korakom ali dvema se je vrnil k jamskemu vходу. V megleni temi dna jame sta se najprej zasvetila dva paroška jelenovega rogovja. Ko pa se je Pavlu oko nekoliko prilagodilo stopnji osvetlitve notranjosti jame, se je spogledal z nemočnim in skoraj prosečim pogledom v jamo ujetega in očitno sestradanega srednje starega jelena osmeraka.

V hipu je hitel kovati načrt, kako pomagati jelenu, da bi prišel

iz jame brez dodatnega strahu in trpljenja. Menil je, da mu bosta lahko zet in zetov brat pomagala spraviti ubogo žival iz naravne pasti na prostost. »Če to povem drugim lovcem, ga bodo gotovo ustrelili!« je bil prepričan; značilno za nelovce.

Tako doma o najdbi ni hotel preveč podrobno razlagati, pač pa je le zbral nekaj pripomočkov in že je hitel skupaj s pomočniki k ujetemu jelenu. Razburjenje in veliko pričakovanje za uspeh reševanja jelena iz naravne pasti se je razblinilo že takoj pred prvim poskusom, saj bi bilo po oceni navzočega **Petra Petka**, sicer tudi gospodarja tamkajšnje LD Dolenja vas, tako reševanje ne-

Foto: D. Lavrič

Reševalna ekipa, ki je jelenu vrnila svobodo (z leve): Tomaž Petek, Peter Petek, Pavel Češarek in Dušan Lavrič.

Reševanje jelena iz kraške vdornice je bilo sicer skrbno načrtovano, vendar bi se kljub dobremu poznavanju divjadi in izkušnjam sodelujočih reševalna akcija lahko končala tudi drugače. V takšnih primerih reševanja nikoli ni odveč skrajna mera previdnosti; vedno je nujno treba zakriti pogled živali s primerno krpo, saj je ogrožena divjad, ki vidi dogajanje okrog sebe, sposobna z nenadnimi in nepredvidljivimi ter sunkovitimi gibi preseči tudi naša najskrbnejša predvidevanja.

odgovorno in zelo nevarno. Zato je sam prevzel vodenje reševalne akcije z zagotovitvijo, da bo cilj akcije še vedno rešiti jelena iz jame z namenom, da ga bi potem spustili na prostost.

Naslednjega dne se je zbrala reševalna ekipa: **Pavel Češarek**, najditelj jelena, **Dušan Lavrič**, tajnik in lovski čuvaj LD Dolenja vas, **Peter Petek**, gospodar LD Dolenja vas, in njegov brat **Tomaž Petek**. Zgodaj popoldne so se z vso potrebno tehnično opremo za tovrstna reševanja odpravili na reševalno akcijo k jami.

Reševanje je bilo skrbno načrtovano, vendar kljub poznavanju divjadi, nekateri so imeli tudi izkušnje, ni potekalo vse tako, kot bi si želeli. Priprave pred začetkom reševanja so se sicer začele brez zapletov, kar pa ne pomeni tudi, da je bilo nameščanje platnene vrvi okrog prsnega jelenovega koša tako lahko, kot je bilo predvideno. Res je, da je jelen pri namestitvi prsne objemke presenetljivo potrpežljivo in primerno »sodeloval«. Težave so se namreč pojavile takoj, ko je jelen ob dvigovanju izgubil stik s tlemi, še bolj pa, ko so ga iz jame dvignili že tako visoko, da je lahko videl svetlo prostrano naravno okolje. Takrat je začel sunkovito »veslati« z nogami in ohlapno zategnjena platnena vrv mu je zdrsnila prek pleč, vratu in glave. Zato se je ponovno znašel v jami, na mestu, kjer je pristal prvič že pred najmanj desetimi dnevi.

In ves postopek je bilo treba ponoviti. Vse je znova potekalo povsem po enakem vrstnem redu, le platneno vrv prek vihra so reševalci nekoliko bolj zategnili. Po dobri uri ponovitvene akcije je ob budnem nadzorom vseh sodelujočih, še posebno najditelja Pavla, nesrečnemu jelenu le uspelo stopiti na trdna tla vlake ob jami. Še vedno povezan s platnenimi vrvmi se je večkrat zagnal od jame kakšnih deset metrov stran in se poskušal otresti objema. Za trenutek je celo onemogel in padel. Vse je potekalo zelo hitro in brez premišljevanja. Z nožem je bilo treba le še hitro prerezati platnene vrvi, ki so se jelenu zajedale v prsni koš.

Potem je nekajkrat globoko vdihnil in ob spoznanju, da je ponovno na prostosti, stekel nekaj korakov v stran, se ustavil in vrnil hvaležen pogled svojim rešiteljem. Ti trenutki so bili prežeti s posebnimi občutki; bili so tako globoki in ganljivi, da jim jih ni uspelo ujeti v objektiv fotoaparata, preden se je izgubil v okolju. So pa »srečnega« jelena nato (po pripovedi lovcev) vsaj enkrat videli na skupnem lovu.

Foto: D. Kunčnik

Strojno poravnavanje pašne površine z bagrom

Foto: D. Kunčnik

Lovci LD Remšnik med kratkim počitkom med spravilom lesa

Zgodba je le še dokaz več, da lovci ne le ubijamo, kar nam očita večina nelovcev, pač pa radi tudi rešujemo živali iz naravnih pasti. Zapisano potrjuje misel našega znanega lovca in nekdanjega dolgoletnega urednika revije Lovec **Franceta Cvenkla**, ki je v eni od zgodb v svoji knjigi ZK *Iz moje lovske torbe* zapisal, da je »tragika lova v tem, da lovci ubijamo, kar hkrati tudi ljubimo ...«

Po pripovedi udeležencev reševalne akcije zapisal – **Štefan Vesel**.

Še ena pašna površina več

Lovci LD Remšnik so v dogovoru in s sodelovanjem z vodjem Odseka za gozdne živali in lovstvo pri Zavodu za gozdove Slovenije, OE Slovenj Gradec, **Zdravkom Miklaščem** z biomedicinskimi deli v lovnem revirju Radelca uredili pašno površino, velikosti 0,37 ha.

Za posek dreves in njihovo spravilo, strojno in ročno poravnavo zemljišča, sejanje trave in ovsa so z mehanizacijo v lasti lovcev opravili 40 strojnih bagrskih ur in 30 strojnih traktorskih ur ter 362 opravljenih ur ročnega dela lovcev.

Mag. Jože Marhl

Po sedemdesetih letih spet na Frati

Skoraj neverjetno je slišati, pa je vendar res. **Zveza lovskih družin Novo mesto** je 28. 11. lani, ob 65-letnici svojega tradicionalnega lova *Frata* povabila lovce iz vseh krajev Slovenije in tudi iz zamejstva (Furlanije-Julijske krajine, člani Kluba prijateljev lova – Celovec), lovce iz republik nekdanje države ter vse politične predstavnike dolenjskih občin.

Med gosti je bil tudi **Franc Gracun** (rodil se je leta 1927 v Lučah), ki ga je na naš vzorni lov povabil lovski tovariš **Ernest Mežan**.

Gost Franc je v manjši skupini lovcev začel pripovedovati svojo zgodbo, povezano s Trato, ki se ji je zaradi njegovega zanimivega pričevanja pridružilo vse več in več poslušalcev. Tudi prisotni novinarji in snemalec so si zabeležili in posneli njegovo zanimivo zgodbo. Tako nekako je pripovedoval:

»Na Dolenjskem sem partizanal od avgusta 1944 pa do osvoboditve, maja 1945. Bil sem kurir I. inženirske brigade za dolenjsko vojno območje, prav tu, na Frati pa sem pogostokrat zbral dobre informacije o premikih sovražnih enot v Žužemberku, Dolenjskih Toplicah, Podturnu, Semiču, Starem Logu in Črnomlju, kjer je bilo moje osnovno območje delovanja. Dobro se spominim, kako so nam naši komisarji brali novice in ukaze glavnega štaba. Med drugim smo dobili tudi navodila, kdaj in kaj od divjadi lahko lovimo za prehrano enot, da ne bi ogrozili številčnega stanja divjadi v gozdovih, ter tudi načrte, kako bo urejeno lovstvo po vojni.

To je bil, v tedanji okupirani Evropi, menda celo edinstven primer nastajanja lovskega zakona, namreč še med vojno, ki je bil napisan prav na Frati, kjer se nahajamo. Spominjam se tudi, ko so bombardirali Frato; pa sem imel srečo, da me ni bilo takrat tu. Imena na spomeniku, za katerega skrbite lovci, pričajo o hudih časih, ki smo jih takrat preživljali.

Manj sreče sem imel januarja 1945 v boju z belogardisti v okolici Dvora, ko sem bil ranjen v roko.

Na dan osvoboditve, 9. maja, smo pod poveljstvom komandanta **Vlada Vučnika** vkorakali v Ljubljano. Ponosno sem nosil prapor naše I. inženirske brigade.

Po osvoboditvi domovine, ki sem jo tako težko dočakal, sem zdaj spet prvič v teh vaših krajih. Saj ne vem, kako bi rekel o občut-

Foto: D. Gros

Franc Gracun iz Podvede v Lučah (član LD Luče) je na lovu ZLD Novo mesto na Trati (2015) lovцем živo opisal dogodke iz svoje partizanščine v teh krajih.

kih o naših krajih, v katerih in za katere smo se borili, kajti veliko mojih soborcev je dalo življenja za to svobodo, ki jo danes uživamo. Čuvajte skrbno, kar smo priborili!

Zahvaljujem se vam za to povabilo in pozornost, ki ste mi jo izkazali. Tudi 240 zbranih lovcev na tej vaši Frati ne vidimo vsakič, pa tudi take dobre organizacije lova ne. Verjemite mi, da sem presrečen, da sem danes spet tukaj. Tudi današnji uspeh lova je tako lep, da sem kar ponosen in vesel, da smo že partizani znali varovati divjad, ki živi v tej naši čudoviti naravi.«

S to pripovedjo se nam je zahvalil še vedno čil in ponosen partizan ter lovec Franci, ki ga vežejo spomini na naše kraje. Zahvalili smo se mu za pohvale in njegovo doživeto pripoved tudi mi, organizatorji lova. Vsekakor smo bili bogatejši za še eno pričevanje žive legende tudi partizanske Frate. Zaželeli smo mu še veliko lovskih pohodov in zagotovili, da bo pri nas vedno dobrodošel in spoštovan gost. Nazdravili smo mu s kupico cvička, našim dolenskim posebnostem, na katerega smo tudi ponosni.

Stane Gabrijel

Veleslalom za pokal velikega petelina

V glasilu Lovec, 1/2016, na strani 53, je LD Porezen - Cerčno obvestila bralce Lovca, da bo 13. 2. 2016 organizirala smučarsko veleslalomsko tekmovanje za pokal velikega petelina, namenjeno članom vseh lovskih društev, članic LZS. Zaradi številnih ovir na smučišču in slabega vremena pa smo morali tekmovanje prestaviti na 12. 3. 2016.

Pred približno štirimi desetletji, ko so začeli graditi smučarski center na Črnem vrhu nad Cerknim, smo bili vsi lovci dokaj nejevoljni, misleč, da bomo s tem izgubili del najbogatejšega lovišča; vendar je bila naša bojazen odveč. Priznati moramo, da je v našem lovišču, kjer živi pretežno velika divjad, prav omenjeni predel lovišča najbogatejši, za pravega lovca celo sanjsko lovišče na območju Porezna (1632 m) in Črnega vrha (1287 m) nad Cerknim. Omembe vredno je tudi, da je na območju Porezna in Črnega vrha v naši LD ostalo še največ rastišč velikega divjega petelina in tudi ruševca. Dokler je bil še dovoljen lov na-

Organizacijski odbor smučarskega tekmovanja za pokal velikega petelina LD Porezen - Cerčno v družbi s tekmovalci

nju, smo lovci imeli vsa rastišča preštetna in zabeležena, zdaj pa tega ni več. Le malo je še lovcev, ki radi odhajajo poslušat petje obeh petelinov. Starejšim lovcem je to še nekako v krvi in še vedno redno hodijo poslušat petje petelinov, saj se spominjajo nekdanjega »sanjskega«, nepozabnega lova na velikega petelina v zgodnjih jutranjih urah. Prav tu sem leta 1968 uplenil velikega divjega petelina, ki me lepo nagačen in vzdrževan na steni moje lovske sobe spominja na tiste lepe dni.

Mnogo let smo lovci naše LD »spali«, kot bi ne vedeli, da imamo v lovišču prvovrstno smučišče in da bi se lahko tudi na smučeh (brez puške) pomerili v smučarskih vrlinah. Spanje je prekinilo sedanje vodstvo naše LD s starejšino **Simonom Rudolfom**, gospodarjem **Antonom Tavčarjem**, blagajnikom **Vinkom Mazejem** in tajnikom **Branetom Ferčakom**, ki se je odločilo, da bo organiziralo tekmovanje v veleslalomu za pokal velikega petelina.

Na 9. redni seji IO LD Porezen - Cerčno, ki je bila 27. 11. lani, smo izvolili komisijo za izvedbo lovskega smučarskega (veleslalomskega) tekmovanja za pokal velikega petelina: **Vinko Verčič** (predsednik) in člani **Gvido Raspet**, **Simon Rudolf**, **Vinko Mazej**, **Anton Tavčer** in tajnik **Branko Ferčak**. Z vso resnostjo so se lotili priprav in odlično ter organizirano uresničili idejo do rezultatov, navedenih v nadaljevanju.

Po objavi v Lovcu so začele prihajati prijave za tekmovanje iz vseh LD LZS. Zbrali smo kar 68 prijav, vendar pa se je tekmovanja udeležilo le 62 tekmovalcev.

Rezultati tekmovanja v veleslalomu za POKAL VELIKEGA PETELINA (posamezno – po starostnih kategorijah)

Trenutki razglasitve rezultatov najboljših tekmovalcev in tekmovalk lovskega veleslalom LD Porezen - Cerčno

STARI PETELINI (60 do 70 let):

1. Brano Gorza (LD Bistra)
2. Franc Rabič (LD Dovje)
3. Drago Zadnikar (LD Tržič)

MODROSTNI PETELINI (50 do 60 let)

1. Robert Kralj (LD Tržič)
2. Jakob Matijevc (LD Luče)
3. Robert Perič (LD Padež – NM)

STAREJŠI PETELINI (40 do 50 let)

1. Boštjan Gorza (LD Tržič)
2. Peter Boškin (LD Jelenk)
3. Gregor Mertelj (LD Dovje)

SREDNJE STARI PETELINI (30 do 40 let)

1. Aleš Gorza (LD Bistra)
2. Rok Ravbar (LD Šentrupert)
3. Anže Pintar (LD Stahovica)

MLADI PETELINI (do 30 let)

1. Rok Meglič (LD Tržič)

LOVKE

1. Maja Meglič Klemenčič (LD Tržič)
2. Tanja Delalut (LD Bistra)
3. Nada Tišler (LD Stahovica)

V vseh starostnih skupinah tekmovalcev in med lovkami so prvi

trije prejeli pokale in medalje, nato pa so med seboj žrebali za največjo nagrado – dovolilnico za uplenitev trofejnega gamsa. Razveseljivo je bilo, da je bila za to nagrado izžrebana lovka **Maja Meglič Klemenčič** (LD Tržič).

Tudi pri lovskem smučarskem tekmovanju se krepko pozna, da mladi ne vstopajo več tako radi v lovske vrste, saj se je v kategorijo mladi petelini – do 30 let – prijavil samo en tekmovalec. Ni znano, kako gledajo zdajšnji mladi na lovstvo in kaj jih najbolj odvrača. Denar za članarino zagotovo ni težava, saj smo pred okroglo štiridesetimi leti morali plačati poleg članarine tudi pristopnino

(kar zdaj ni več sprejemljivo), vsaka LD pa je imela določeno tudi največje število lovcev glede na lovno površino. Pri zdajšnji izobrazbi mladih tudi opravljanje lovskega izpita ne bi smelo biti problematično. Velika zahteva za pripravnika pa je, da mora v prvem letu opraviti veliko delovnih ur v lovišču. Toda tega se mlad in zdrav človek ne bi smel bati, saj dela potekajo v naravi, na čistem zraku (in ne v zaprtim prostoru, za računalnikom).

Izročitev tolažilnih nagrad, medalj, pokalov in izročitev dovolilnic za uplenitev trofejnega gamsa je potekala pred hotelom, zgrajenim v gorskem slogu ob smučarskem centru na Črnem Vrhu; podelili so jih člani komisije LD Porezen - Cerčno. V hotelu smo vse udeležence postregli z obilnim kosilom (pasulj s klobaso), pa tudi vsi prejeti pokali so bili polni čistega vina iz Goriških brd in Vipave. Med udeleženci se je razvila prijateljska razprava o poteku tega tekmovanja in lovstvu. Želja vseh je bila, da bi se naslednje leto spet srečali na istem smučišču in v hotelu s še večjim številom udeležencev.

Anton Raspet

V sredo, 13. 1. 2016, je iz vrst LD Vodice za vedno in povsem nepričakovano odšel naš starešina **Edvard Dušan Bohinc** (roj. 19. 9. 1946).

Vse svoje življenje je preživel v Skaručni; otroška leta kot srednji izmed treh otrok na manjši kmetiji, preostala pa v lastnem domu, ki si ga je z ženo Anico in tremi hčerkami postavil ob domačiji. Izučil se je za električarja in se po končanem vajeniškem obdobju zaposlil najprej v Elektrarni Tacen, kasneje pa se je vključil v delo pri Elektro – Ljubljana najprej kot monter in kasneje kot vodja nadzornišтва Črnuče.

Neizmerna ljubezen do živali, povezanost z naravo, življenje na vasi in morda tudi dejstvo, da le streljaj od njegovega doma stoji lesena kočica Pri Pleničarju, kjer so imeli leta 1954 člani LD Vodice ustanovni sestanek, so ga privedli k njegovi največji skuhnji, predanosti lovstvu in varstvu divjadi.

Od daljnega leta 1970, ko je postal član naše LD v Vodica, je s svojim vztrajnim in vzornim delom ter zagnanostjo v raznih organih naše družine opravljal skoraj vse mogoče funkcije in bil imenovan v članstvo raznih komisij, opravljal pa je tudi druge pomembne naloge.

Opravljal je funkcijo pooblaščenega lovskega čuvaja (od 1979), lovovodje, revirnega vodje, preglednika divjačine (od 1979 do smrti), bil je član upravne odbora od leta 1978, član komisije za ocenjevanje trofej (od 1983), član komisije za odlikovanja, uspešen mentor lovcev pripravnikov in od leta 1984 naprej na najvišji funkciji starešine LD Vodice. Ravno pri opravljanju te funkcije je na enem od naših sestankov nenadoma končal svojo življenjsko pot. Edi je bil dejaven tudi v okviru območne ZLD Ljubljana: najprej kot član nekaterih komisij, kasneje pa kot predsednik njene komisije za kinologijo in hkrati tudi kot član UO ZLD Ljubljana.

Njegovo delo in uspehi niso bili

neopazni niti v krogu LD, ZLD niti organov LZS, saj je bil odlikovan z znakom LZS za lovske zasluge, redoma III. in II. stopnje, srebrnim in zlatim znakom KZS za kinološke zasluge. LD Vodice ga je za svoje požrtvovalno delo odlikovala z več družinskimi priznanji in nazivom častni član LD Vodice, ki ga lovska družina podeljuje redko in samo tistim, ki so dejansko z delom prispevali k uspehom in razvoju LD ter pri razvoju lovstva v širšem pomenu.

Lovstvo, ki se mu je Edo z vso dušo in srcem popolnoma predajal več kot dve tretjini svojega življenja, je bilo zanj izziv, vir življenjske energije, jedro njegovega delovanja, ki mu je dajalo iztočnice pri iskanju novih ciljev, katerih uresničevanje mu je prinašalo tudi duševni mir in zadoščenje. Edo svojih ciljev ni snoval na trofejah ali na številu uplenjene divjadi, ampak se je v glavnem posvečal spremljanju dogajanja v naravi z željo po zagotavljanju harmoničnega ravnovesja med človekom in divjadjo. Edo je imel na pretek izjemnih lastnosti, zato se je lahko uspešno zoperstavil idejam zdajšnjega turbokapitalizma; imel je toliko izjemnih lastnosti, da so mu zagotavljale dolgoletni mandat starešine in mu bo vsaj v naših vrstah zagotovljen tudi lep spomin. Edo je znal biti v vsaki družbi enak med enakimi. Bil je prepričevalen, a vendar ne vsiljiv. Pogledati je znal tudi naprej. Težave je znal reševati preudarno, strpno, prijateljsko, brez povzdignjenega glasu. V spominu nam bo ostal predvsem zaradi njegove ljubezni do lovstva, predanosti lovstvu in neizčrpane delovne energije. Za lovstvo je živel in lahko rečemo, da je za lovstvo tudi umrl.

Velikokrat nam je omenjal svoje vnučke Nežo, Anžeta in Jana, ki ga bodo zelo pogrešali. Tudi njegova psička Gaja. Bila sta nerazdružljiva pri iskanju po krvni sledi. Da, tak in še boljši je bil naš Edo.

Dragi Edo, želimo si, da bi ti bilo v večnih loviščih dodeljeno najboljšo stojišče. Hvala vsem, ki ste pospremili našega cenjenega tovariša na njegovi zadnji poti.

LD Vodice – M. V.

Pokazali svoje podedovane naravne lovske zasnove

V organizaciji Zveze lovskih kinologov Pomurja je zjutraj 23. 4. 2016 izpred lovskega doma LD Ljutomer sedem

je dosegla 75 točk, žimavka **Ajša vom GSHT** z vodnikom **Aljošem Šobo** je zbrala 69 točk, **Keti od Berjanskih vratnic** z **Antonom Šuvakom** 61 točk in **Asta vom GSHT** z vodnikom **Štefanom Hohegerjem** 55 točk (vendar ji ni uspelo priti tudi na sled poljskega zajca). Med nemškimi kratkodlakimi ptičarji

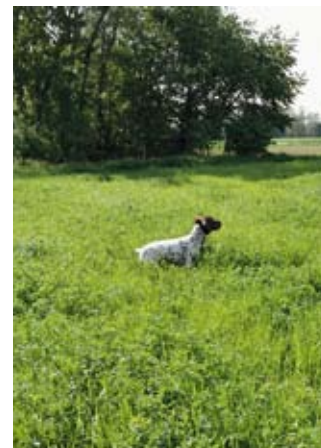
Foto: I. Trček

Vodniki ptičarjev, ki so na PZP pripeljali svoje pse, v pogovoru s sodnikoma in vodjem prireditve.

mladih psov ptičarjev pokazalo sodnikoma svoje podedovane naravne lovske zasnove. Tega dne se je pomladanske vzrejne preizkušnje (PZP) v lovišču Lovske družine Ljutomer udeležilo sedem vodnikov nemških ptičarjev, in sicer štiri z nemškimi žimavci in trije z nemškimi kratkodlakarji. Območje za lovske preizkušnje je bilo zelo primerno, trava in kulture so bile dovolj visoke, številčnost naravne male divjadi primerna, ugodno pa so bile tudi vremenske razmere: sončno jutro z dovolj vlage.

Pred lovskim domom LD Ljutomer je prireditve začel predsednik Zveze lovskih kinologov Pomurja (ZLKP) **Ivan Gregorn**, ki je zbrane pozdravil in jim predstavil oba lovsko-kinološka sodnika, **Vlada Vesela** in **Vojka Pirherja**, ki je bil na preizkušnji tudi vodja sodniškega zbora. Slednji je po pozdravnem nagovoru predsednika ZLKP povedal, kje in na kakšen način bo preizkušnja potekala. Sodnik je vodnike s psi razdelil v dve skupini: vodnike nemških žimavcev in nemških kratkodlakih ptičarjev, ki sta tudi ločeno, vsaka s svojim sodnikom, odšli vsaka v svoj del lovišča.

Po opravljeni preizkušnji sta se obe skupini do 13. ure vrnili do lovskega doma LD Ljutomer, kjer so vodja prireditve in sodniki razglasili rezultate preizkušnje psov. Nemška žimavka **Eta Barjanska** z vodnikom **Antonom Gaborom**

Stoja ptičarja

so na preizkušnji dosegli naslednje rezultate: **Kiro Lovrenški** z **Draganom Zemljicem** je dosegel 55 točk, **Lisa Sveti Lovrenc** s **Francem Gašparičem** 51 točk in **Brela Makolska** s **Karolom Grlecem** 50 točk. Očitna razlika med zbranimi točkami NŽ in NKP se razlikuje zato, ker mora nemški žimavec na preizkušnji glasno goniti vidnega zajca ali pa mora biti glasen na sledi za nevidnim zajcem. Če to uspešno opravi, doseže tudi več točk kot nemški kratkodlak. V našem primeru se je zato zgodilo, da en žimavec za sled zajca ni dobil prisojenih točk, ker zaradi danih razmer sploh ni prišel na sled zajca. Zato pri njem ni mogel pokazati svojih tovrstnih podedovanih zasnov.

Kljub nekoliko manjši udeležbi psov je PZP lepo uspela. Kot že

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Zvone Rožnik, LD Medvode,
* 26. 1. 1926, † 25. 3. 2016.
Jože Kršljin, LD Loka pri Žusmu,
* 9. 8. 1936, † 25. 1. 2016.
Silvo Orel, LD Cerknica, * 21. 4. 1928, † 4. 4. 2016.
Franc Remic, LD Gornji Grad,
* 28. 11. 1932, † 10. 4. 2016.
Jože Germ, LD Slovenj Gradec,
* 26. 4. 1944, † 14. 4. 2016.
Vladimir Marinčič, LD Draga, Trava,
* 7. 4. 1964, † 3. 4. 2016.
Ivan Sinkovič, LD Bistrica ob Sotli,
* 5. 8. 1933, † 17. 3. 2016.
Fanika Goltnik, LD Vransko,
* 27. 1. 1934, † 21. 3. 2016.
Stane Jazbinšek, LD Bohor, Planina,
* 27. 12. 1928, † 21. 3. 2016.
Jurij Jožef Pokorn, LD Loče,
* 2. 4. 1937, † 1. 4. 2016.
Jožef Kralj, LD Ljubno,
* 5. 8. 1940, † 5. 4. 2016.
Franc Remic, LD Gornji Grad,
* 28. 11. 1932, † 10. 4. 2016.

Ivan Mogel, LD Braslovče,
* 19. 11. 1940, † 13. 4. 2016.
Bojan Gorenc, LD Rače,
* 5. 8. 1923, † 12. 4. 2016.
Milan Slanovec, LD Kamnik,
* 23. 1. 1924, † 26. 4. 2016.
Stanislav Žmitek, LD Stara Fužina,
* 4. 11. 1927, † 28. 4. 2016.
Marijan Jurkas, LD Dobova,
* 27. 7. 1952, † 3. 11. 2015.
Ivan Frank, LD Tabor, Zagorje,
* 16. 7. 1937, † 18. 4. 2016.
Alojz Korpar, LD Bresnica, Podgorci,
* 20. 6. 1952, † 15. 4. 2016.
Ivan Stenkler, LD Otavnik,
* 17. 5. 1939, † 10. 12. 2015.
Rafael Mlakar, LD Otavnik,
* 23. 9. 1934, † 3. 4. 2016.
Valter Ban, DSL F-JK – Doberdob,
* 29. 7. 1957, † 2. 4. 2016.
Stanko Budin, DSL F-JK – Doberdob,
* 22. 2. 1937, † 25. 4. 2016.

Umrlim časten spomin!

omenjeno, je bilo ugotovljeno, da je v lovišču LD Ljutomer dobra spomladanska številčnost male divjadi, za kar velja zahvala dobremu upravljanju članov omenjene LD.

Lovsko-kinološke prireditve se je udeležilo tudi devet lovskih pripravnikov, ki so imeli kaj videti in so slišali tudi dovolj strokovnih komentarjev. Skupna ocena obeh sodnikov je bila, da so vsi privedeni psi pokazali dovolj dobre naravne zasnove, kar je dober temelj za uspešno nadaljevanje šolanja psov in trud njihovih vodnikov. Uspeh tega se bo pokazal do jesenske zrejne preizkušnje (JZP). Do takrat pa jih čaka še kar nekaj dela, predvsem pri vodljivosti, ki je pogoj za uspešno delo psa pri vseh vrstah praktičnega lova. Stopnja vodljivosti se izkazuje z voljo psa, ki je v vsakem trenutku v stiku z vodnikom. Zato lovski kinologi velikokrat pravimo, da je težava največkrat »na drugi strani povodca«, ne vedno pri psu.

Vsi kinologi so se na omenjeni lovsko-kinološki prireditvi še kar nekaj časa zadržali v prijetnem medsebojnem druženju pri lovskem domu LD Ljutomer in se LD Ljutomer zahvalili za lep sprejem.

Iztok Trček

PNZ zasnov jamarjev LKD Ptuj - Ormož

V Lovski družini Velika Nedelja smo 9. 4. 2016 v sodelovanju z LKD Ptuj - Ormož organizirali preizkušnjo naravnih zasnov (PNZ) za jamarje.

Zbrali smo se zjutraj pri lovskem domu omenjene LD, kjer sem tekmovalce naprej pozdravila v svojem imenu, imenu LKD in imenu LD gostiteljice. Za menoj je tekmovalce pozdravil kinološki

sodnik **Matjaž Roter**, ki je najprej na kratko razložil, kaj je sploh smisel preizkušnje, nato pa še razložil potek.

Preizkušnje se je udeležilo sedem vodnikov s svojimi psi: štirje z resastimi jazbečarji in trije z nemškimi lovskimi terierji.

Najprej smo začeli s preizkusom strelomirnosti, ki so jo vsi psi opravili brez težav. Za tem smo preizkusili delo v rovu. Ker sta dva vodnika s svojimi psi želela opraviti samo delno preizkušnjo (delov rovu), smo jima dali prednost in sta nato lahko odšla domov. Oba sta delno preizkušnjo uspešno opravila, kar pomeni, da sta psa preizkušena oz. uporabna izključno le za delo v rovu – jamarjenje, ne pa tudi za preostale oblike lova na planem. Tudi preostali psi so bili uspešni v rovu.

Takoj po končanem preizkusu dela v rovu so se vodniki s psi, sodnikom in **Stankom Pfeiferjem**, vodnikom na terenu, odpravili na teren. Na PNZ jamarjev morajo jazbečarji pokazati brezpogojno sledoglasnost. Terierjem je dovoljena tudi vidoglasnost, vendar mora vodnik na to sodnika opozoriti vnaprej, še preden pes začne s preizkušanjem na terenu. Prav tako po zadnjih pravilih o sledoglasnosti ni treba preizkušati strogo le na sledi poljskega zajca. Dovolj je, če pokaže sledoglasnost tudi pri divjadi preostalih vrst. Vsekakor so preizkus na terenu vsi pari opravili dokaj hitro in tudi vsi psi zadovoljivo, saj se je skupina s terena vrnila že po dobri uri.

Vodniki s psi in drugi prisotni so v času, ko je sodnik izpisoval obrazce in vpisoval ocene v rodovnike, še malo poklepetali in si izmenjali svoje izkušnje ter mnenja pred lovskim domom. Uradni del preizkušnje smo končali z vrnitvijo rodovnikov z vpisanimi ocenami. Vsi psi so preizkušnjo uspešno opravili, skoraj vsi celo s prvim nagradnim razredom, razen

Foto: K. Kovačec

Preizkušanje dela psov jamarjev v umetnem rovu

enega terierja, ki jo je opravil z drugim. Vsem vodnikom čestitam za opravljeno preizkušnjo.

Celotno prireditev smo, kot je že v navadi, tudi v LD Velika Nedelja sklenili z odlično malico.

Kot vodja prireditve se zahvaljujem vodstvu LD Velika Nedelja za uporabo lovskega doma in lovišča, sodniku Roterju za korektno sojenje, **Petru Kovačecu** za odlično malico, Stanku Pfeiferju za pomoč na terenu ter vsem, ki jih tu nisem omenila, pa so tudi prispevali, da je bila prireditev uresničena brez težav.

Katka Kovačec

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terierji (SLRLt):

O: 5/l, m: 5/l, 1. 6., Ivo Vrhovnik, Otiški Vrh 49, 2373 Šentjanž.
O: tuj plemenjak, m: 4/l, 3. 6., Dejan Janežič, Liboje 77/j, 3311 Petrovče.
O: tuj plemenjak, m: 5/II, 22. 6., Jernej Markelj, Brezje 78/a, 4243 Brezje.
O: tuj plemenjak, m: 5/l, 14. 6., Stanislav Pišek, Žažar 16, 1354 Horjul.
O: 5/l, m: 5/l, 15. 6., Martin Kraševc, Šolska ulica 4, 8330 Metlika.
O: 5/l, m: 5/l, 17. 6., Rudi Vrhovnik, Otiški Vrh 15, 2373 Šentjanž.
O: 5/II, m: 5/l, 25. 6., Peter Šošterič, Vetrnik 24/a, 3260 Kozje.
O: tuj plemenjak, m: 5/l, 4. 7., Darko Pungersič, Vinji Vrh 8/b, 8220 Šmarješke Toplice.

Beagli (SLRBig):

O: 5/l, m: 5/II, 21. 5., Sašo Omejec, Selca 6, 4227 Selca.

Srbski tribarvni goniči (SLRGt):

O: tuj plemenjak, m: 4/l, 24. 5., Vladimir Škrabl, Partizanska 39/b, 3250 Rogaška Slatina.

Hanovrski barvarji (SLRHb):

O: 4/II, m: 5/l, 14. 6., Gregor Hodnik, Ob Belci 2, 4264 Boh. Bistrica.

Bavarski barvar (SLRBb):

O: 5/II, m: 5/II, 10.4., Milena Zidarn, Zg. Pobrežje 22, 3332 Rečica ob Savinji.

Brak-jazbečarji (SLRBj):

Jelenje rdeči
O: 5/l, m: 4/l, 31. 5., Miha Juršič, Sp. Gorče 5, 3314 Braslovče.

O: 4/l, m: 4/l, 1. 6., Slavko Vidmar, Idrijska cesta 20, 5270 Ajdovščina.

Labrador retrieverji (SLRLR):

O: tuj plemenjak, m: 5/l - PNZ, 9. 5., Jožica Šmit, Zasip, Jermanka 10, 4260 Bled.

Angleški špringer španjeli (SLRšš):

O: 5/l, m: 4/l, 21. 5., Matjaž Kuhar, Malence 5/b, 8311 Kostanjevica.

Brandel braki (SLRBrb):

O: 5/II, m: 5/l, 18. 6., Igor Švajger, Pernice 26, 2366 Muta.
O: 4/l, m: 4/l, 6. 6., Boštjan Jejčič, Šmarje 48/b, 5295 Branik.

Istr. kdl. goniči (SLRGik):

O: 5/l, m: 5/l, 10. 6., Jože Grobelnik, Sele 60, 2380 Slovenj Gradec.
O: 4/l, 5/l, 7. 6., Janko Logar, Pod bregom 2, 2380 Slovenj Gradec.

Slovaški gonič (SLRSK):

O: 5/l, m: 5/II, 3. 7., Matevž Demšar Golob, Spodnji Slemen 9, 2352 Selnica ob Dravi.

Nemški goniči (SLRNg):

O: 4/l, m: 4/l, 6. 6., Janko Logar, Pod bregom 2, 2380 Slovenj Gradec.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

Rjavci:
O: II, m: 5/l, 17. 5., Peter Zafošnik, Zg. Bistrica 91, 2310 Slov. Bistrica.

Foto: K. Kovačec

Udeleženci PNZ jamarjev v LD Velika Nedelja

Mali oglasi

Orožje in lovska optika

Prodajam repetirno risanico Browning B.l.r., kal. .308 Win. (s spodnjim repetiranjem) s širokokotnim str. daljnogledom 1,5 - 4,5 x 24 in jekleno Leopoldovo montažo. Lahko tudi str. daljnogled 3-9 x 40 Jagermeister. Cena 650 €. Tel.: 031/604-159.

Prodajam rdečo piko ZEISS Compact Point na nastavku Suhlove montaže. Tel.: 041/612-846.

Prodajam dobro ohranjeno strelni daljnogled Kahless 3-12 x 56 Helia S, križ 1A. Cena 550 € oziroma po dogovoru. Tel.: 041/688-650.

Prodajam trap puško FN Browning B 25. Puška je letnik 1986 in je lepo ohranjena. Tel.: 040/810-277.

Prodajam ohranjeno češko kombinirko, kal. 7 x 57 R/16, z menjalnimi cevmi, kal. 16/16 (Suhlova montaža) in obročki. Cena 420 €. Tel.: 031/356-702.

Prodajam boroveljsko bokarico, kal. 7 x 57 R/16 (izdelek Sodja), s str. daljnogledom B. Nickel 2,5-9 x E/D/S, gravirana, dolga glava, odlično ohranjena; **pištolo** (skoraj novo), kal. .45, Peter Stahl, na 13 nabojev; ter 80 kosov krogelnega streliva, kal. 6,5 x 52 R, iste serije. Tel.: 041/698-679.

Prodajam bok šibrenico kal. 12/12 (76), **repetirno risanico**, kal. .22-250 Rem., s str. daljnogledom Zeiss 6 x 32 (Suhlova montaža); **revolver**, kal. .22 WMR; **dvogled** Swarovski 7 x 42 GA. Orožje je v odličnem stanju. Tel.: 041/743-725.

Prodajam (za polovično ceno) nov vrhunski nemški **strelni daljnogled** Seeadler 3-9 x 45, križ 1, ter ruski **dvogled** 8 x 30. Tel.: 051/820-975.

Prodajam kombinirko ČZ, mod. 502, kal. 12/7 x 65 R; **repetirno šibrenico** Remington 870, kal. 12., ter **repetirni risanici**, kal. .222 Rem., in .22 Win. Mag. Tel.: 030/692-159, popoldne.

Prodajam bok šibrenico Franci, kal. 12/12, in **pištolo** Beretta 92FS, kal. 9 x 19 mm. Cena po dogovoru. GSM: 041/512-676 (Nova Gorica).

Prodajam repetirno risanico Crvena zastava, kal. .30-06 Spr., s str. daljnogledom Zeiss - Jena 4 x 32 (Suhlova montaža). Tel.: 041/692-145.

Prodajam repetirno risanico Anschütz 1515-1516, kal. .22 Mag., s str. daljnogledom 6 x 40, reflektor za montažo na daljnogled 25,4 mm in montažne obroče Steyr-Mannlicher 25,4 mm. Tel.: 041/403-410.

Prodajam repetirno risanico Husquarna, kal. 6,5 x 55, **risanico-prelamačo** Blaser 750 Luxus, kal. 7 x 65 R/5,6 x 50 R; obe s str. daljnogledoma Zeiss 2,5 - 10 x 50; **šibrenici** Suhl, kal. 20/20, in 12/12 Luxus; **šibrenico** Alfa, kal. 16/16; **repetirko** Krico Luxus, kal. .22 LR, ter **samokres** Zastava kal. 7,65 mm. Tel.: 041/760-071.

Prodajam skoraj novo (neuporabljano) vzvodno **repetirno risanico**, Puma Rossi, kal. .44 Mag. Tel.: 041/574-262.

Kupim matrico, kal. 5,6 x 52 R, za ponovno polnjenje nabojev. Tel.: 031/383-922.

Prodajam češko kombinirko, kal. 7 x 57 R/12, s str. daljnogledom ter menjalnimi cevmi 12/12. Mogoče je odprodati tudi samo menjalne cevi. Tel.: 041/598-619.

Prodajam malokalibrsko puško s str. daljnogledom. Tel.: 041/327-438.

Ugodno **prodajam** malo uporabljano **češko kombinirko**, kal. 12/7 x 57 R s str. daljnogledom. Tel.: 031/254-652.

Prodajam repetirno risanico, kal. 7 mm Rem. Mag., s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42. Tel.: 051/620-684.

Lovski psi

Podarim posavsko goničko, poleženo 5. 7. 2014, telesno ocenjeno in z opravljeno PNZ. Tel.: 031/627-099.

Prodajam nemške lovske terierje, potomce odličnih delavnih staršev. Poleženi 14. 4. 2016. Tel.: 041/346-914.

Prodajam mlado psičko, **brakjazbečarko**, jelenje rdečo, potomko vrhunskih staršev. Tel.: 051/650-704.

Drugo

Prodajam lovski letni krog, št. 60, postava do 193 cm, teža do 125 kg. Tel.: 041/612-846.

Prodajam odlično ohranjen **lovski krog** za višino 175 cm. Tel.: 040/810-277.

Na voljo so mladi fazani, race mlakarice in jerebice. Prav tako so vam na voljo valilna jajca fazanov, mlakaric in jerebic. Tel.: 041/717-464.

Broške, gumbi, kravate iz jelenjega rogovja - izdelki umetne obrti. Franc Barbič, Verje 53, Medvode. Tel.: (01) 362-12-30; 031/770-675.

FOX BULLETS
www.foxbullets.eu

9,3 mm (220 gr) ...	35 €
8 mm (180 gr) ...	33 €
8 mm (160 gr) ...	33 €
.30 (150 gr) ...	30 €
.30 (130 gr) ...	30 €
7 mm (130 gr) ...	30 €
.270 (130 gr) ...	30 €

*vse vključuje DDP

DARILO ob nakupu TARČE FOX

NAROČILA SPREJEMAMO NA:
040-204-230
info@foxbullets.eu

Izdelam vam pasti - lovke iz nerjavne kovine za odlov živih živali, velikosti: 30 x 30, 30 x 30, 30 x 35 cm; dolžine: 50, 60, 70, 80, 100 in 120 cm. V teh pasteh žival ostane nepoškodovana. WWW.RAJGELJ.SI Tel.: 041/642-184.

Izdelam vam krmilnice in valilnice za ptice duplarice (več vrst), netopirnice ali pasti za lov polhov (več vrst). Tel.: 041/255-878 ali (01) 895-15-96.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodajam nerabljeno **elektronsko ovratnico za šolanje psov**. Domet do 1.200 metrov, popolnoma vodotesna in z jamstvom. Ugodno. Tel.: 041/406-471.

Prodajam novo, trenutno najboljše in najbolj napredno **lovsko kamero** na trgu znamke Lti. Acorn. Nevidna IR-bliskavica, MMS- in GPRS-funkciji, 12-MP-fotoaparati, odporna proti vsem vremenskim vplivom. V maskirni barvi in majhnih mer. Takojšnje obvestilo s fotografijo na vaš mobilni telefon ali računalnik. Dveletno jamstvo in slovenska navodila! Tel.: 041/353-319.

Kupim (za zbirko) lepo ohranjeno **nemško čelado** iz druge svetovne vojne. Plačam 220 € ali po dogovoru. Tel.: 040/422-023.

Interesentom **nudim individualno šolanje lovskih psov** (od avgusta dalje) za razne preizkušnje, od JZP do UPKS. Dodatne informacije po tel.: 040/163-122.

JUNIJ

Datum	Luna		Sonce		zora/mrak (navt.)
	vzide	zaide	vzide	zaide	
1. Sr	3:04	16:11	5:14	20:46	3:47 22:13
2. Če	3:38	17:26	5:14	20:47	3:46 22:14
3. Pe	4:17	18:41	5:13	20:48	3:45 22:16
4. So	4:59	19:54	5:13	20:48	3:45 22:17
5. Ne	5:48	21:01	5:12	20:49	3:44 22:18
6. Po	6:44	22:00	5:12	20:50	3:43 22:19
7. To	7:44	22:52	5:11	20:51	3:43 22:20
8. Sr	8:48	23:35	5:11	20:51	3:42 22:21
9. Če	9:53	-----	5:11	20:52	3:41 22:22
10. Pe	10:57	0:12	5:11	20:52	3:41 22:22
11. So	11:59	0:44	5:10	20:53	3:41 22:23
12. Ne	13:00	1:12	5:10	20:54	3:40 22:24
13. Po	14:00	1:39	5:10	20:54	3:40 22:25
14. To	14:59	2:05	5:10	20:55	3:40 22:25
15. Sr	15:58	2:32	5:10	20:55	3:40 22:26
16. Če	16:57	3:00	5:10	20:55	3:39 22:26
17. Pe	17:55	3:30	5:10	20:56	3:39 22:27
18. So	18:53	4:04	5:10	20:56	3:39 22:27
19. Ne	19:49	4:42	5:10	20:56	3:40 22:27
20. Po	20:42	5:26	5:11	20:57	3:40 22:28
21. To	21:30	6:17	5:11	20:57	3:40 22:28
22. Sr	22:15	7:12	5:11	20:57	3:40 22:28
23. Če	22:55	8:14	5:11	20:57	3:40 22:28
24. Pe	23:30	9:18	5:12	20:57	3:41 22:28
25. So	-----	10:26	5:12	20:57	3:41 22:28
26. Ne	0:04	11:34	5:12	20:57	3:42 22:28
27. Po	0:36	12:45	5:13	20:57	3:42 22:28
28. To	1:07	13:57	5:13	20:57	3:43 22:27
29. Sr	1:39	15:09	5:14	20:57	3:44 22:27
30. Če	2:14	16:22	5:14	20:57	3:44 22:27

Prodajam kakovostno **navadno jelenjad** iz obore za nadaljnjo rejo. Možnost dostave. Tel.: 051-652-682.

Prodajam vezan letnik **Lovca** (1929), **knjigo** Rado Murnik (1914) **Lovske bajke in povesi** ter **Knjižico** (Urbas, Lavrič, Sušteršič) **za vzgojo strokovnih kadrov** (1951). Tel.: 031/555-213.

Sable antilopa: odstrel že za 3.500 € na našem afriškem safariju.

11-dnevni safari v Južni Afriki s šestimi dnevi lova, vsi prevozi, vključno z letalskim ter odstrelom divjadi 6 vrst; vse za 3.890 €. Odhod naše skupine bo 22. 9. 2016. Za prijave do 15. 6. je dodan še odstrel trofejnega gnuja.

Kozorog v Kirgiziji: 5 dni lova, odstrel enega kozoroga ne glede na trofejno vrednost ter z vsemi prevozi, tudi letalskim iz Ljubljane, za ceno 4.980 €. Odhod skupine v našem spremstvu bo 10. 9. Vračilo 1.600 €, če ne pridete do strela na kozoroga.

Srnjak: odstrel srnjaka že za 160 € (Srbija), v pavšalu 300 € (Slovenija).

Sibirski srnjak in prsku (Kurgan, Rusija): 8-dnevni aranžma s šestimi dnevi lova ter odstrelom 1 srnjaka za 3.970 €. Termin lova naše skupine je 8.-16. 9. 2016. Hkrati je mogoče loviti v ruku.

Jelen: 590 € za uplenitev jelena trofejne vrednosti do 150 CIC-točk (Hrvaška).

Pasat, d. o. o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV v sodelovanju z LPN Fazan - Beltinci organizira

4. MEMORIAL VLADIMIRJA PLENIČARJA - DRŽAVNA- CACT-UPORABNOSTNA PREIZKUŠNJA V DELU PO UMETNI KRVNI SLEDI ZA VSE PASME PTIČARJEV

po sedaj veljavnem pravilniku o uporabnosti preizkušnji v delu po umetni krvni sledi. Zbor udeležencev: 25. junija 2016 ob 8. uri pred upravo lovišča LPN Fazan - Beltinci. Preizkušnja je namenjena predvsem vodnikom ptičarjev, za katere ni prijavnine. Število psov je omejeno na 12. Vodnik mora imeti s seboj vso potrebno opremo za psa in zase, veljavno lovsko izkaznico, člansko izkaznico DLP, originalni rodovnik in obvezno veterinarsko potrdilo o cepljenju proti steklini. Prijavo s fotokopijo obeh strani rodovnika pošljite na naslov: Lidija Šmigoc, Bukovci 4, 2281 Markovci. Na istem naslovu dobite prijavnico (Obr. P. št. 1), info: mobilni 031 616 283 ali mail: siviljstvo.smigoc@gmail.com Zadnji rok prijave: 19. junij 2016.

**VK KZS za barvarje,
LKD Gorica in LD Trstelj - Kostanjevica**

organizirajo

18. 6. 2016 v lovišču LD Trstelj - Kostanjevica

**22. DRŽAVNO SAMOSTOJNO TEKMO
PO KRVNEM SLEDU za barvarje.**

Zbor udeležencev bo ob 8. uri pred lovsko kočo LD Trstelj - Kostanjevica.
Pot bo označena iz vasi Kostanjevica na Krasu.

Prijave: do 14. 6. 2016 po e-pošti: bojan.debersek@gmail.com

Informacije: Bojan Deberšek, tel.: 041/730 551,
Robert Peras; tel.: 040/208-191.

Vabljeni!
Predsednik VK za barvarje
Bojan Deberšek

LOVSKA DRUŽINA BRASLOVČE

vabi na

tradicionalno meddružinsko lovsko
strelsko tekmovanje v počastitev praznika

DNEVA DRŽAVNOSTI

v soboto, 25. 6. 2016, z začetkom ob 9. uri

NA STRELIŠČU BOŠTUNOVEC PRI ŽOVNEKU V BRASLOVČAH.

Pot do strelišča bo označena iz smeri Celje-Ljubljana, izvoz Šentrupert, smer Logarska dolina.
Strelišče je od avtoceste oddaljeno okrog 4 km (po asfaltni cesti).

PRAVILA TEKMOVANJA – po PRAVILNIKU O LOVSKEM STRELSTVU LZS

ČLANI:

- ◆ 15 glinastih golobov – lovski položaj
- ◆ 5 strelcev na tarčo srnjaka ob fiksnem kolu z MK-puško, z optiko ali brez
- ◆ 5 strelcev na tarčo merjasca, prosto, z MK-puško, z optiko ali brez
- ◆ 5 strelcev na tarčo bežčega merjasca, lovski položaj, z optiko ali brez

- Tekmovanje bo ekipno in posamezno, v kombinaciji.
- Tekmovalce bodo tričlanske ekipe iste lovske družine.

VETERANI (od 55 do 65 let) IN SUPERVETERANI (od 65 let naprej)

- ◆ 15 glinastih golobov – lovski položaj
 - ◆ 10 strelcev v tarčo (1 + 5) sede, ob fiksnem kolu, z MK-puško, z optiko ali brez
- Veterani in superveterani bodo lahko tekmovali tudi v članski konkurenci, rezultat streljanja na glinaste golobe pa se bo upošteval v veteranski oz. superveteranski konkurenci.

POKALI IN NAGRADE

V članski konkurenci bodo ekipe prejele pokale do tretjega mesta, posamezniki pa poleg pokalov še lepe praktične nagrade (do 10. mesta).
Veterani in superveterani bodo prejeli pokale do tretjega mesta, prav tako pa tudi lepe praktične nagrade (do 5. mesta).

NAGRADNO TEKMOVANJE

Streljanje na glinaste golobe – na izpadanje za lepe praktične nagrade.

Za hrano in pijačo ter dobro počutje bo poskrbljeno!

TEKMOVANJE BO OB VSAKEM VREMENU, SAJ SO VSA STRELIŠČA NADKRITA!

- **INFORMACIJE:** tel.: 041 479-582 (Sebastjan Urankar).
- **URADNI TRENING:** dan pred tekmovanjem od 16. ure naprej.

Lovska zveza Slovenije

ZLD ZASAVJE,
KOMISIJA ZA LOVSKO KINOLOGIJO LZS, LKD ZASAVJE

organizirajo

TEČAJ ZA VODNIKE KRVOSLEDCEV 2016.

Tečaj bo 10., 11. in 12. junija 2016 v lovišču LD Dol pri Hrastniku. Zborno mesto bo v petek, 10. junija 2016, ob 9. uri v Planinskem domu v Gorah, Gore 42, 1430 Dol pri Hrastniku. (Stroške tečaja, ki jih je treba plačati po predhodni prijavi, bodo prijavitelci plačali po naknadnem obvestilu.)

Namenjen tečaj je usposabljanje vodnikov, ki imajo lovske pse primarne pasme za šolanje v delu po krvni sledi in se želijo aktivno ukvarjati z iskanjem obstreljene divjadi.

Od udeležencev pričakujemo:

- da imajo vsaj tri leta lovskega staža,
- da vodijo psa lovske pasme, ki že obvlada osnovne vaje ubogljivosti in ima opravljen PNZ za svojo pasemsko skupino.

Prijave bomo sprejemali izključno le prek sistema **Lisjak** do vključno 7. 6. 2016.

Vodja prireditve bo Franci Ocepek.

Dodatne informacije lahko dobite na tel. številki 031/228-811 (Franci Ocepek) ali 041/538-433 (Darko Grošelj) ali na e-naslovu: zldzasavje@gmail.com

VABLJENI!

Lovska zveza Slovenije

Komisija LZS za lovsko strelstvo in orožje

vabi na

DNEVE LOVSKEGA STRELSTVA 2016.

Program bo potekal na strelišču na PRAGERSKEM
od 26. 8. 2016 do 28. 8. 2016:

- četrtek, 25. 8. 2016,
od 10. do 18. ure uradni trening
- petek, 26. 8. 2016,
od 10. do 18. ure uradni trening
- od 11. ure bosta predstavitvi lovske opreme in optičnih naprav ter orožja
- sobota, 27. 8. 2016,
ob 9. uri žrebanje štartnih števil
ob 10. uri odprtje DRŽAVNEGA PRVENSTVA
ob 11. uri začetek tekmovanja
ob 17. uri večerja za vse udeležence
- nedelja, 28. 8. 2016,
ob 9. uri nadaljevanje Državnega prvenstva
ob 14. uri razglasitev rezultatov in zaključek dnevov lovskega strelstva 2016.

Državno prvenstvo bo potekalo:

- 1. Lovska kombinacija** – open (trap, kompak, tarča srnjak, gams, lisica (100 m) in bežeči merjasec (50 m).
Kategorije: ženske, mladinci, člani (do 55 let) in veterani (več kot 55 let).
Območna lovska zveza (ZLD/LZ) v vsako kategorijo lahko prijavi tri strelce. Ekipo ZLD/LZ bodo sestavljali trije strelci, ki bodo določeni vnaprej. Najmanjši dovoljen kaliber risanice je .22 Hornet.
- 2. Lovska kombinacija za veterane** (trap – 50 golobov in MK-puška (35 m), 10 strelcev).
ZLD/LZ lahko prijavi tri strelce, ki bodo sestavljali tudi ekipo.
- 3. Lovska kombinacija za superveterane** (trap 50 golobov in MK-puška (35 m), 10 strelcev).
ZLD/LZ lahko prijavi tri strelce, ki bodo sestavljali tudi ekipo.

Najboljši v seštevku ekip v lovski kombinaciji – open, lovski kombinaciji za veterane in lovski kombinaciji za superveterane ZLD/LZ bodo dobili prehodni pokal.

K
R
O
J
A
Š
T
V
O

Branko Rožman, s.p.
Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808
www.krojastvo-rozman.si
e-pošta: krojastvo.rozman@siol.net

Slavnostne
lovske kroje,
srajce (tudi
z dolgimi
rokavi),
telovnike,
plašče
hubertus
in pelerine
izdelujemo
po meri.

R
O
Ž
M
A
N

DUG

ELEKTRONSKE
ovratnice za učenje psa
ovratnice proti lajanju
nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

akcija
-20%

M-NET, d.o.o., TEL.: 040 760 760
www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

**STEYR
MANNLICHER**

**STEYR MANNLICHER PRO HUNTER
POSEBNA PONUDBA: 1.079,00€**

ŠIROK IZBOR
NOČNE OPTIKE

Vixen®

TITAN

Blaser

SAUER®

PULSAR ARMA SIGHT

Verney-Carron

REX zero 1

SLOV ARMS

Lovska trgovina SloVArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 15:00 - 19:00

Tel.: 05 620 2208, 041 403 656 Sobota: 09:00 - 13:00

E-naslov: info@slovarms.si

AKCIJA

Steyr Mannlicher SCOUT TIMBER, .308 Win.

CENA: 2.040,00 €

AKCIJSKA CENA: 1.700,00 €

AKCIJA

Steyr Mannlicher CLASSIC, .308 Win.

CENA: 2.004,00 €

AKCIJSKA CENA: 1.699,00 €

AKCIJA

Steyr Mannlicher DUETT ELEGANCE, 12x76 /.243 Win.

CENA: 2.964,00 €

AKCIJSKA CENA: 2.519,40 €

AKCIJA

Browning CITORI Special White Lightning, 12M, 76 INV+

CENA: 1.756,80 €

AKCIJSKA CENA: 1.492,40 €

AKCIJA

Browning A-BOLT 3 HUNTER, .30-06

CENA: 738,10 €

AKCIJSKA CENA: 634,40 €

AKCIJA

Browning BAR ST HUNTER, .308 Win.

CENA: 1.360,30 €

AKCIJSKA CENA: 1.155,40 €

* Akcija velja za izdelke iz zaloge, ob gotovinskem plačilu od 3.6.2016 do 30.6.2016 oz. do razprodaje zalog. Slike so simbolične.

ANCELJ d.o.o.

Lebanova ulica 3
8000 Novo mesto
tel: ++386 (0)7 / 33 21 081

faks: ++386 (0)7 / 33 23 879

Delovni čas: pon - pet: 8.30 - 12.00, 13.00 - 16.00

www.ancelj.si

Poiščite nas na
facebooku!

zastopstva in distribucija: - Browning - Winchester - Blaser

- Česka zbrojovka - Docter - Meopta

- Niggeloh - MAK - Sellier&Bellot

- Swarovski Optik - Steyr Mannlicher

- Alfa Proj - Norica - Mauser - Huglu